

กระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในบ้านเมืองนะ
ตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

พันเอก สากล ศรีรัตนศักดิ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของความสมบูรณ์ของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืน
สำนักงานบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยแม่โจ้

พ.ศ. 2551

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้

ใบรับรองวิทยานิพนธ์

สำนักงานบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืน

ชื่อเรื่อง

กระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในบ้านเมืองนะ

ตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

โดย

พันเอก สากล ศรีรัตนศักดิ์

พิจารณาเห็นชอบโดย

ประธานกรรมการที่ปรึกษา

(อาจารย์ ดร.สมคิด แก้วทิพย์)

วันที่... 5... เดือน... 8... พ.ศ. 2551

กรรมการที่ปรึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร.ปราโมช สีตะโกเศศ)

วันที่... 5... เดือน... 8... พ.ศ. 51

กรรมการที่ปรึกษา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปฎิภาณ สุทธิกุลบุตร)

วันที่... 5... เดือน... 10... พ.ศ. 2551

ประธานกรรมการประจำหลักสูตร

(รองศาสตราจารย์ ดร.ปราโมช สีตะโกเศศ)

วันที่... 5... เดือน... 8... พ.ศ. 51

สำนักงานบัณฑิตศึกษารับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์ ดร.เทพ พงษ์พานิช)

ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

วันที่... 8... เดือน... 8... พ.ศ. 2551

ชื่อเรื่อง	กระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในบ้านเมืองนะ ตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่
ชื่อผู้เขียน	พันเอก สากล ศรีรัตนศักดิ์
ชื่อปริญญา	วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืน
ประธานกรรมการที่ปรึกษา	อาจารย์ ดร.สมคิด แก้วทิพย์

บทคัดย่อ

การศึกษากระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในบ้านเมืองนะ ตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนบ้านเมืองนะ ตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือสมาชิกที่เข้าร่วมโครงการฯ 15 ครอบครัว รวบรวมข้อมูลจากเอกสาร การสังเกต การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง การจัดเวทีประชาคม และการเข้าร่วมกิจกรรม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการสร้างข้อสรุปแบบอุปนัยภายใต้กรอบแนวคิด ทำการแยกแยะข้อมูลเป็นหมวดหมู่โดยการกำหนดข้อมูลตามวัตถุประสงค์ แล้วนำเสนอโดยการบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า การที่มีหน่วยงานภายนอกเข้ามาสนับสนุนตามโครงการฯ โดยกระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ผ่านการปฏิบัติตามการดำเนินกิจกรรม 6 กิจกรรมคือ กิจกรรมการเพาะเห็ดนางฟ้า การปลูกพืชผักสวนครัว การเลี้ยงสุกร การเลี้ยงไก่พื้นเมือง การเลี้ยงโค การขุดสระน้ำในไร่นาเพื่อใช้เก็บกักน้ำและเลี้ยงปลาโดยมีการประยุกต์ใช้ความรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียงในกระบวนการฯ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อชุมชนบ้านเมืองนะภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ ด้านเศรษฐกิจ พบว่า สมาชิกมีการลดต้นทุนในการทำการเกษตรที่ไม่จำเป็นลง ในการทำอาหารสัตว์มีการนำวัสดุท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ มีความมั่นคงด้านอาหารเพิ่มขึ้นซึ่งเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับตนเองและครอบครัว ด้านสังคม พบว่า เกิดการรวมกลุ่มแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกลุ่ม ด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า สมาชิกมีความตระหนักในการดูแลสิ่งแวดล้อม นำทรัพยากรธรรมชาติ ที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาใช้ให้เป็นประโยชน์ โดยทำปุ๋ยจุลินทรีย์จากน้ำหมักธรรมชาติและมีการใช้ปุ๋ยหมักทดแทนการใช้ปุ๋ยเคมี กระบวนการขับเคลื่อนทั้ง 6 กิจกรรมมีความสอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกรและสภาพพื้นที่ เพียง 5 กิจกรรม คือ กิจกรรมการเลี้ยงสุกร การเลี้ยงโค การเลี้ยงไก่พื้นเมือง การปลูกพืชผักสวนครัว และขุดสระน้ำในไร่นาเพื่อใช้เก็บกักน้ำและเลี้ยงปลา ส่วนกิจกรรมการเพาะเห็ดเลี้ยงเห็ด ไม่สอดคล้องกับความต้องการเกษตรกรและสภาพพื้นที่ เนื่องจากเกษตรกรไม่มีประสบการณ์ความรู้ และหน่วยงานที่ปฏิบัติงานในพื้นที่

ไม่ได้สนับสนุนด้านวิชาการ ในด้านการบริหารโครงการ พบว่า เป็นการบริหารโดยกำหนดแผนงานจากบนลงล่างตามนโยบายราชการซึ่งขาดการศึกษาข้อมูลความต้องการที่แท้จริงของเกษตรกร ดังนั้น การดำเนินนโยบายต้องหาความต้องการและมีการวางแผนร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานและสมาชิกก่อนการจัดทำโครงการ สนับสนุน และมีการให้ความรู้ที่เหมาะสมตามพื้นฐานความรู้เดิมของสมาชิก โดยเน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันระหว่างกลุ่มและนอกพื้นที่ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้กลุ่มร่วมกันคิด ร่วมวางแผน ปฏิบัติ ที่สอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกรและสภาพภูมิสังคม ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อสมาชิกอย่างแท้จริง จึงจะทำให้กระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในบ้านเมืองจะได้ผลดียิ่งขึ้น

Title	Process of “Sufficiency Economy” Movement in Ban Mueang Na, Mueang Na Sub-district, Chiangdao District, Chiang Mai Province
Author	Colonel Sakol Srirattanasak
Degree of	Master of Science in Geosocial Based Sustainable Development
Advisory Committee Chairperson	Dr. Somkid Kaewtip

ABSTRACT

This study which aimed to investigate the process of “sufficiency economy” movement in Ban Mueang Na, Mueang Na sub-district, Chiangdao district, Chiang Mai province. It was conducted as a qualitative and participatory action research with main data. Respondents in this study consisted of 15 household members participating in the project. Data were collected through documents, observations, non-structured interviews, and group forum, and activity participation. Analysis of data was done through inductive summary under the conceptual framework and the data was divided into sections based on the objectives and which were later presented in description form.

Results of the study showed that external agencies supporting the project through the process of movement practices based on six activities: mushroom culture, vegetable growing, swine rearing, local chicken rearing, cow rearing, pond digging for water storage and fish rearing. For economic aspect, the members were found to reduce their capital investment in unnecessary agricultural practices. For animal feeds, local materials were applied and more food security was attained which increased self pride for the farmers and their families. For social aspect, farmers tended to group more and exchanged knowledge among their groups. For environment aspect, the members were observed that they became aware of the conservation of the environment by using locally available natural resources in a more beneficial manner such as in making microbial fertilizer from naturally fermented liquid and replacing chemical with fermented fertilizer. From these six activities, only five activities were considered to have fit into the needs of the farmers and on the condition of the area, namely: pig rearing, cattle rearing,

native chicken rearing, vegetable backyard gardening and pond digging for water supply and fish culture. Mushroom production was found to be inconsistent to the needs of the farmers and the condition of the area because farmers did not have appropriate knowledge and experience on mushroom production. Besides, they had no technical support from local agencies. For project administration, results showed that project administration was based on a top-down action planning dependent on government policies but without any study of data on farmers' needs. Thus, policy implementation had to identify these needs and conduct joint planning between the working staff and the participating members prior to the provision of project support and appropriate knowledge based on basic traditional knowledge of the farmers. This must be emphasized on the exchange of knowledge between members' groups and external groups. This would serve as motivation for farmers to join together in the thinking process, planning and practices that conform to farmers' needs, geo-social condition. Besides, it could actually benefit the members leading to the improvement of the results of the process of "sufficiency economy" movement in Ban Mueang Na.

กิตติกรรมประกาศ

สำหรับผลการวิจัยในครั้งนี้ที่สำเร็จลงได้ ผู้วิจัยต้องขอขอบคุณคณะอาจารย์ที่ปรึกษาและอาจารย์ ดร.สมคิด แก้วทิพย์ ประธานกรรมการที่ปรึกษาเป็นอย่างสูง ผศ.ดร.ปฐิภาณ สุทธิกุลบุตร และ รศ.ดร.ปราโมช ศีตะโกเศศ กรรมการที่ปรึกษาเป็นอย่างสูง ที่ผลักดันให้งานวิจัยนี้สำเร็จลงได้ ตลอดจนคณะอาจารย์ประจำหลักสูตรทุกท่าน และเพื่อน ๆ หลักสูตรวิชาการพัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืน ที่ให้กำลังใจด้วยความเป็นห่วงทุก ๆ คน นอกจากนั้น ชาวบ้านบ้านเมืองนะที่คอยให้ข้อมูลในการทำวิจัย รวมทั้งสมาชิกที่ร่วมโครงการ ที่ร่วมกันกระบวนกรขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในครั้งนี้

รศ. ดร.สุรพล เศรษฐบุตร จากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่กรุณาสละเวลาอันมีค่าของอาจารย์มาเป็นประธานในการสอบวิทยานิพนธ์ และให้คำแนะนำอันมีค่า จนทำให้วิทยานิพนธ์เรื่องนี้เสร็จสมบูรณ์

ตลอดจนเพื่อน พี่ น้อง ชาวภูมิสังคมฯ ทุกคนที่ให้กำลังใจมาโดยตลอด

พันเอก ศากล ศรีรัตนศักดิ์

ธันวาคม 2551

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(3)
ABSTRACT	(5)
สารบัญ	(8)
สารบัญตาราง	(10)
สารบัญภาพ	(11)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	2
ขอบเขตการวิจัย	2
นิยามศัพท์	3
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	5
พระบรมราโชวาทและพระราชดำรัส พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ	5
ทฤษฎีและแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	6
ทฤษฎีและแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน	7
ทฤษฎีและแนวคิดกระบวนการเรียนรู้	8
ทฤษฎีและแนวคิดการมีส่วนร่วม	12
ทฤษฎีและแนวคิดการยอมรับ	13
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	14
กรอบแนวคิดการวิจัย	18
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	19
สถานที่ดำเนินการวิจัย	19
กลุ่มประชากรที่ศึกษา	19
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	20
วิธีการรวบรวมข้อมูล	22

บทที่ 4 ผลการวิจัย	25
ขั้นตอนที่ 1 ขั้นตอนเตรียมการก่อนเข้าพื้นที่: ประสานงานและหาข้อมูลเบื้องต้น	25
ขั้นตอนที่ 2 ขั้นตอนทำความเข้าใจและค้นหาเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการ	40
ขั้นตอนที่ 3 ขั้นตอนวิเคราะห์ประเมินผลการขับเคลื่อนฯ	74
บทที่ 5 สรุปผล และข้อเสนอแนะ	85
สรุปผลการวิจัย	85
ข้อเสนอแนะ	88
ข้อเสนอแนะในการวิจัยในครั้งต่อไป	89
บรรณานุกรม	90
ภาคผนวก	93
ภาคผนวก ก ประวัติผู้วิจัย	94

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
1	อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย จ.เชียงใหม่ (องศาเซลเซียส) รอบ 10 ปี	29
2	อุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย จ.เชียงใหม่ (องศาเซลเซียส) รอบ 10 ปี	30
3	แสดงปริมาณฝนของ จ.เชียงใหม่ (มิลลิเมตร) รอบ 10 ปี	31
4	ปฏิทินเทศกาล ประเพณี ของชุมชนบ้านเมืองนะ	35
5	แสดงลำดับการดำรงตำแหน่ง ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านเมืองนะ	37
6	ปฏิทินทางการเกษตรของชุมชนบ้านเมืองนะ	38

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า
1 กรอบแนวคิดการวิจัย	18
2 แผนที่แสดงที่ตั้ง – อาณาเขต	27
3 สภาพทั่วไปของตำบล	27
4 ภาพถ่ายดาวเทียมแสดงสภาพภูมิประเทศ บ้านเมืองนะ	28
5 แสดงอุณหภูมิต่ำสุด – สูงสุด จ.เชียงใหม่ เฉลี่ยรอบ 10 ปี	30
6 แสดงปริมาณฝน จ.เชียงใหม่ เฉลี่ยรอบ 10 ปี	31
7 ภาพแผนที่ประเทศไทย แสดงเส้นชั้นความสูงบริเวณ บ้านเมืองนะ	32
8 แผนผังเส้นทางคมนาคม จากอำเภอเชียงดาวสู่หมู่บ้านเมืองนะ	33
9 ทำความเข้าใจและค้นหาเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการ	41
10 กิจกรรมเพาะเห็ดนางฟ้า	62
11 กิจกรรมการปลูกพืชผักสวนครัว	64
12 การทำน้ำหมักจุลินทรีย์	66
13 ศึกษาฐาน ณ ศูนย์เรียนรู้การพัฒนายังยืนภาคเหนือที่บ้านดงพระพร ต.ป่าจั่ว อ.เวียงป่าเป้า จ.เชียงราย	67
14 การผลิตอาหารสุกร ที่ใช้วัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่น	68
15 ปุ๋ยหมักที่ได้จากวัสดุรองพื้นคอกสุกร	69
16 การเลี้ยงไก่พื้นเมือง	70
17 การเลี้ยงโค	71
18 การขุดสระน้ำในไร่นาเพื่อใช้เก็บกักน้ำและเลี้ยงปลา	73
19 กระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่บ้านเมืองนะ	84

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจฯแผนที่ 1 จนผ่านมาเข้าสู่แผนพัฒนาเศรษฐกิจฯแผนที่ 10 ทำให้สังคมไทยได้มีการปรับตัวไปตามกระแสการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วส่งผลกระทบต่อทุกภาคส่วน ซึ่งเกิดจากการผลักดันให้ประเทศเข้าสู่ระบบอุตสาหกรรม ทำให้ภาคการเกษตรได้รับผลกระทบ ทั้งการผลิต วัฒนธรรมของชุมชนสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ปัญหาเรื่องแรงงานไหลเข้ามาหางานทำในเมืองเกิดความคับคั่งในเมืองหลวง ตลอดจนการรับค่านิยม และวัฒนธรรมแบบทุนนิยมมากเกินไปจึงได้มีคำถามโดยทั่วไปว่า ทำอย่างไรที่จะให้คนในสังคมไทยสามารถผ่านพ้นวิกฤตการณ์อันเลวร้ายนี้ไปได้ และการนำแนวคิดพระราชปรัชญา “เศรษฐกิจพอเพียง” ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงพระราชทานแก่ปวงชนชาวไทยว่าเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต น่าจะเป็นหนทางหนึ่งที่จะสามารถทำให้ประเทศไทยฝ่าวิกฤตการณ์นี้ได้

อนึ่งเนื่องในปี พ.ศ. 2548 ซึ่งเป็นปีเฉลิมฉลองการครองสิริราชสมบัติของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ครบ 60 ปี หน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ และเอกชนได้ต่างน้อมรับพระราชดำริสของพระองค์ท่านมาเป็นแนวทางปฏิบัติ ซึ่งหน่วยบัญชาการพัฒนาทหารก็เป็นหน่วยงานหนึ่งที่ทำหน้าที่ในการพัฒนาประเทศเพื่อความมั่นคงของประเทศชาติ ทั้งนี้หน่วยบัญชาการทหารพัฒนาได้มองเห็นความสำคัญในการที่จะพัฒนาชุมชนที่มีพื้นที่ติดบริเวณชายแดนเพื่อสร้างชุมชนที่เข้มแข็งโดยมอบให้หน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ทั้ง 30 หน่วยงาน ดำเนินงานโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง หน่วยละ 2 บ้าน โดยทำการสำรวจ และคัดเลือกบ้านเป้าหมายทั้งหมด 30 จังหวัด รวม 60 แห่งทั่วประเทศ เพื่อเป็นต้นแบบในการขยายแนวคิด และการปฏิบัติออกไปสู่สมาชิก และชุมชนใกล้เคียงต่อไป

ดังนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องมีการศึกษากระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับลักษณะสภาพภูมิประเทศ และสังคมหรือที่เรียกว่า ภูมิสังคมนั้นๆ เพื่อให้ได้องค์ความรู้ในการนำไปประยุกต์ใช้ และขยายผลสู่ชุมชนอื่นๆ อันจะนำไปสู่ความเข้มแข็งของสังคมไทยได้ต่อไป ซึ่งกระบวนการ หรือวิธีการใดที่จะเหมาะสมและสามารถนำมาใช้ในการขับเคลื่อนให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการพัฒนาประเทศ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยนำแนวคิด

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาเป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศ โดยให้ราษฎรหรือสมาชิกที่ร่วมโครงการ มีส่วนร่วมในการพัฒนาเพื่อให้สอดคล้องกับภูมิสังคมนั้นๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ศึกษากระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนบ้านเมืองนะ ตำบลเมืองนะ อำเภอ เชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา สามารถนำผลการศึกษานี้ไปเป็นข้อมูลพื้นฐาน และแนวทางในการวางแผนพัฒนาชุมชนในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในพื้นที่อื่นๆ ต่อไป
2. เป็นแบบอย่างในการจัดทำโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนาหน่วยอื่น ๆ ทั่วประเทศ

ขอบเขตการวิจัย

ศึกษากระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มเกษตรกร บ้านเมืองนะในการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตไว้ดังนี้

ขอบเขตพื้นที่

พื้นที่ศึกษา คือ บ้านเมืองนะ ตำบลเมืองนะ อำเภอ เชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นพื้นที่ ในความรับผิดชอบในการพัฒนาชุมชนที่มีพื้นที่ติดบริเวณชายแดนของหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ 32 จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา การกำกับดูแลในด้านนโยบาย

ขอบเขตเชิงเนื้อหา

กระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงที่มีความเหมาะสมกับสภาพภูมิประเทศ และสังคม

ขอบเขตด้านประชากร

เกษตรกรกลุ่มเป้าหมายที่ร่วมโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงจำนวน 15 ครอบครัวในชุมชนบ้านเมืองนะ ตำบลเมือง อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ

ขอบเขตของระยะเวลา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้เวลาทำการศึกษาดังแต่เดือนพฤษภาคม 2549 ถึงเดือนเมษายน 2551

นิยามศัพท์

กระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง วิธีการ และแบบแผนที่ค่อยๆ ผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมีระเบียบ โดยการให้ชุมชนมีส่วนร่วม ในการร่วมคิด สร้าง กิจกรรม ร่วมปฏิบัติ และร่วมประเมินผล ภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง (sufficiency economy) หมายถึง แนวทางการดำเนินชีวิต และ วิถีปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐทั้งใน การพัฒนา และบริหารประเทศที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลาง โดยคำนึงถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันในตัว ต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้ง ภายนอก และภายใน โดยอาศัยความรู้ คู่คุณธรรมเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต เพื่อการป้องกันให้ รอดพ้นจากวิกฤต และให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง และยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ และ ความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ

ความพอเพียง (sufficiency) หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผลรวมถึง ความจำเป็นที่จะต้องมีการมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีต่อผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้ง ภายนอก และภายใน ซึ่งประกอบด้วย 3 คุณลักษณะพร้อม ๆ กัน ได้แก่ ความพอประมาณ ความมี เหตุผล และภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

ความพอประมาณ (moderation) หมายถึง ความพอดีที่ไม่มากเกินไปไม่น้อย เกินไป เพื่อนำไปสู่ความสมดุล และพร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลง

ความมีเหตุมีผล (reasonableness) หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับความ พอประมาณในมิติต่าง ๆ นั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุ ปัจจัย และข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากผลกระทบต่าง ๆ อย่างรอบคอบ

ภูมิคุ้มกัน (self-immunity) หมายถึง การเตรียมตัวพร้อมรับผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ในอนาคตทั้งใกล้ และไกล ภายใต้ข้อจำกัดของความรู้ที่มีอยู่

ความรู้ (knowledge) หมายถึง ความสามารถในการจำเรื่องราวต่างๆ เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้ตามกระบวนการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม

ความรู้รอบรู้ (omniscience) หมายถึง มีความรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ อย่างรอบด้าน โดยครอบคลุมเนื้อหาของเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นพื้นฐานสำหรับการนำไปใช้ในโอกาสและเวลาต่าง ๆ

ความรอบคอบ (circumspection) หมายถึง ความสามารถที่จะนำความรู้ และหลักวิชาต่าง ๆ เหล่านั้น มาพิจารณาให้เชื่อมโยงสัมพันธ์กันประกอบการวางแผน ก่อนที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติทุกขั้นตอน

ความระมัดระวัง (carefulness) หมายถึง ความมีสติในการนำแผนปฏิบัติที่ตั้งอยู่บนหลักวิชาการต่างๆ เหล่านั้นไปใช้ในทางปฏิบัติ

คุณธรรม (moral) หมายถึง คุณธรรมด้านจิตใจ และปัญญา ในการดำเนินชีวิตในทุก ๆ ด้าน

สังคม หมายถึง ความสัมพันธ์ของชุมชน ศาสนา พิธีกรรม ความเชื่อ วัฒนธรรม ประเพณี การอบรมสั่งสอน ภูมิปัญญาพื้นบ้าน กฎระเบียบ และข้อบังคับของชุมชนบ้านเมืองนะ

เศรษฐกิจ หมายถึง อาชีพ ระบบการผลิต การแลกเปลี่ยน การบริโภค และฐานะทางเศรษฐกิจ เช่น รายได้ รายจ่าย เงินออม หนี้สิน

สิ่งแวดล้อม หมายถึง ด้านสิ่งแวดล้อมจะศึกษาถึงสภาพภูมิประเทศ ทรัพยากร ดิน น้ำ และป่าไม้

ภูมิสังคม หมายถึง สภาพภูมิศาสตร์ ทรัพยากรธรรมชาติ และสังคม ชุมชน บ้านเมืองนะ ตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษากระบวนการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกรณีศึกษา บ้านเมืองนะตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้ค้นคว้าปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางประกอบการศึกษา ดังนี้

1. พระบรมราโชวาทและพระราชดำรัส พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ
2. ทฤษฎีและแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
3. ทฤษฎีและแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน
4. ทฤษฎีและแนวคิดกระบวนการเรียนรู้
5. ทฤษฎีและแนวคิดการมีส่วนร่วม
6. ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการยอมรับ
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พระบรมราโชวาทและพระราชดำรัส พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ

พระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งประมวลและกลั่นกรองจากที่ได้พระราชทานในวโรกาสต่าง ๆ รวมทั้งพระราชดำรัสอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงดังนี้

พระราชดำรัสพระราชทานเมื่อ 4 ธันวาคม 2540

...การจะเป็นเสือนั้นมันไม่สำคัญ สำคัญอยู่ที่เราพออยู่พอกิน และมีเศรษฐกิจ การเป็น อยู่แบบพอมีพอกิน แบบพอมีพอกิน หมายความว่า อุ้มชูตัวเองได้ให้มีพอกเพียงพอกับตัวเอง...

...อันนี้เคยบอกว่า ความพอเพียงนี้ไม่ได้หมายความว่าทุกครอบครัวจะต้องผลิตอาหารของตัวเองจะต้องทอผ้าใส่ให้ตัวเองสำหรับครอบครัวอย่างนั้นมันเกินไปแต่ว่าในหมู่บ้านหรือในอำเภอ จะต้องมีความพอเพียงพอ สมควร บางสิ่ง บางอย่างที่ผลิตได้ มากกว่าความ

ต้องการก็ขายได้แต่ขายในที่ไม่ห่างไกลเท่าไร ไม่ต้องเสียค่าขนส่งมากนัก...

...ถ้าสามารถที่จะเปลี่ยนให้กลับเป็นเศรษฐกิจแบบพอเพียง ไม่ต้องทั้งหมด แม้จะไม่ถึงครึ่ง อาจจะเศษหนึ่งส่วนสี่ ก็จะสามารถที่จะอยู่ได้ การแก้ไขจะต้องการแก้ไขจะต้องใช้เวลา ไม่ใช่ง่าย ๆ โดยมากคนก็ใจร้อนเพราะเดี๋ยวนี้คิดว่าถ้า ทำตั้งแต่เดี๋ยวนี้ก็จะสามารถ ที่จะแก้ไขได้...

และพระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานเนื่องในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา 4 ธันวาคม 2541

...คำว่าพอเพียงมีความหมายอีกอย่างหนึ่ง มีความหมายกว้างออกไปอีก ไม่ได้หมายถึงการมีพอสำหรับใช้ของเท่านั้นแต่ ความหมายว่า พอมี พอกิน ...พอมีพอกิน นั่นก็แปลว่า เศรษฐกิจพอเพียง นั่นเอง...

...พอเพียงนี้ก็หมายความว่า มีกินมีอยู่ไม่ฟุ้งเฟ้อ ไม่หรูหรา ก็ได้แต่ว่าพอ แม้บางอย่างอาจจะดูฟุ้งเฟ้อ แต่ถ้าทำให้มีความสุข ถ้าทำได้ก็สมควรที่จะทำ สมควรที่จะปฏิบัติ... (สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ, ม.ป.ป: 27)

ทฤษฎีและแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวการดำรงอยู่ และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ต้องยึดหลักขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ยึดหลัก สามห่วงสองเงื่อนไข คือมีความพอประมาณ ความมีเหตุผล และต้องมีภูมิคุ้มกันสองเงื่อนไข คือจะต้องมีความรู้ คู่คุณธรรม โดยที่ความพอเพียง หมายถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอก และภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผน และดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีความสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มี

ความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทนความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุล และพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี (คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง, 2547ก: 5-7)

ดังนั้นแนวทางในการพัฒนาการเกษตรในชนบทจึงเน้นให้มีความพอเพียง พอกิน พอใช้ และสามารถอยู่ได้ด้วยตนเองก่อน เพื่อเป็นทางเลือกในการดำรงชีพของเกษตรกร แทนการมุ่งทำการเกษตรเพื่อการค้าแต่เพียงอย่างเดียว ซึ่งจะทำให้มีความเสี่ยงมากจากความผันผวนของปัจจัยภายนอกต่างๆ อย่างไรก็ตามการพัฒนาตามขั้นตอนบนพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้น หลังจากที่แต่ละครอบครัวและชุมชนสามารถพึ่งตนเอง และอยู่อย่าง พอกิน พอใช้ ได้แล้ว ก็พร้อมที่จะพัฒนาไปสู่ขั้นต่อไป คือ การผลิตเพื่อค้าขาย หรือการรวมกลุ่มกันเพื่อประกอบกิจกรรมอื่นๆ บนพื้นฐานของการแบ่งปันและช่วยเหลือซึ่งกันและกันตามกำลังและความสามารถของตน ซึ่งจะทำให้ชุมชนโดยรวมเกิดความพอเพียงในการดำเนินชีวิตอย่างแท้จริง (คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง, 2547ข: 25-26)

ทฤษฎีและแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

การพัฒนาทำให้เกิดดุลยภาพของเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม เพื่อการอยู่ดีมีสุขของประชาชนคือการบริหารจัดการที่ดีมีเป้าหมายสำคัญให้ประชาชนอยู่ดีตลอดไป และให้ประชาชนมีความสุขตลอดไปสาเหตุสำคัญหลักๆ คือความต้องการบริโภคสินค้าและบริการของมนุษย์ทุกคนที่เพิ่มมากขึ้นจึงมีการนำทรัพยากรธรรมชาติมาทำการผลิตเพื่อสนองความต้องการของมนุษย์ หากไม่มีการบริหารจัดการที่ดีและเชื่อมโยงเหตุผล ปัจจัยในการที่จะพัฒนาให้ยั่งยืนแล้ว สุดท้ายก็จะไปไม่รอด ดังนั้น จึงต้องให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและต้องโยงใยไปสู่การนำทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม กลับคืนสู่ความสมดุลและใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม และจากการศึกษาการดำเนินงานตามแนวทางพระราชดำริที่ นุชราคม ปัญญามิ (2551: 21-22) ได้ศึกษาไว้ สรุปได้ดังนี้

1. การพัฒนาต้องตั้งอยู่บนฐานเดิมของสังคม

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมุ่งเน้นเรื่องการพัฒนาคน ทรงตรัสว่าต้องระเบิดจากข้างใน หมายความว่า ต้องสร้างความเข้มแข็งให้คนในชุมชนที่เราเข้าไปพัฒนาให้มีสภาพพร้อมที่จะรับการพัฒนาเสียก่อน แล้วจึงค่อยออกมาสู่สังคมภายนอก มิใช่การนำเอาความเจริญหรือบุคคลจากสังคมภายนอกเข้าไปหาชุมชน หมู่บ้าน ที่ยังไม่ทันได้มีโอกาสเตรียมตัวหรือ

ตั้งตัว การพัฒนาต้องอยู่บนหลักของภูมิสังคม

“...การพัฒนาจะต้องเป็นไปตามภูมิประเทศทางภูมิศาสตร์และภูมิประเทศทางสังคมศาสตร์ในสังคมวิทยา เพื่อที่จะให้เหมาะสมทุกประการ...” ทรงเน้นว่าจะทำอะไรจะทำการอะไรนั้น ต้องยึดหลักประการสำคัญคือให้สอดคล้องกับภูมิสังคม หมายถึง ภูมิ ...ในลักษณะของภูมิประเทศ ซึ่งก็คือสภาพแวดล้อมที่อยู่รอบ ๆ ตัวเรานั้นเอง หรือจะพูดแบบชาวบ้านก็คือ ดิน น้ำ ลม ไฟ สังคม... มนุษย์ที่อยู่ในสภาพแวดล้อมนั่นเอง

3. การพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับครอบคลุม ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียงหมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอควร ต่อผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกภายใน ทั้งนี้ จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และในขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

กล่าวโดยสรุป การพัฒนาตามพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ยึดเอาพื้นที่ตามสภาพภูมิศาสตร์ ภูมิประเทศ สภาพสังคมที่มีคนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาทั้งในเรื่องความพออยู่พอกิน การพึ่งตนเอง การมีส่วนร่วม และการเกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมที่เป็นภูมิประเทศ และวิถีชีวิตของคนในสังคมและมุ่งเน้นความร่วมมืออันดีของประชาชนเป็นหลักในการพัฒนา

วัชร ฟูมทอง (2548: 36-37) ได้สรุปกรอบแนวความคิดในการพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ไว้ว่า แนวคิดพื้นฐานของแผนฯ 10 ยังคงยึดคนเป็นจุดศูนย์กลางการพัฒนา และน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารและพัฒนาประเทศ ซึ่งมีแนวคิดที่สำคัญคือ

การดำเนินการในสายกลาง ที่อยู่บนพื้นฐานของความพอดี เน้นการพึ่งตนเองเป็นหลัก มีการเตรียมความพร้อมทั้งคนและระบบที่ดี เพื่อก้าวทันในยุคโลกาภิวัตน์ความสมดุลและความยั่งยืน เน้นการพัฒนาอย่างเป็นองค์รวม

ความพอประมาณอย่างมีเหตุผล เป็นการใช้ชีวิต การผลิต และการบริโภคอยู่บนความพอประมาณ มีเหตุผล ไม่มากไม่น้อยเกินไป

การมีภูมิคุ้มกันรู้เท่าทันโลก เป็นการเตรียมความพร้อมของคนและสังคมให้สามารถรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกประเทศ

การเสริมสร้างคุณภาพคน ให้เป็นคนดี มีคุณธรรม ซื่อสัตย์สุจริต ไม่เบียดเบียนผู้อื่นเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีความอดทน มีความเพียร มีวินัย มีสติ ตั้งอยู่บนความไม่ประมาท มีการพัฒนาปัญญาและความรู้อย่างต่อเนื่อง

ทฤษฎีและแนวคิดกระบวนการเรียนรู้

สุพานี สฤณภูวนิช (2549: 56-78) ได้สรุปแนวคิดการเรียนรู้จากแนวคิดของนักจิตวิทยา นักวิชาการที่หลากหลาย ไว้ว่า การเรียนรู้หมายถึงกระบวนการของการเปลี่ยนแปลงก่อนข้างถาวรในพฤติกรรมซึ่งเกิดขึ้นเนื่องมาจากการประพัตติปฏิบัติ หรือการได้รับประสบการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง ทฤษฎีในเรื่องการเรียนรู้ได้แบ่งวิธีการเรียนรู้ของคนเราออกเป็น 3 แบบคือ

1. ทฤษฎีการกำหนดเงื่อนไขซึ่งจะเป็นการเรียนรู้ไปตามสัญญาณหรือความเคยชินพื้นฐานของพฤติกรรม ตามทฤษฎีนี้จะเป็นพฤติกรรมแบบ passive นั่นคือ จะมีสิ่งเร้ามากระตุ้นเสียก่อน แล้วร่างกายจึงตอบโต้หรือแสดงพฤติกรรมบางสิ่งบางอย่างออกมา ซึ่งการตอบโต้หรือการแสดงออกนี้เป็นการตอบโต้ของระบบประสาทอัตโนมัติ แบบพฤติกรรมที่แสดงออกจะเป็นแบบ reflexive behavior มากกว่าที่จะเป็นการจงใจกระทำ ซึ่งทฤษฎีนี้เสนอว่า คนเราเรียนรู้ที่จะเชื่อมโยงสิ่งเร้าที่เป็นเงื่อนไขกับสิ่งเร้าที่ปราศจากเงื่อนไข แล้วทำให้เราแสดงพฤติกรรมบางสิ่งบางอย่างออกมา ดังนั้นแม้มีสิ่งเร้าที่เป็นเงื่อนไข เราก็ยังแสดงพฤติกรรมตอบสนองเสมือนเช่นมีสิ่งเร้าที่ปราศจากเงื่อนไขได้ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง

2. ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบปฏิบัติการ หรือทฤษฎีการเสริมแรง ทฤษฎีนี้จะใช้อธิบายพฤติกรรมที่เกิดจากความตั้งใจที่จะแสดงพฤติกรรมเพื่อหวังผลบางอย่าง และถ้าพฤติกรรมใดนำไปสู่ผลลัพธ์ที่เป็นบวก คนก็มีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมเช่นนั้นอีก ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบปฏิบัติการมักจะเป็นการเรียนรู้ในเรื่องง่าย ๆ หรือเรียนรู้ในงานที่ทำได้ง่าย งานที่ทำซ้ำ ๆ แต่ถ้าเป็นเรื่องที่ยากหรือซับซ้อนแล้ว คนมักเรียนรู้ไปตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมมากกว่า

3. ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม คือคนเราอาจจะเรียนรู้จากสิ่งที่เกิดขึ้นกับคนอื่นได้โดยการสังเกตสิ่งที่คนอื่นกระทำหรือจากการบอกเล่าหรือถ่ายทอดประสบการณ์บางสิ่งบางอย่าง

ให้เรา เช่น การสอนงาน การจัดโครงการการฝึกอบรมสัมมนา การโฆษณาและประชาสัมพันธ์ เป็นต้น

ประเวศ วะสี และคณะ (2547: 29-40) ได้กล่าวถึงการเรียนรู้ตัวเอง จากธรรมชาติของสรรพสิ่งทั้งหมดในโลก เกิดจากจิตวัตถุและความรู้หากจะแยกความรู้ออกมาเพียงอย่างเดียวคงไม่ได้เพราะจิตเป็นกระบวนการภายในที่จะโยงใยให้เกิดการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัว ในการเรียนรู้ในเรื่องต่าง ๆ ไม่ควรแยกส่วนในการคิด แต่ควรโยงกลับมาสู่ภาพรวมหรือนู่นการร่วมกันเสมอ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาจิตใจ จิตวิญญาณให้สูงขึ้น เมื่อจิตมีการพัฒนาที่สูงขึ้นก็จะทำให้มีสติ ลดความเห็นแก่ตัว มีความปิติ อิ่มเอมสุขใจ ก็จะทำให้อายุยืนยาว ซึ่งจะ โยงใยสัมพันธ์กับด้านร่างกาย การเรียนรู้ที่ดีจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายใน (internalization) ดังนั้น จึงควรมีการเรียนรู้ที่ธรรมชาติภายในเชื่อมต่อกันกับธรรมชาติภายนอก เมื่อเรียนรู้อะไรก็พัฒนาการเรียนรู้ภายในให้สูงขึ้นตลอดเวลานั้นคือ การพัฒนาธรรมชาติใน (จิต) ตลอดเวลา ให้เกิด ความดีงาม ความถูกต้อง

ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ (2543: 29-42) กล่าวถึง การใช้กลุ่มเป็นกลไกการทำงานของชุมชน และเป็นกลไกในการให้การศึกษาในหลายเนื้อหา เช่น ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ด้วยวิธีการทำงานร่วมกัน กระบวนการจะเริ่มจากสรุปสภาพปัญหา หรือความต้องการที่ดำรงอยู่ จากนั้นจะวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา แล้วจึงแสวงหาแนวทางแก้ไข หรือสนองความต้องการในระดับชุมชน เป็นการให้การศึกษาสาธารณะในวงกว้าง โดยมุ่งถึงคนเป็นจำนวนมากสำหรับวิธีการให้การศึกษาจะใช้หลักการแบบมีส่วนร่วมของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มุ่งให้เป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการปฏิบัติ สารของข้อมูล และความรู้ต้องสอดคล้องกับความต้องการ และความสนใจที่เป็นประโยชน์ต่อกลุ่มเป้าหมาย และเน้นให้เกิดกระบวนการเสริมสร้างให้ชุมชน คิดเป็น พูดเป็น ทำเป็น และกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เป็นการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง ทั้งในการพยายามแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตจริง หรือเกี่ยวข้องกับการทำมาหากิน หรือสภาพความเป็นอยู่ กิจกรรมที่ดำเนินอยู่นี้เป็นไปเพื่อสนองตอบการแก้ปัญหา และสอดคล้องกับแบบแผนการผลิตของชุมชน จึงเป็นพลังขับเคลื่อนให้เกิดพลวัตของการเรียนรู้ เมื่อได้มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นวิเคราะห์ปัญหาหาแนวทางแก้ไข เมื่อได้แนวทางแล้วสมาชิกนากลับไปลงมือปฏิบัติแล้วกลับมาทบทวนวิเคราะห์ร่วมกันเพื่อสรุปบทเรียนเพื่อหาหนทางต่อไปอีก กระบวนการที่เกิดขึ้นซ้ำๆ นี้เท่ากับเป็นการยกระดับสติปัญญาของสมาชิกในกลุ่ม และผลพวงจากการเรียนรู้จากปัญหาที่เกิดขึ้นจริงดังกล่าวยังช่วยแก้ไขปัญหา และพัฒนาคุณภาพชีวิตอันเป็นผลที่คนในชุมชนสามารถเห็นเป็นรูปธรรมได้

แนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว คือ มุ่งสนองตอบการแก้ปัญหาสภาพความเป็นอยู่ของประชาชน โดยต้องเริ่มต้นจากการรู้จักประชาชน รู้จักความต้องการและ

ความจำเป็นของประชาชน แล้วช่วยเหลือประชาชนตามความเหมาะสม คือให้ประชาชนมีปัจจัยที่สมบูรณ์แล้ว ก็ให้ความรู้แก่ประชาชน เพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิต คือการให้ประชาชนสามารถพึ่งตนเองได้ และช่วยเหลือตนเองได้ในที่สุด การพัฒนาตนเองของประชาชนทั้งด้านวัตถุ และด้านจิตใจ จำเป็นต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และควรน้อมนำแนวทางพระราชดำริในการพัฒนาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวสู่การปฏิบัติแก่ประชาชนจริงจังและรีบด่วน

ซึ่งกระบวนการเรียนรู้ของมนุษย์เกิดขึ้นตั้งแต่มนุษย์เริ่มมีการปฏิสนธิภายในครรภ์มารดา เกิดการเรียนรู้จากสัญชาตญาณ มนุษย์มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้งจากตนเอง คือการสังเกต การฟัง และการเรียนรู้จากผู้อื่น คือจากเรียน การอบรมสั่งสอน ทั้งจากครอบครัว ชุมชน ครูอาจารย์ ความคิดเห็นจากผู้คนในการสนทนาระหว่างกัน และการเรียนรู้จากการเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม จากการทำงาน การเรียนรู้ ในการศึกษารั้วนี้เพื่อต้องการศึกษากระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงภายใต้การเรียนรู้ และการปฏิบัติร่วมกัน ซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษา ดังนี้

1. กระบวนการเรียนรู้ของบุคคล

Shuell (1986 cited in Schunk, 1991: 2) กล่าวว่า การศึกษา คือการเรียนรู้ ไม่ว่าจะที่ไหน เมื่อไร หรือด้วยวิธีการใด เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่สืบเนื่องติดต่อกันตลอดชีวิตตั้งแต่วัยทารกถึงวัยชรา โดยอาศัยวิธีการ และแหล่งเรียนรู้ต่างๆ กัน ซึ่งสอดคล้อง กับแนวคิดของ Barker (1994: 2) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้เป็นผลของการที่บุคคลได้รับประสบการณ์ในชีวิต แล้วทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจากพฤติกรรมที่เคยกระทำมาเป็นพฤติกรรมที่มีลักษณะมั่นคง กระบวนการเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม หรือความสามารถให้เป็นไปตามที่กำหนดอย่างคงทนถาวร ซึ่งการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เกิดขึ้นนี้เป็นผลจากการปฏิบัติ หรือจากการได้รับประสบการณ์ในรูปแบบอื่นๆ

ปฐม นิคมานนท์ (2535: บทคัดย่อ) พบว่า กระบวนการเรียนรู้ตามธรรมชาติของมนุษย์ในชุมชนชนบทไทย สามารถจำแนกออกได้เป็น 5 รูปแบบที่สำคัญ คือ

- 1) การสืบทอดความรู้ในลักษณะอาชีพของหมู่บ้าน
- 2) การสืบทอดอาชีพ หรือความถนัดเฉพาะอย่างภายในครอบครัว สืบทอดในสายตระกูล
- 3) การเรียนรู้จากผู้รู้ในลักษณะของการไปอยู่ฝึกงาน ไปอยู่อาศัย หรือบวชเรียนในวัด หรืออาจเป็นการเรียนโดยจ่ายค่าเรียน เป็นการทำงานระบบกลุ่ม หรืออาจมีเจ้าหน้าที่ภายนอกมาจัดสอนให้

4) การฝึกฝนด้วยตนเอง เกิดจากความรู้สึกรับชอบสิ่งนั้นมาตั้งแต่เด็ก การได้เห็นตัวอย่างแล้วทำตาม และการมีผู้ชี้แนะในขั้นต้น

5) เกิดขึ้นจากความบังเอิญ เช่น การฝัน หรือมีอำนาจลึกลับในการรักษาโรคบางอย่างที่ไม่มีในตำราการแพทย์แผนปัจจุบัน และการทำนายทายทักสิ่งต่างๆ ได้

จะเห็นได้ว่าการเรียนรู้ของมนุษย์เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา และเกิดมาอย่างต่อเนื่อง มีการเรียนรู้ทั้งในสิ่งที่ถูกต้อง และไม่ถูกต้อง การเลือกนำมาปฏิบัติจะเกิดจากการสังสมความรู้ที่ได้รับมาผ่านกระบวนการคิด และแยกแยะ กระบวนการเรียนรู้เกิดขึ้นตลอดชีวิต มีการถ่ายทอดองค์ความรู้จากรุ่นสู่รุ่น จนเกิดเป็นภูมิปัญญา กระบวนการเรียนรู้ในระดับบุคคลจึงเป็นส่วนหนึ่งของวิถีการดำรงชีวิต และเป็นความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงไปยังการเรียนรู้ของชุมชน

2. กระบวนการเรียนรู้ของชุมชน

จิตจำนงค์ กิติกริต (อ้างใน ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ, 2546: 259) ได้กล่าวว่า การให้การศึกษาเป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านความรู้ ด้านทักษะ ได้แก่ ทักษะในการคิด และทักษะในการทำ และด้านทัศนคติ หรือสิ่งที่เรามีความรู้สึกรู้สึก

จากความหมาย วัตถุประสงค์ และความสำคัญของการเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้ ที่ได้กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

1. ด้านการเรียนรู้ การเรียนรู้เพื่อประโยชน์อย่างแท้จริงในชีวิตนั้น จะต้องนำสู่การเรียนรู้ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงตัวตนของเราอย่างอิสระ หลุดจากการครอบงำ
2. ด้านการปฏิบัติ เมื่อมีการเรียนรู้แล้วเกิดความรู้ มีศักยภาพในการพัฒนาและสร้างรูปแบบในการเรียนรู้และการอยู่ร่วมกัน
3. การนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง กระบวนการเรียนรู้ดังกล่าว ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง และค่อนข้างถาวรในเรื่องความรู้ ทัศนคติ และทักษะ

ทฤษฎีและแนวคิดการมีส่วนร่วม

ทองศักดิ์ คุ่มไข่น้ำ (2541: 93) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่า เป็นกระบวนการที่ประชาชนกลุ่มเป้าหมายได้รับโอกาส และได้ใช้โอกาสที่ได้รับแสดงออกซึ่งความรู้สึกรู้สึกนึกคิด แสดงออกในสิ่งที่เขาที่ต้องการ แสดงออกในสิ่งที่เผชิญ และแสดงออกซึ่งวิธีการแก้ไขปัญหา และลงมือปฏิบัติโดยการช่วยเหลือของหน่วยงานภายนอกน้อยที่สุด

อคิน รพีพัฒน์ (2527: 101) ไพบุลย์ สุทธสุภา (2528: 100-102) พินิจ ลาภธนานันท์ (2529: 22) และเจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (2527: 272-273) ได้ระบุขั้นตอนของการมีส่วนร่วมโดยสรุป 4 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหาของประชาชน เนื่องจากเหตุผลพื้นฐาน คือ ประชาชนเป็นผู้ประสบปัญหาย่อมรู้ปัญหาของตนเองได้ดีที่สุด มิใช่ข้าราชการ หรือนักพัฒนาเป็นผู้ระบุปัญหาของประชาชน
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม เพื่อแก้ปัญหาเหล่านี้เพราะโดยพื้นฐานความเป็นจริงแล้วจะเลือกกลยุทธ์การพัฒนา ควรจะเป็นประชาชนในชุมชน เพื่อจะสามารถกำหนดกลยุทธ์ให้เหมาะสมสอดคล้องกับทรัพยากร และศักยภาพของชุมชน
3. การมีส่วนร่วมในการลงทุน และปฏิบัติงาน ซึ่งก่อให้เกิดความรู้สึกร่วมในการเป็นเจ้าของกิจกรรม และผลงานที่ปรากฏ
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล เพื่อค้นหาข้อดี และข้อบกพร่อง เพื่อหาแนวทางแก้ไขการทำงานให้มีประสิทธิภาพต่อไป

ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการยอมรับ

Roger และ Shoemaker (1971 อ้างใน บุญธรรม จิตต์อนันต์, 2536: 252-254) กล่าวว่า วัฏจักรของการยอมรับแนวคิดใหม่ไปปฏิบัติ หรือเรียกสั้น ๆ ว่า กระบวนการยอมรับ (adoption process) ว่าเป็นกระบวนการทางใจของบุคคล ซึ่ง เริ่มต้นด้วยการเริ่มรู้หรือได้ยินเกี่ยวกับแนวคิดใหม่แล้วไปสิ้นสุดลงด้วยการตัดสินใจยอมรับไปปฏิบัติ แต่อย่างไรก็ตามลักษณะการยอมรับของบุคคลจะมีลักษณะที่แตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลาย ๆ อย่างไม่ว่าจะเป็นผู้ที่ทำการเผยแพร่ลักษณะของเทคโนโลยี วิธีการติดต่อสื่อสารและลักษณะของผู้รับเอง นอกจากนี้แล้วขั้นตอนของการยอมรับยังแบ่งออกได้อีกหลายขั้นตอน แต่ละขั้นตอนก็มีผลต่อการตัดสินใจยอมรับแนวคิดใหม่ที่แตกต่างกันออกไป และการที่บุคคลจะยอมรับแนวคิดใหม่ไปปฏิบัตินั้นจะผ่านขั้นตอนที่สำคัญ 5 ขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นเริ่มรู้หรือรับรู้ (awareness) ขั้นนี้เป็นขั้นเริ่มต้นที่บุคคลได้รับรู้เกี่ยวกับแนวคิดใหม่หรือเรื่องใหม่แต่ขาดรายละเอียดคือ รู้ว่าเรื่องนั้นเรื่องนี้เกิดขึ้นแล้วหรือทำได้แล้ว แต่เป็นเรื่องใหม่สำหรับตนเองเพราะไม่เคยได้ยินหรือได้เห็นมาก่อน การรับรู้อาจจะเกิดขึ้นโดยบังเอิญด้วยการเห็นด้วยตนเองหรือการเผยแพร่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

2. ขั้นสนใจ (interest) เป็นขั้นที่บุคคลเมื่อรับรู้เกี่ยวกับแนวคิดใหม่แล้วหากเขาไม่สนใจเขาก็รู้สึกเฉย ๆ แต่ถ้าเขาเกิดความรู้สึกสนใจเขาก็จะพยายามติดต่อหรือสอบถามผู้รู้ในรายละเอียด และปัญหาต่าง ๆ ในแนวความคิดนั้น จุดสำคัญในแนวคิดนี้ถ้าหากว่าเราได้รายละเอียดมาไม่ดีก็อาจจะทำให้เกิดความล้มเหลวในขั้นต่อไป

3. ขั้นไตร่ตรอง (evaluation) ขั้นนี้บุคคลจะศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับแนวความคิดใหม่แล้วคิดเปรียบเทียบกับงานที่ทำอยู่ในปัจจุบันว่าถ้ารับเอาแนวความคิดใหม่มาปฏิบัติจะเกิดผลดีหรือไม่อย่างไรบ้างในขณะนี้ หรือในอนาคตควรหรือไม่ที่จะทดลองดูก่อน ถ้าเขาไตร่ตรองหรือประเมินดูแล้ว จะเห็นว่าเกิดผลดีมากกว่าผลเสียเขาก็จะตัดสินใจทดลองดูเพื่อให้เกิดความแน่ใจก่อนที่จะรับไปปฏิบัติ

4. ขั้นทดลองทำ (trial) ขั้นนี้บุคคลจะทำการทดลองตามแนวคิดใหม่ โดยทำการทดลองแต่เพียงเล็กน้อย เพื่อดูว่าเข้ากันได้หรือไม่กับสถานการณ์ในปัจจุบันของคนและผลจะออกมาตามที่คาดคิดไว้หรือไม่

5. ขั้นนำไปปฏิบัติ (adoption) ขั้นนี้มักจะเกิดขึ้นหลังจากได้มีการทดลองทำและทราบผลเป็นที่พอใจแล้ว จึงตัดสินใจยอมรับแนวคิดใหม่ไปปฏิบัติ ซึ่งกระบวนการการตัดสินใจเกี่ยวกับแนวคิดใหม่ นี้อาจจะประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอนคือ

1. ขั้นความรู้ (knowledge) ขั้นนี้บุคคลจะรับทราบเกี่ยวกับแนวความคิดใหม่และมีความคิดบางอย่างเกี่ยวกับหน้าที่การทำงานของแนวความคิดใหม่
2. ขั้นจูงใจ (persuasion) บุคคลจะสร้างเจตคติที่ดีหรือไม่ดีต่อแนวความคิดใหม่ภายหลังการเรียนรู้แล้ว
3. ขั้นตัดสินใจ (decision) บุคคลจะเขาไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งจะนำไปสู่การตัดสินใจที่จะยอมรับหรือไม่ยอมรับแนวความคิดใหม่
4. ขั้นยืนยัน (confirmation) ขั้นนี้บุคคลจะแสวงหาแรงเสริมเพื่อยอมรับการใช้แนวความคิดใหม่ต่อไป แต่เขาอาจจะเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจหากพบข้อมูลขัดแย้งเกี่ยวกับแนวความคิดใหม่ก็ได้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษากระบวนการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีแนวคิดว่าการกระบวนการ หรือวิธีการใดที่จะนำมาใช้ในการดำเนินการขับเคลื่อนการพัฒนาโดยนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาเป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศ โดยให้ราษฎรหรือสมาชิกที่ร่วม

โครงการ มีส่วนร่วมในการพัฒนาเพื่อให้สอดคล้องกับ ภูมิสังคม ให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการพัฒนาประเทศ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นต้นแบบในการขยายแนวคิด และการปฏิบัติไปสู่ สมาชิก และชุมชนใกล้เคียงต่อไป ดังนั้นผู้วิจัย จึงได้ศึกษาและรวบรวมผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น ผลการศึกษากระบวนการเรียนรู้ ที่เป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจพอเพียง การสร้างความมั่นคงทางรายได้ ที่เป็นการป้องกันความเสี่ยง และผลการศึกษาที่นำสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนภายใต้แนวคิด เศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเป็นฐานคิดในการศึกษาครั้งนี้ ดังนี้

สมศรี จินะวงษ์ (2544: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้ กิจกรรมทางเศรษฐกิจพอเพียง และการกระจายรายได้ในชุมชน ที่ใช้แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง ผลการวิจัยพบว่า 1) แนวคิดการพัฒนาแบบเศรษฐกิจพอเพียงในอดีต และปัจจุบันมีทั้งสิ่งที่เป็นจุดร่วม และจุดต่าง สำหรับจุดร่วม คือการเน้นในเรื่องพออยู่พอกิน การพึ่งตนเอง การพึ่งพาซึ่งกัน และกัน การมีความสุขตามอัตภาพ โดยไม่เบียดเบียนตนเอง ผู้อื่น และสิ่งแวดล้อม จุดต่าง คือ ในสภาพปัจจุบันการผลิตเป็นไปเพื่อสนองความต้องการในการบริโภคของครัวเรือน และเพื่อการค้า การบริโภคเป็นไปทั้งเพื่อสนองความต้องการในการดำรงชีวิต และเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต การแลกเปลี่ยนเป็นไปทั้งในระดับชุมชน ระดับประเทศ และระดับโลก การจัดสรรหรือการแบ่งปัน เป็นไปทั้งในระดับชุมชน และระดับรัฐ 2) กระบวนการเรียนรู้กิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นอาศัย ปัจจัยการเรียนรู้ทั้งระดับปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก และปัจจัยสภาพแวดล้อม โดยมีลักษณะการเรียนรู้ทั้งระดับปัจเจกบุคคล และการรวมกลุ่ม จากแหล่งเรียนรู้ทั้งจากภายในชุมชน และภายนอกชุมชน โดยชุมชนบ้านสุขใจ จังหวัดกาฬสินธุ์ ใช้ศรัทธาที่มีต่อบุคคล และชุมชนพอเพียง จังหวัดมหาสารคามใช้ความศรัทธาในคน และกระบวนการมีส่วนร่วม เป็นเครื่องหนุนนำการเรียนรู้ และ 3) เพื่อพิจารณาจากแหล่งที่มาของรายได้ทั้งรายได้หลัก และรายได้เสริม พบว่า หลังจากที่ชุมชนใช้แนวทางการพัฒนาแบบเศรษฐกิจพอเพียง การกระจายรายได้ของคนในชุมชนดีขึ้น

ทรงชัย ดิยานนท์ (2541: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาทัศนะของเกษตรกรในการสร้างความมั่นคงทางรายได้ตามแนวคิด เศรษฐกิจพอเพียง ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพกสิกรรมเป็นหลักโดยมีรายได้ 10,000-20,000 บาท และส่วนใหญ่อาชีพเสริม คือการเลี้ยงสัตว์ เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ ต้องซื้ออาหารมาบริโภค เนื่องจากสามารถผลิตได้เองน้อย ภาวะสุขภาพส่วนใหญ่แข็งแรงด้านความรู้ของเกษตรกรตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงนั้น ส่วนใหญ่รู้จักแนวคิด เศรษฐกิจพอเพียงโดยรับทราบจากแหล่งข้อมูลโทรทัศน์ ซึ่งส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับการอบรม และไปศึกษาดูงานด้านเกษตรทฤษฎีใหม่ด้านการบริโภค พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เข้าใจว่า แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องของการกินอยู่อย่างประหยัด และการบริโภคอาหารที่ปราศจากสารเคมีทำให้สุขภาพอนามัยดีเป็นการลด

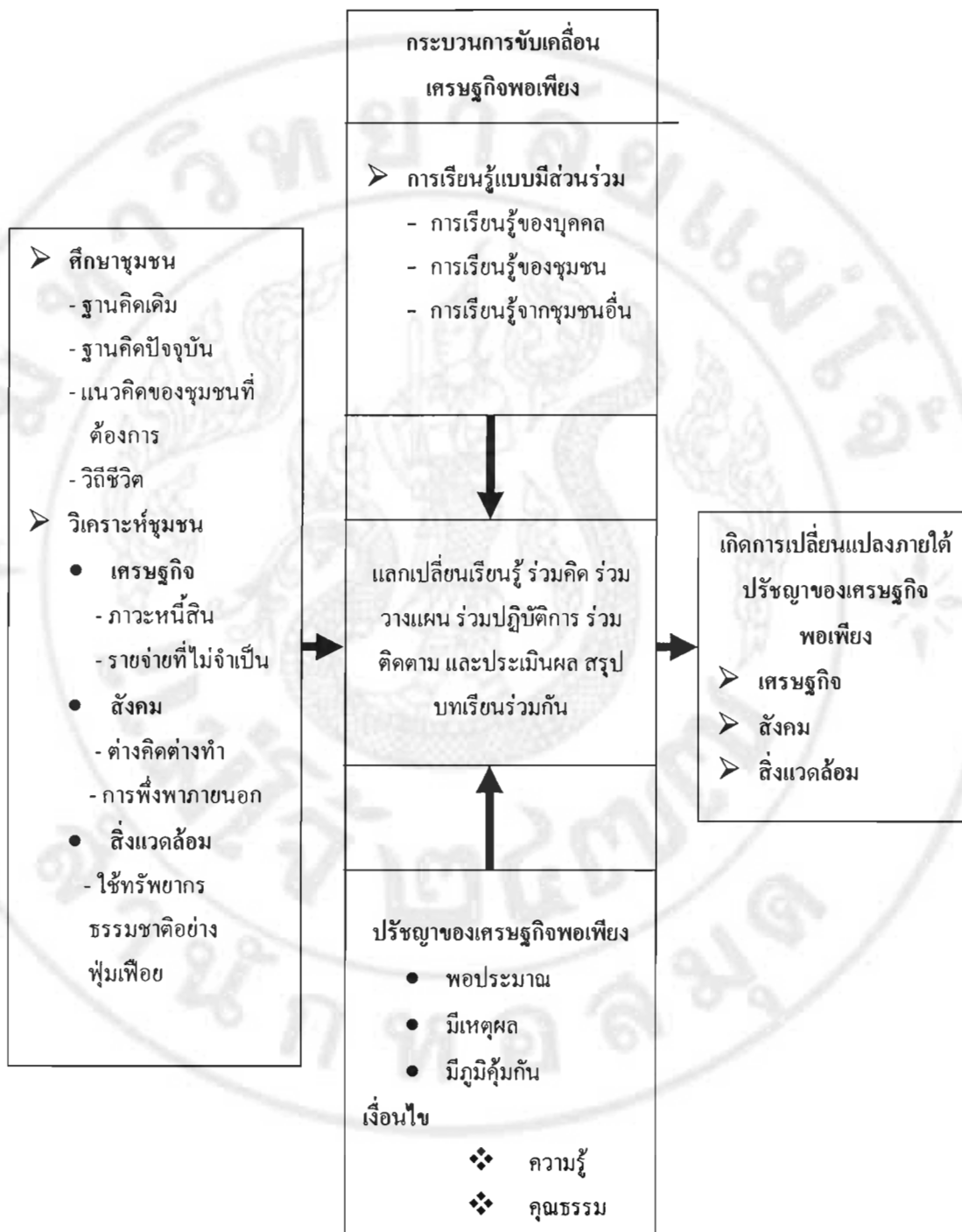
มลภาวะ มีผลทำให้สิ่งแวดล้อมดี ส่วนเรื่องเกี่ยวกับรายได้พบว่าเกษตรกรมีความรู้ว่าการทำการเกษตรตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงทำให้เกิดการงดใช้สารเคมีซึ่งเป็นการลดต้นทุนการผลิต ด้านความพึงพอใจในชีวิตเกษตรกร มีความรู้หากชุมชน ทำการเกษตรตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้มีความพึงพอใจในชีวิต ด้านความสามัคคีในชุมชนพบว่า มีความรู้ความสามัคคีจะทำให้ชุมชนเข้มแข็งสามารถพึ่งตนเองได้ และยังเป็นที่พักพิงของผู้ด้อยโอกาสในชุมชนได้ ในด้านการปฏิบัติกิจกรรมตามแนวคิด เศรษฐกิจพอเพียง ในภาพรวมของการปฏิบัติพบว่า เกษตรกรมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 0.8 และในภาพรวมของทัศนคติในการประกอบอาชีพทางการเกษตรตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในการสร้างความมั่นคงทางรายได้ของครอบครัวพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 81.9 มีทัศนคติเห็นด้วยมาก ร้อยละ 18.1 มีทัศนคติเห็นด้วยปานกลาง

กนก คติกา และไพฑูรย์ อรุณพันธ์ (2541: 104-130) ที่ได้ทำการศึกษาวิเคราะห์เศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้แบบจำลอง การลดความเสี่ยงของครัวเรือนเกษตรกร: กรณีศึกษาในอำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร ซึ่งเป็นพื้นที่ดำเนินโครงการสระน้ำเพื่อการเกษตร ตามพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ผลการศึกษาเกี่ยวกับการหลีกเลี่ยงความเสี่ยงของเกษตรกรพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่จะทำการเกษตรเพื่อเป็นอาหารและขายแรงงานนอกภาคเกษตรเป็นผู้หลีกเลี่ยงความเสี่ยงอันเกิดจากรายได้ทางการเกษตรอย่างสิ้นเชิง จึงหารายได้นอกภาคเกษตรแทน ผลการเปรียบเทียบระดับความเสี่ยงก่อนและหลังมีโครงการขุดสระน้ำเพื่อการเกษตรนั้นพบว่าการประกอบอาชีพเกษตรเดิมมีเฉพาะการปลูกข้าว จึงมีความเสี่ยงอันเกิดจากรายได้ที่ผันผวนหรือแปรปรวนระดับหนึ่ง เมื่อมีการขุดสระส่งเสริมการเลี้ยงปลา ปลูกพืชสวนครัว ปลูกผลไม้ และเลี้ยงไก่พื้นเมือง แล้วความเสี่ยงลดลงได้ และโครงการขุดสระน้ำได้สร้างหลักประกันการมีอาหารบริโภคให้เกษตรกรเพียงพอตลอดปี ทั้งด้านคุณค่าและปริมาณ สามารถเก็บข้าวไว้บริโภคตลอดปี ซึ่งการศึกษานี้ได้เสนอแนะให้เกษตรกรลดความเสี่ยงด้านการกระจายด้านการผลิตและปรับปรุงทรัพยากรในไร่นา จะทำให้เกษตรกรและผู้เยาว์ในครัวเรือนมีอาหารเพียงพอทั้งในช่วงเปิด-ปิด ภาคเรียน เป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชนบทให้ดีขึ้น แต่ต้องคำนึงถึงการเพิ่ม โอกาสทางด้านการตลาดซึ่งเป็นการเพิ่มโอกาสรายได้ให้กับเกษตรกร ทั้งด้านการให้ข้อมูลข่าวสารการใช้ระบบสหกรณ์ เพื่อให้เกิดอำนาจต่อรองราคา จะมีส่วนลดความเสี่ยงด้านราคา ซึ่งการลดความเสี่ยงทั้งด้านการผลิต และการตลาดในระดับพื้นที่ จะทำให้เกษตรกรมีรายได้ ความเป็นอยู่ดีขึ้น

สรเสรีญ วงศ์ชะอุ่ม (2548) กล่าวถึงการแก้ไขปัญหาความยากจนและการสร้างความเข้มแข็งให้เศรษฐกิจฐานรากว่า ต้องสนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วมบริหารจัดการอย่างต่อเนื่อง และให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม ผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นกับเทคโนโลยีทันสมัยที่เหมาะสมมาใช้ในการผลิต ต้องให้สอดคล้องกับสภาพทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น พร้อมทั้ง

สนับสนุนให้วิสาหกิจและองค์กรชุมชนสร้างความเชื่อมโยงผ่านระบบเครือข่ายวิสาหกิจเพื่อสร้างรายได้ และสร้างเครือข่ายให้เกิดความเข้มแข็งขึ้นในชุมชน การพัฒนาสู่ความยั่งยืนนั้น เป็นเรื่องที่สำคัญอย่างมาก อันดับแรกคือ เรื่องการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ คุณธรรม มีความรู้ มีสุขภาพดี อันดับสอง คือการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม ที่ดีเอื้อต่อคุณภาพชีวิตที่ดี มีการดูแลการใช้ทรัพยากรธรรมชาติไม่ให้สิ้นเปลืองหมดไป และควรนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเครื่องเตือนสติให้คนดำเนินชีวิตอย่างไม่ประมาท ไม่โลภ และแนวทางการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งสามารถช่วยเหลือตนเองได้ มีความสามัคคี มีความรับผิดชอบร่วมกัน และมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมให้ดีขึ้น จึงจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

การศึกษากระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในครั้งนี้ ใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นวิธีการเรียนรู้จากประสบการณ์โดยอาศัยการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการวิจัย โดยกระบวนการวิจัยดำเนินไปในลักษณะการแลกเปลี่ยนและการปฏิบัติการระหว่างสมาชิกที่เข้าร่วมโครงการและผู้วิจัย (สุภางค์ จันทวานิช, 2547: 67-69) เพื่อให้ทราบถึงการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพจากกระบวนการขับเคลื่อนภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนบ้านเมืองนะ ตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ รวบรวมข้อมูล โดยการสังเกต การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง การสนทนากลุ่ม และการร่วมกิจกรรมเชิงปฏิบัติการ ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม 2549 – เมษายน 2551 เป็นระยะเวลา 2 ปี

สถานที่ดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาเรื่องกระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงจะศึกษาที่ ชุมชนบ้านเมืองนะ ตำบลเมืองนะอำเภอเชียงดาวจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่หน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ 32 ได้เข้าไปทำการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเป็นต้นแบบในการขยายเครือข่ายออกไปสู่ชุมชนใกล้เคียง

กลุ่มประชากรที่ศึกษา

ประชากรในชุมชนบ้านเมืองนะ ตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ที่เป็นสมาชิกผู้ร่วมโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 15 ครัวเรือน โดยมีวิธีการคัดเลือก ดังนี้

1. จัดเวที โดยใช้การสนทนาแลกเปลี่ยน มีผู้เข้าร่วมเป็นผู้นำชุมชนทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ผู้นำกลุ่มอาชีพ ผู้สูงอายุ เยาวชน และคนที่สนใจ
2. เจ้าหน้าที่จากหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ 32 ได้นำเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง
3. ผู้นำชุมชน ขอรับหลักการเพื่อนำไปจัดประชุมชาวบ้านและคัดเลือกสมาชิกที่เข้าร่วมโครงการ

4. ผู้นำชุมชนจัดประชุม นำเสนอผลการคัดเลือกสมาชิก โดยมีเจ้าหน้าที่โครงการฯ ร่วมกับผู้นำ/แกนนำชุมชน พิจารณาคัดเลือกโดยใช้เกณฑ์การพิจารณา คือ

- 4.1 เป็นบุคคลที่ได้รับการยอมรับจากชุมชน
- 4.2 มีพื้นที่สำหรับทำกิจกรรมตามโครงการฯ
- 4.3 มีความขยัน เสียสละเพื่อส่วนรวม
- 4.4 สามารถเข้าร่วมตามโครงการฯได้ในทุกกิจกรรม

5. ผลการคัดเลือกได้สมาชิก จำนวน 15 คน ดังนี้

- 5.1 นายโยธิน โปธารักษ์
- 5.2 นางสาวลักษณ์ จงลือ
- 5.3 นายอติยะ จายคำ
- 5.4 นายส่วยคำ ลูกน้อย
- 5.5 นายจาย จองขอด
- 5.6 นายประพันธ์ จงลือ
- 5.7 นายประกร วงศ์วาน
- 5.8 นาย วิน ลูกแหลง
- 5.9 นามคำคำ ลูกชอ
- 5.10 นายแอ ก้างอี
- 5.11 นายคิดอุ สอนดี
- 5.12 นายจายน้อง ก้อนแก้ว
- 5.13 นายทุนอ่อง ลูกชอ
- 5.14 นายจำ จองลือ
- 5.15 ลูยะ จองหลาม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย

1. การสังเกต ผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมของสมาชิกที่เข้าร่วมโครงการจากการดำเนินชีวิต เช่น การใช้ชีวิตในครอบครัว การประกอบอาชีพ เพื่อศึกษาและสังเกตทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการดำเนินชีวิตตามสภาพแวดล้อมของชุมชน

2. การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เป็นลักษณะการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ เครื่องมือนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดหัวข้อการสัมภาษณ์แบบเปิดกว้างไม่จำกัดคำตอบ การตั้งคำถามเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับตัวสมาชิก เช่น ประวัติของสมาชิก ในช่วงเวลาต่าง ๆ เช่น เกิดที่ไหน ทำงานอะไรบ้าง ความสัมพันธ์กับคนในชุมชนเป็นอย่างไร เป็นต้น การประกอบอาชีพของสมาชิก และครอบครัว รายได้รายจ่ายในครอบครัว การเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน การรวมกลุ่มอาชีพ การใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น

3. การสนทนากลุ่ม โดยการจัดกิจกรรมสนทนากลุ่มกับสมาชิก ร่วมกับเจ้าหน้าที่โครงการและผู้วิจัย โดยมีการตั้งประเด็นกว้าง ๆ ถึงการแลกเปลี่ยนแนวคิดระหว่างกันว่าการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นต้องมีข้อมูลที่เป็นเบื้องหลังของสมาชิกแต่ละคน เพื่อให้เห็น แนวคิด การดำเนินชีวิตการประกอบอาชีพความรู้ ประสบการณ์ ที่เกิดขึ้น แล้วนำมาเป็นข้อมูลในการ พิจารณา คัดเลือก การทำประวัติพื้นที่ สามารถแสดงให้เห็นรูปแบบของการตั้งถิ่นฐานในปัจจุบัน การเมืองท้องถิ่น การทำงานของคนในท้องถิ่น หรืออื่น ๆ ซึ่งเป็นข้อมูลที่คิดที่ช่วยในการเปรียบเทียบปัจจุบันกับอดีต ดำเนินการจำนวน 2 ครั้ง ใช้สถานที่ที่หมู่บ้านเมืองนะ เพื่อให้ได้ประเด็นการวิจัยที่สอดคล้องกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น และเป็นประเด็นที่เกิดจากความสนใจของสมาชิกที่เข้าร่วมโครงการฯ โดยมิได้เกิดจากความต้องการของผู้วิจัยแต่เพียงฝ่ายเดียว โดยผู้วิจัยได้กำหนดให้มีเครื่องมือช่วยจำ มีดังนี้

3.1 ผังกิจกรรมในพื้นที่การทำการเกษตรของสมาชิก เป็นการบันทึกข้อมูลที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลลงบนกระดาษเปล่า โดยวาดภาพสภาพพื้นที่ต่าง ๆ ให้ชัดเจน เช่น พื้นที่การปลูกพืชไร่ พื้นที่การปลูกข้าว พื้นที่การเลี้ยงสัตว์ เพื่อดูกิจกรรมและการทำอาชีพในแต่ละรอบของสมาชิกในการทำอาชีพในแต่ละรอบปี

3.2 พกษาคครอบครัว หรือโครงสร้างครอบครัว โดยเขียนถึงความสัมพันธ์ในครอบครัว และรายละเอียดต่าง ๆ ของครอบครัว เช่น เพศ อายุ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของกลุ่มสมาชิกทั้งในระดับกลุ่มและระดับชุมชน เพื่อศึกษาถึงการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

3.3 ปฏิทินแรงงาน เป็นการเขียนข้อมูลที่ได้เกี่ยวกับกิจกรรมการทำเกษตรในแต่ละช่วงเวลาของครอบครัวใดครอบครัวหนึ่ง

3.4 ปฏิทินฤดูกาล เป็นภาพปฏิทินที่แสดงข้อมูลด้านต่าง ๆ ของชุมชนอาทิ ข้อมูลเรื่องน้ำฝน กิจกรรมที่ทำในชุมชน เป็นต้น ที่ทำให้ทราบถึงการทำงานในช่วงเวลาที่สำคัญต่าง ๆ

3.5 แผนที่ทรัพยากร เป็นแผนที่ที่แสดงขอบเขตของหมู่บ้าน เส้นทางคมนาคม แหล่งทรัพยากร ป่าไม้ พื้นที่การเกษตร เป็นต้น

3.6 แผนที่หมู่บ้าน เพื่อเป็นข้อมูลในการจัดกระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ดำเนินการจำนวน 3 ครั้ง

4. การเข้าร่วมกิจกรรมเชิงปฏิบัติการ เป็นวิธีการหนึ่งที่ทำให้เอื้อต่อการเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการสังเกตและการสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยได้เลือกใช้ เพื่อให้เห็นการดำเนินกิจกรรมตามขั้นตอนกระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ทั้ง 6 กิจกรรม คือ

- 4.1 กิจกรรมการเพาะเห็ดนางฟ้า
- 4.2 การปลูกพืชผักสวนครัว
- 4.3 กิจกรรมการเลี้ยงสุกร
- 4.4 กิจกรรมการเลี้ยงไก่พื้นเมือง
- 4.5 กิจกรรมการเลี้ยงโค
- 4.6 กิจกรรมการขุดสระน้ำในไร่เพื่อใช้เก็บกักน้ำและเลี้ยงปลา

สิ่งสำคัญของการเข้าร่วมกิจกรรมที่ผู้วิจัยได้พบ คือ ทำให้เห็นการมีส่วนร่วมของสมาชิก ทั้งการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมติดตามประเมินผล อย่างมีเหตุมีผล มีการรู้จักประมาณตนตามความเหมาะสมของตนเองและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการจัดการแก้ไขปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นเพื่อป้องกันความเสี่ยงในทุกสถานการณ์ โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน รวมทั้งการแสวงหาความรู้จากภายนอก ในการปรับประยุกต์ใช้

วิธีการรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ มีขั้นตอนในการดำเนินการเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

1. ข้อมูลทุติยภูมิ เป็นการศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ รูปภาพ แผนที่ เอกสารเก่า ๆ เป็นต้น ซึ่งเป็นข้อมูลสภาพชุมชน เกี่ยวกับพื้นที่ หรือกิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงสถานการณ์โดยรวมของชุมชนว่าเป็นอย่างไร แล้วจดบันทึกในรายละเอียดของแหล่งข้อมูล สถานที่

2. ข้อมูลปฐมภูมิ เป็นข้อมูลที่รวบรวมจากสมาชิกที่เข้าร่วมโครงการ และการสนทนากับผู้รู้ โดยเป็นการเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลแล้วนำมาจัดเวทีสนทนากลุ่มกับผู้นำชุมชน สมาชิกที่เข้าร่วมโครงการฯ เจ้าหน้าที่โครงการฯ เพื่อตรวจสอบและยืนยันข้อมูลร่วมกัน และจากการปฏิบัติการในกระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีขั้นตอน คือ

- 2.1 ขั้นร่วมคิดค้นปัญหาด้วยการจัดเวทีประชาคมหมู่บ้าน

- 2.2 แนะนำตัวผู้วิจัย พูดคุยเรื่องปัญหาการประกอบอาชีพด้านการเกษตร
- 2.3 แนะนำวัตถุประสงค์ของโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง
- 2.4 ร่วมกันสรรหาตัวแทนเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 15 ราย
- 2.5 ศึกษาบริบทชุมชนด้วยการสัมภาษณ์
- 2.6 ศึกษาภูมิสังคมโดยรวมด้วยการสัมภาษณ์
- 2.7 จัดทำปฏิทินทางการเกษตรด้วยการสัมภาษณ์
- 2.8 จัดทำปฏิทินทางประเพณีวัฒนธรรม
- 2.9 ขึ้นร่วมวางแผนด้วยการจัดการสนทนากลุ่ม
- 2.10 นำกิจกรรมต่าง ๆ มาวิเคราะห์หาความเหมาะสมตามสภาพภูมิสังคม
- 2.11 นำแนวคิดเกษตรธรรมชาติมานำเสนอเพื่อกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้
- 2.12 จัดศึกษาดูงานการทำเกษตรธรรมชาติ ณ ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาที่ยั่งยืน

ภาคเหนือ

- 2.13 เตรียมการขยายผลการทำเกษตรธรรมชาติ
- 2.14 ขึ้นร่วมปฏิบัติ โดยการสาธิต ขยายผลการทำการเกษตรธรรมชาติตาม

กิจกรรมที่ได้รับ

2.15 ขึ้นการติดตามประเมินผลโดยการกระตุ้นให้สมาชิกวิเคราะห์การดำเนินกิจกรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยยึดหลักการมีเหตุผล ความพอเพียง การมีภูมิคุ้มกัน และเงื่อนไขของการมีความรู้รวมถึงการมีคุณธรรม

จากนั้นจึงสรุปผล และรวบรวมวิเคราะห์ผลการวิจัย

วิธีการตรวจสอบข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (สุภางค์ จันทวานิช, 2547: 130) โดยการใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลต่างกัน เพื่อรวบรวมข้อมูลเป็นเรื่องเดียวกัน และผู้วิจัยใช้วิธีการสังเกตควบคู่กับการซักถาม พร้อมกับศึกษาข้อมูลจากแหล่งเอกสารประกอบด้วย เพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ ความชัดเจน และความสัมพันธ์ของข้อมูลภายใต้สภาพเงื่อนไขของการดำเนินกิจกรรม และอีกวิธีหนึ่งคือ ให้สมาชิกกลุ่มหรือคนในชุมชนตรวจสอบข้อมูลเอง หรือเรียกว่าการคืนข้อมูลให้แก่กลุ่มเป้าหมาย ซึ่งวิธีการนี้ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ผ่านการตรวจสอบเบื้องต้น นำกลับไปตรวจสอบกับชุมชนอีกครั้ง เช่น ข้อมูลประวัติหมู่บ้าน วัฒนธรรมประเพณี และการดำเนินกิจกรรมของคนในชุมชน ทั้งในอดีตและปัจจุบัน ซึ่งเป็นข้อมูลเบื้องต้นส่วนหนึ่งและข้อมูลในการดำเนินกิจกรรมตามกระบวนการขับเคลื่อนฯ ซึ่งถือว่าเป็นการสรุปวิเคราะห์เชิงวิชาการ

พร้อมให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ รายงานการวิจัย เพื่อตรวจสอบและพิจารณาข้อมูลในการดำเนินการวิจัยให้มีความต่อเนื่องและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลไปพร้อมกับการเก็บข้อมูลที่ได้ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย คือการนำข้อมูลที่ได้จากการสังเกต สัมภาษณ์ การปฏิบัติการ แล้วจดบันทึกไว้ในลักษณะบรรยายมาวิเคราะห์สร้างข้อสรุปจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นตามกระบวนการฯ ภายใต้กรอบแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และทฤษฎีแนวคิดกระบวนการเรียนรู้ และการมีส่วนร่วม

นอกจากนั้น พิจารณาถึงความพอเพียงและสมบูรณ์ของข้อมูล โดยการเปรียบเทียบกับกรอบประเด็นที่ศึกษา หากยังขาดข้อมูลก็ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติม รวมทั้งผ่านกระบวนการตรวจสอบข้อมูลอย่างสม่ำเสมอ ทั้งการวิเคราะห์เบื้องต้นก่อนนำข้อมูลให้สมาชิกตรวจสอบและวิเคราะห์เพิ่มเติม ภายหลังจากที่สมาชิกได้ตรวจสอบข้อมูลแล้วผู้วิจัยได้สร้างรูปแบบในการจัดเก็บ ดังนี้

1. การจัดระเบียบข้อมูล ผู้วิจัยนำเอาข้อมูลที่ได้จากการจัดเก็บหลายวิธี เช่น การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสนทนากลุ่ม การสังเกต การสัมภาษณ์ และการเข้าร่วมกิจกรรม ทั้ง 6 กิจกรรม มาเรียบเรียงก่อน แล้วทำการแยกแยะข้อมูลเพื่อให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งานโดยยึดขอบเขตเนื้อหาของการวิจัยเป็นหลัก เช่น ข้อมูลบริบทชุมชน ประวัติสมาชิก การมีส่วนร่วม การดำเนินตามกิจกรรมในกระบวนการขับเคลื่อนฯ โดยแยกเป็นข้อมูลภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. การนำข้อมูลไปสู่การแสดงผล ผู้วิจัยนำผลสรุปของข้อมูลแต่ละประเด็นมาจัดหมวดหมู่ก่อนเพื่อเชื่อมโยงกันของข้อมูลที่ได้มา
3. การสรุปผลการวิจัย เมื่อผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้มาจัดเรียงเป็นหมวดหมู่แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลว่าผลที่ได้จากการเก็บข้อมูลนั้นบอกอะไรกับผู้วิจัยได้บ้าง และสามารถตอบตามวัตถุประสงค์ที่ผู้วิจัยได้ตั้งไว้หรือไม่

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การศึกษากระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ บ้านเมืองนะ ตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ในครั้งนี้เป็น การศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยใช้เครื่องมือในการวิจัยด้วยการสังเกต สัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม การศึกษาและการปฏิบัติการภาคสนาม ผ่านการทำกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามกระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ผู้วิจัยได้แบ่งกระบวนการวิจัยออกเป็น 4 ขั้นตอน ซึ่งประกอบด้วย

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นตอนเตรียมการก่อนเข้าพื้นที่: ประสานงานและหาข้อมูลเบื้องต้น

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นตอนทำความเข้าใจและค้นหาเกษตรกรผู้เข้าร่วม โครงการ

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นตอนวิเคราะห์ประเมินผลการขับเคลื่อนฯ

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นตอนเตรียมการก่อนเข้าพื้นที่: ประสานงานและหาข้อมูลเบื้องต้น

จากการศึกษาข้อมูลปฐมภูมิ จากระบบสารสนเทศ ข้อมูลประชากรจากข้อมูล กชช. 2 ค และข้อมูล จปฐ. พ.ศ. 2548 ของหมู่บ้านเมืองนะ ผลการศึกษาพบว่า

บริบทชุมชนเมืองนะ

ประวัติหมู่บ้านเมืองนะ

จากคำบอกกล่าว ซึ่งเล่าเป็นตำนานว่า บริเวณหมู่บ้านนี้เดิมเคยมีพระพุทธเจ้า พระนามว่า พระสมณะโคตม มาโปรดมนุษย์สัตว์เครื่องนุ่งห่มทั้งหลาย เมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จมายังเทือกเขาแห่งหนึ่ง ซึ่งเป็นที่รวมของแม่น้ำหลายสาย ปัจจุบันเรียกว่า "สันคอยด้วย" พระพุทธร่องค์ทรงประทับได้ต้นไม้ใหญ่ เมื่อประชาชนทั้งหลายทราบก็พากันไปสักการบูชา ไม่เพียงแต่มนุษย์เท่านั้น แม้แต่สัตว์เครื่องนุ่งห่มก็ไปร่วมกันสักการบูชาด้วย ในบรรดาสัตว์เหล่านั้นมี พญาช้างเผือกเชือกหนึ่งเกิดความศรัทธา ก็เก็บเอาผลไม้มาถวาย คือ ผลนะ (ลูกสมอ) พอพระพุทธเจ้ารับผลนะก็กลายเป็นทองคำทันที พญาช้างเผือกจึงถวายตัวรับใช้เป็นทาส ต่อมาวันหนึ่งพญาช้างเผือกลงไปเล่นน้ำในลำธารใกล้ๆ มีพราหมณ์ป่าใจอำมหิตมาพบเข้า จึงรู้มทำร้ายพญาช้างเผือกจนขาดใจตายร่างของพญาช้างเผือกจึงค่อยๆ จมลงๆ และหายไป ก็พอดีไปพบกับพระพุทธเจ้าเข้า พระองค์ท่านทรง

เทศนาสั่งสอนจนพวกพราหมณ์เลิกทำความชั่ว และตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนตั้งชื่อบริเวณนี้ว่า "เมืองนะ" มาจนถึงปัจจุบัน

ชุมชนเมืองนะเหนือ เริ่มก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2349 ประมาณ 200 กว่าปีที่ผ่านมา โดยชาวบ้านส่วนใหญ่ย้ายมาจาก บ้านเมืองนะ (หรือที่เรียก ชุมชนเมืองนะใต้ ในปัจจุบัน) เนื่องจากชุมชนเมืองนะเหนือนั้นตั้งอยู่ทางทิศเหนือของหมู่บ้านเมืองนะ เลียดตั้งชื่อชุมชนนี้ว่า "บ้านเมืองนะเหนือ" มีนายผัด กาลือ และนายห้วนนะ (ไม่มีนามสกุล) เป็นครอบครัวแรกๆที่มาอาศัยอยู่ จากนั้นก็มีประชากรเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนมีประมาณ 20 หลังคาเรือน มีวัดอยู่ 1 แห่ง (เป็นวัดไทยใหญ่- ปัจจุบันเป็นวัดร้าง) เหตุผลที่ชาวบ้านย้ายมาอาศัยในหมู่บ้านนะเหนือ เพราะต้องการขยายที่ทำมาหากิน

ในปี พ.ศ. 2480 นั้นได้เกิดปัญหา ตามแนวชายแดนจีน ชาวจีนซึ่งต่อมาเรียกว่า อคิตทหารจีนคณะชาติ (อคิต ทจช.) ที่หนีภัยสงครามจากการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองในประเทศจีน ได้อพยพเข้ามาอาศัยพึ่งพิงประเทศไทยที่บริเวณบ้านนะเหนือ และเริ่มสร้างอิทธิพล กดขี่ข่มเหงชาวบ้าน จนชาวบ้านเมืองนะเหนือ ต้องหนีกลับไปอาศัยบ้านญาติพี่น้องที่บ้านเมืองนะใต้ ซึ่งต่อมาได้เกิดการสู้รบระหว่างชนกลุ่มน้อยสัญชาติไทยใหญ่กับทหารพม่า ก็ได้โยกย้ายฐานกำลังทหารไทยใหญ่มาอาศัยอยู่ในบริเวณบ้านเมืองนะเหนือเพิ่มขึ้นอีก ทำให้ อคิต ทจช. ที่เข้ามาอาศัยอยู่ก่อนนั้น กลัวว่าจะโดนเกณฑ์ไปเป็นแรงงานหรือ ลูกหาบ ที่มีหน้าที่ขนส่งเสบียงให้กับทหารไทยใหญ่ บางคนที่ไม่อยากไปเป็นลูกหาบก็อพยพไปอาศัยอยู่ในหมู่บ้านอื่น ผู้นำทหารไทยใหญ่ ในขณะนั้นมีชื่อว่า "เจ้าน้อย กอนเจิง" ได้ทำการสู้รบกับทหารพม่าตามแนวชายแดนยาวนานถึง 7 ปี ชุมชนเมืองนะเหนือจึงถูกทิ้งร้างและถูกไฟป่าไหม้ จนหมด ราษฎรจึงทิ้งหมู่บ้านให้ร้างไปประมาณ 10 ปี

ในปี พ.ศ.2490 ชาวบ้านในหมู่บ้าน ก็เริ่มทยอยกลับมาอาศัยในหมู่บ้านแห่งนี้อีกครั้ง โดยมี นายไทย จองลือ เป็นผู้นำชาวบ้านกลับเข้ามาอาศัย ในขณะนั้น ชาวบ้านบางส่วนก็กลับมาสร้างบ้านอาศัยเหมือนเดิม และบางส่วนก็เป็นราษฎรที่ย้ายถิ่นฐานมาจาก บ้านปางป่าแขม (ปัจจุบันอยู่ห่างจากหมู่บ้านเมืองนะไปทางทิศเหนือ ราว 20 ก.ม. ในประเทศสหภาพเมียนมาร์) เข้ามาอาศัยเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ

อาณาเขตหมู่บ้านเมืองนะ

ทิศเหนือ ติดต่อ สหภาพเมียนมาร์

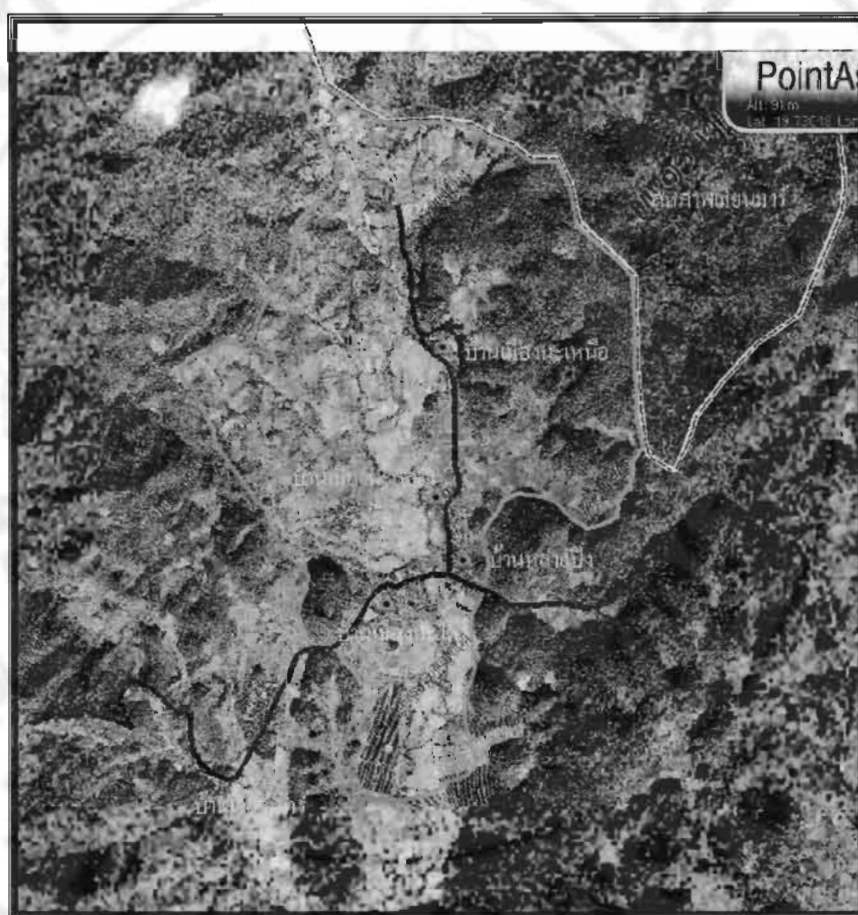
ทิศตะวันออก ติดต่อ บ้านอรุโณทัย หมู่ 10 ตำบล เมืองนะ

ทิศใต้ ติดต่อ บ้านโป่งอาจ หมู่ 5 ตำบล เมืองนะ

ทิศตะวันตก ติดต่อ บ้านเจือจันทร์(กองผักปิ้ง) หมู่ 14 ตำบล เมืองนะ

สภาพภูมิประเทศ

เทือกเขาที่สำคัญคือ เทือกเขานนรังชัยและเทือกเขาแดนลาว เป็นแนวปันน้ำระหว่างประเทศไทยกับสหภาพเมียนมาร์ โดยมี ห้วยน้ำปิง ที่ไหลจากทิศเหนือสู่ทิศใต้เข้าสู่เขตประเทศไทย กับห้วยน้ำขุมและน้ำท่าดอง (Nam Hta long) ที่ไหลจากทิศใต้สู่ทิศเหนือผ่านหมู่บ้านน้ำขุมในเขตสหภาพเมียนมาร์ ซึ่งบริเวณคอยที่เป็นแหล่งต้นน้ำดังกล่าวเรียกว่า คอยถั่ว ซึ่งมีความสูง 1,825 ม.จากระดับน้ำทะเล

สัญลักษณ์

- ขอบเขตบ้านเมืองนะ
- ถนน
- เส้นแบ่งขอบเขตประเทศ
- ตำแหน่งกลุ่มหมู่บ้าน

ภาพ 4 ภาพถ่ายดาวเทียมแสดงสภาพภูมิประเทศ บ้านเมืองนะ

สภาพภูมิอากาศ

จากการเก็บข้อมูลสถิติสภาพอากาศของจังหวัดเชียงใหม่พบว่า ตำบลเมืองนะ มีสภาพอากาศ 3 ฤดู คือ ฤดูร้อน แห้งแล้งมากในเดือนมีนาคมถึงเมษายน อุณหภูมิประมาณ 38.19 องศาเซลเซียส ฤดูฝน มีฝนตกชุกเริ่มประมาณเดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคมโดยมีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย 220.25 - 236.29 มิลลิเมตร ฤดูหนาวจะมีช่วงระยะเวลานานมาก ตั้งแต่เดือนตุลาคมถึงเดือนมกราคม มีอากาศหนาวจัด อุณหภูมิประมาณ 12.29 องศาเซลเซียส

ตาราง 1 อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย จ.เชียงใหม่ (องศาเซลเซียส) รอบ 10 ปี

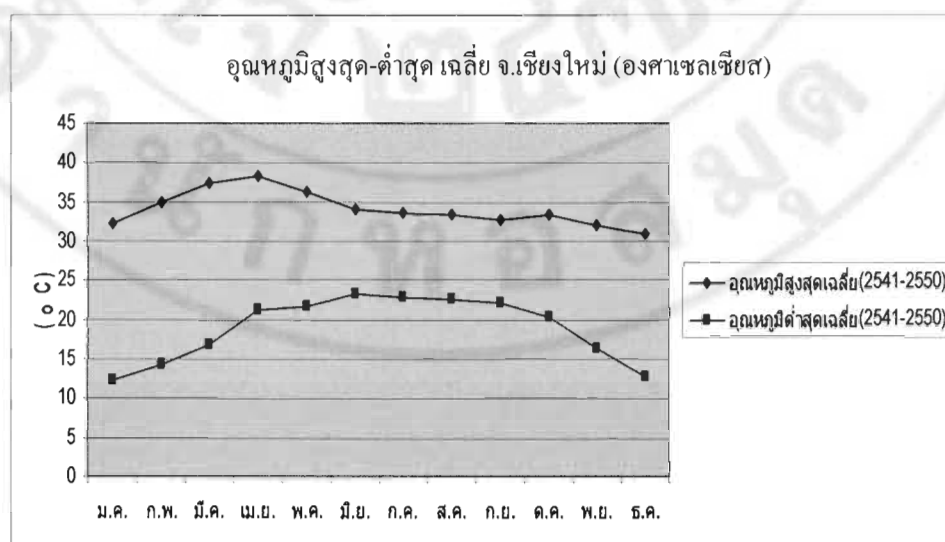
ปี / เดือน	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
2541	33.8	37.7	38.9	40.1	39.9	37.3	36.3	35.2	35.6	37.9	34.5	33.4
2542	34.1	36.6	38.2	38	36.8	35.4	34.7	35	33	34.1	33.4	31.4
2543	33.2	36.5	37.2	37.8	35.3	33	34.1	35	32.7	33.6	32	32
2544	35.2	36.3	36.4	39.4	34.5	33.8	33.6	33.5	32.9	33.7	32.9	33.2
2545	32.5	35.5	37.6	39.8	38.3	35.6	32.9	33.6	32.9	34.1	33.2	31.6
2546	30.3	34.3	35.6	37.5	38	33	34.8	34.9	35	35.7	33.2	31.6
2547	33	35.4	39.4	41	38.6	31.2	34.2	33.7	30.7	31.2	30.7	28.6
2548	30.5	31.8	37.5	34.9	35.7	33.9	33.4	30.5	30.9	31.7	30.6	27.8
2549	30.1	32.9	36.2	36.7	33.4	34.1	30.6	30.7	32.2	31.6	31.6	29.1
2550	29.8	32.4	35.8	36.7	31.5	33.1	31.4	31.6	32	31	28.6	29.6
เฉลี่ย	32.25	34.94	37.28	38.19	36.2	34.04	33.6	33.37	32.79	33.46	32.07	30.83

ที่มา : ศูนย์อุตุนิยมวิทยาภาคเหนือ

ตาราง 2 อุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย จ.เชียงใหม่ (องศาเซลเซียส) รอบ 10 ปี

ปี / เดือน	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
2541	8.7	9.4	15.1	20.2	22.1	23.5	22.6	22.4	19.5	19	15.6	13
2542	13.5	17.2	16	21.8	19.2	22.3	22.4	22	21.3	19	15.6	3.8
2543	10.3	12.5	16.3	20.8	20.6	22.6	22.4	22.2	20.8	20.6	13	12.8
2544	10	13.5	17.4	21.2	22.1	22.5	22.7	22.7	22.2	21	10.6	13.6
2545	12.5	12.9	15.2	19.8	21.6	22.9	21.6	22.4	22.2	16.9	16.5	12.7
2546	12.5	14.2	13.8	21	20.9	23	22.7	21.8	22	20.6	15.8	13
2547	11.3	14.1	15.3	21.1	22	23.6	21.9	22.4	22.8	21.3	19.3	13.6
2548	14.8	16.8	19.7	22.2	23.7	24.2	23.6	23.6	23.2	22.1	20.5	17.5
2549	14.8	17.5	19.9	21.9	21.7	23.2	23.6	23.4	23.4	22	18.2	16.1
2550	14.5	15.5	18.4	23.3	23.3	24.3	24.1	24	23.7	22.1	19	12.5
เฉลี่ย	12.29	14.36	16.71	21.33	21.72	23.21	22.76	22.69	22.11	20.46	16.41	12.86

ที่มา : ศูนย์อุตุนิยมวิทยาภาคเหนือ

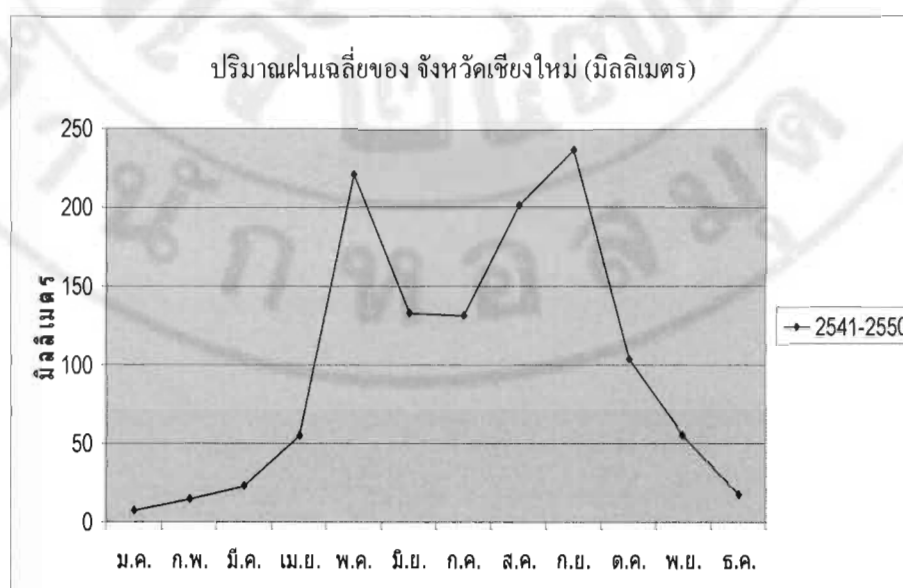
ภาพ 5 แสดงอุณหภูมิต่ำสุด - สูงสุด จ.เชียงใหม่ เฉลี่ยรอบ 10 ปี

ที่มา : ศูนย์อุตุนิยมวิทยาภาคเหนือ

ตาราง 3 แสดงปริมาณฝนของ จ.เชียงใหม่ (มิลลิเมตร)รอบ 10 ปี

ปี/เดือน	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
2541	14.6	0	0	11.5	181.3	66.4	101.3	201.6	128.8	33.3	16.9	0.2
2542	31.7	66.4	22.6	31.3	330.8	94.9	105.8	150.4	164.9	104.4	35.7	2.6
2543	0	57.4	37.6	107.7	189.5	180.5	68.3	147	132.3	195	10.1	4.1
2544	0	0	75.4	22.5	171.6	107.8	167.6	330.9	129.1	176.4	21.5	17.3
2545	9	9.9	1.4	11.2	221.8	123.8	77	254.7	309.7	145.2	332.3	116.3
2546	17.6	0	53.5	41.2	141.4	92	52.4	156.8	315.8	12.8	6.1	0
2547	2.8	4.9	0	0.5	249.1	178.8	218	115.7	371.4	38.8	28.9	0
2548	0	4.9	24.7	57.2	104.7	193.5	179.1	155.2	436.3	192	22.8	27.9
2549	0	0	18	206.7	219.5	186.4	269.3	341.4	194.8	69.9	0	0
2550	0	0	0	56	392.8	103.8	74.6	153.2	179.8	64.6	73.5	0
เฉลี่ย	7.57	14.35	23.32	54.58	220.3	132.8	131.3	200.7	236.3	103.2	54.78	16.84

ที่มา: ศูนย์อุตุนิยมวิทยาภาคเหนือ

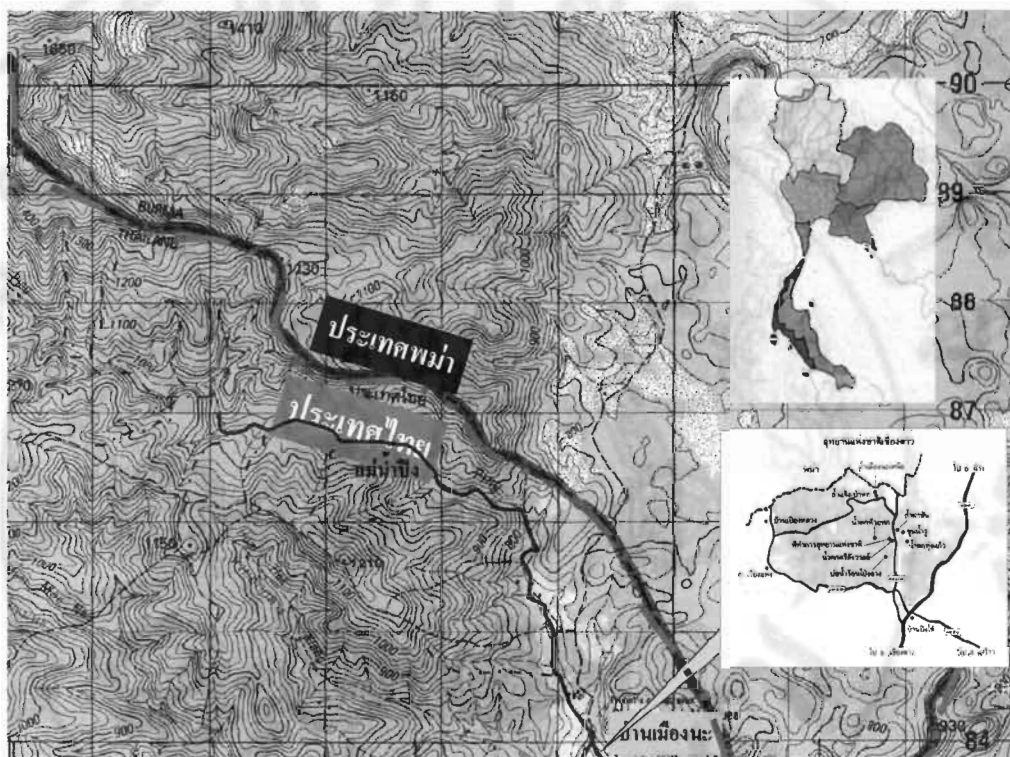

ภาพ 6 แสดงปริมาณฝน จ.เชียงใหม่ เฉลี่ยรอบ 10 ปี

ที่มา: ศูนย์อุตุนิยมวิทยาภาคเหนือ

สภาพพื้นที่ทำกินของหมู่บ้าน

พื้นที่ทำกินโดยทั่วไปเป็นที่เทือกเขาสลับกับที่ราบ มีเนื้อที่ประมาณ 486 ตร.กม. หรือประมาณ 303,800 ไร่ เป็นพื้นที่ทำกินประมาณ 500 ไร่ ซึ่งเป็นที่ราบระหว่างเทือกเขา มีระดับความสูง 760 เมตร จากระดับ น้ำทะเล มีห้วยน้ำปิง ห้วยฮักกลาง และห้วยน้ำมะไหลผ่าน

ภาพ 7 ภาพแผนที่ประเทศไทย แสดงเส้นชั้นความสูงบริเวณ บ้านเมืองนะ

สภาพทางสังคมและวัฒนธรรม

ประชากร และการจัดการปกครองบ้านเมืองนะ

จำนวนประชากร 128 ครอบครัว ชาย 271 คนหญิง 273 คนรวม 544 คน

การปกครองบ้านเมืองนะ

นาย นายคำอู่ ปันตะ ผู้ใหญ่บ้าน

นาย สมคิด จองลือ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน

นาย ประสิทธิ์ ปันตะ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน

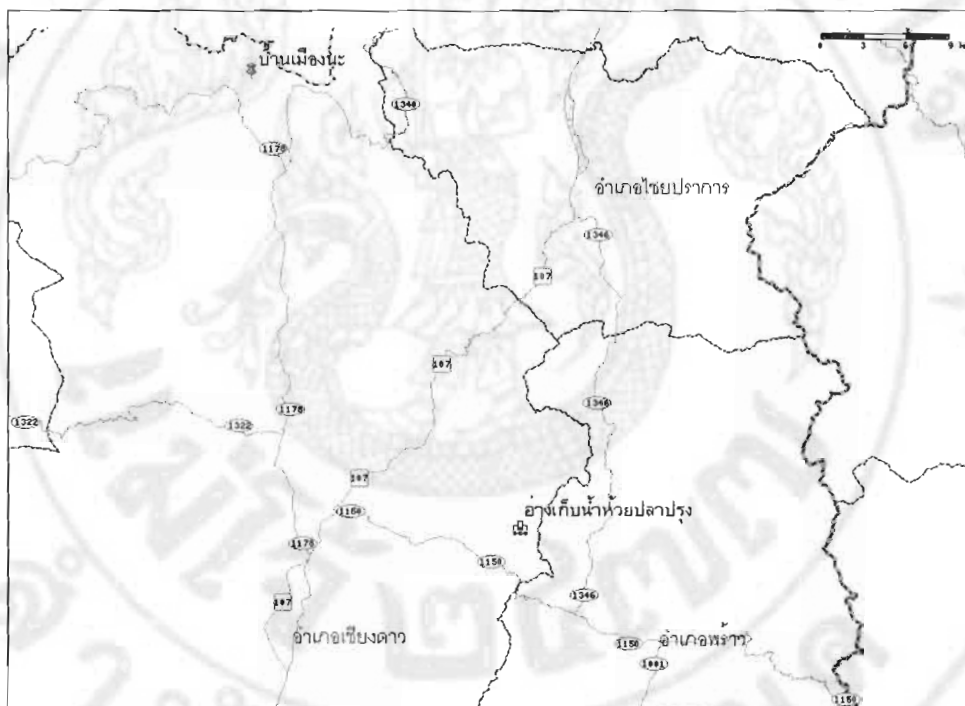
นาย ประสิทธิ์ ปันตะ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน (ทำเนียบท้องที่ พ.ศ.2549 ส่วนระบบ

การปกครองท้องที่.สำนักงานบริหารการปกครองท้องที่, กรมการปกครอง)

เส้นทางคมนาคม การติดต่อภายนอก

การคมนาคม

ใช้การคมนาคม ทางบก เดินทางจากจังหวัดเชียงใหม่ ใช้ทางหลวงหมายเลข 107 (เชียงใหม่) ฝาง ถึง กม.ที่ 79 แยกซ้ายไปตามทางหลวงหมายเลข 1178 เดินทางต่อถึง- ต.เมืองงาย- บ้านแม่จา - บ้านทุ่งข้าวพวง - บ้านห้วยไส้ - บ้านโละป่าหาญ - บ้านนาหวาย - บ้านรินหลวง - บ้านหนองเขียว - บ้านเมืองนะ เป็นถนนลาดยางแอสฟัลท์ ระยะทางจากบ้านเมืองนะถึงอำเภอเชียงดาว ประมาณ 45 กิโลเมตร

ภาพ 8 แผนที่เส้นทางคมนาคม จากอำเภอเชียงดาวสู่หมู่บ้านเมืองนะ

การติดต่อสื่อสารภายนอก

ในหมู่บ้านมีโทรศัพท์สาธารณะ จำนวน 2 แห่ง แต่ราษฎรส่วนใหญ่ใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ในการสื่อสาร เกือบทุกครอบครัว

การศึกษา

1. การศึกษาในระบบ

บ้านเมืองนะ มีโรงเรียนขยายโอกาส ของสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ ระดับมัธยมศึกษา1 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนบ้านเมืองนะ

2. การศึกษานอกระบบ

มีการศึกษานอกโรงเรียนตำบลเมืองนะ 1 แห่งตั้งอยู่ที่ บ้านห้วยไส้ หมู่ที่ 3

สาธารณสุขและการสาธารณสุขโลก

การสาธารณสุข

มีสถานีอนามัยตำบลเมืองนะ ตั้งอยู่ที่บ้าน หมู่ 1 ให้บริการประชาชน ในหมู่ที่ 1 2 3 4 7 และ 8 ส่วนประชาชนในหมู่ที่ 5 และ 6 สถานีป้องกันไข้มาเลเรีย 1 แห่ง ได้แก่ มาเลเรีย คลินิก หน่วยควบคุมโรค 10.4.3 เชียงดาว มีตั้งอยู่ที่ บ้านเมืองนะเหนือ มี น.ส.มยุรี จงลือ เป็น เจ้าหน้าที่ประจำคลินิก

การสาธารณสุขโลก

ในหมู่บ้านเมืองนะ มีถนนหมายเลข 1178 เป็นถนนลาดยางแอสฟัลท์ เชื่อมต่อระหว่างหมู่บ้าน ถนนภายในหมู่บ้านเป็นถนนคอนกรีต ขนาน 4 – 6 เมตร มีไฟฟ้าใช้ มีประปาหมู่บ้าน (ระบบประปาภูเขา) มีแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น ดังนี้ ฝาย 1 แห่ง ทานบกั้นน้ำ 1 แห่ง

วัฒนธรรมและประเพณี

ด้านวัฒนธรรม ประเพณี เป็นวัฒนธรรมของชาวไทยใหญ่ที่ผสมผสานวัฒนธรรมของไทใหญ่ท้องถิ่น ในเรื่องของการนับถือ แต่ในด้านงานประเพณีนั้น เป็นประเพณีของชาวไทยใหญ่ที่สอดคล้องกับวันสำคัญทางศาสนาพุทธ มีการกำหนดวันทางจันทรคติ ที่เหมือนกัน

ตาราง 4 ปฏิทินเทศกาล ประเพณี ของชุมชนบ้านเมืองนะ

การนับ	จันทร์คติ	สุริยคติ	งานประเพณี	การปฏิบัติ
เดือนเก้ง	ขึ้น 1 ค่ำเดือน 1	ธันวาคม	ทำบุญปีใหม่ไต	ทำบุญที่วัด
เดือนกร่ำ	ขึ้น 15 ค่ำเดือน 2	มกราคม	ไม่จัดงานมงคลใดๆ	
เดือนสาม	ขึ้น 15 ค่ำเดือน 3	กุมภาพันธ์	เข้า-ตานข้าวยาคูล ค้ำ-ตานกองไฟ	เข้ากรรมปริวาส
เดือนสี่	ขึ้น 15 ค่ำเดือน 4	มีนาคม	ตานจอมต๋อ 49 กรรม	วันมาฆบูชา
เดือนห้า	13-15 วันสงกรานต์	เมษายน	วันสงกรานต์	เดือนห้าหรือเดือนหก ตามแต่เจ้าภาพ
เดือนหก	ขึ้น 15 ค่ำเดือน 6	พฤษภาคม	ปอยส่างลอง	บวชสามเณร
เดือนหก	ขึ้น 15 ค่ำเดือน 6	พฤษภาคม	ซอนน้ำพารา	สร่งน้ำพระ
เดือนเจ็ด	ขึ้น 1-15 ค่ำเดือน 7	มิถุนายน	เลี้ยงเจ้าเมือง	เวลาตามแต่ละถิ่น
	ขึ้น 15 ค่ำเดือน 7	มิถุนายน	ทำบุญสร่งน้ำพระ(ถ้า ฝนไม่ตก)	วิสาขบูชา
เดือนแปด	ขึ้น 15 ค่ำเดือน 8	กรกฎาคม	เข้าหว่า	เข้าพรรษา
เดือนเก้า	ขึ้น 15 ค่ำเดือน 9	สิงหาคม	ปอยหัวศีล,ปอยจะกะ	เลี้ยงเพลพระและผู้ถือศีล
	แรม 15 ค่ำเดือน 9	สิงหาคม	จองเหงตุง	
เดือนสิบ	ขึ้น 15 ค่ำเดือน 10	กันยายน	ปอยหัวศีล,ปอยจะกะ	เลี้ยงเพลพระและผู้ถือศีล
เดือนสิบเอ็ด	ขึ้น 15 ค่ำเดือน 11	ตุลาคม	ออกหว่า	ออกพรรษา
เดือนสิบสอง	แรม 1 ค่ำเดือน 11 ขึ้น 15 ค่ำเดือน 12	พฤศจิกายน	ปอยส่างกาน	ทอดกฐิน

ศาสนา ความเชื่อ และการเคารพนับถือ

ราษฎรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีวัด 1 แห่ง ได้แก่ วัดเมืองนะใต้เวฟวัน และ
สำนักสงฆ์ 1 แห่ง ได้แก่ วัดพุทธพรหมปัญโญ

วัดพุทธพรหมปัญโญ ตั้งอยู่ที่ ต.เมืองนะ อ.เชียงดาว จ.เชียงใหม่ โดยมีพระอาจารย์
วงศ์ด วริษะโร (หลวงตาม้า) เป็นเจ้าอาวาส ปัจจุบันวัดพุทธพรหมปัญโญ เป็นสถานปฏิบัติธรรม
แห่งหนึ่งโดยยึดแนวคำสอนของหลวงพ่อดู พรหมปัญโญ เป็นหลัก ลักษณะของวัดนับว่าเป็น

สัปปายะที่สงบ มีถ้ำอยู่หลายแห่งในวัด โดยมีถ้ำหลักที่ภายในเป็นลักษณะถ้ำใหญ่ ๆ (ตามตำนานกล่าวว่าสมเด็จพระนเรศวรมหาราชทรงมาเสด็จสวรรคตที่นี่) นอกนั้นที่วัดแห่งนี้มีพระจำพรรษาอยู่ 5-6 รูป โดยมีพระแก้วแดงเป็นพระประธานประจำวัดและมีพระพุทธรูปปางจักรพรรดิเป็นพระประธานองค์ใหญ่

การปกครอง

ชุมชนเมืองนะเหนือ มีการแบ่งเขตพื้นที่ตามสภาพภูมิสังคม เป็น 4 กลุ่ม บ้านเรียกว่า บ้านเมืองนะเหนือ บ้านเมืองนะกลาง บ้านเมืองนะใต้ และบ้านเหล่าปิง มี นายคำอู่ ปันตะ เป็นผู้ใหญ่บ้าน อาศัยอยู่บริเวณบ้านเมืองนะใต้ มีนาย สมคิด จงลือ เป็นผู้ช่วยผู้ใหญบ้าน อาศัยอยู่บริเวณบ้านเมืองนะเหนือ มี นายมนูญ นามวงศ์ เป็นกำนันตำบลพักอาศัยที่ บ้านหมู่ 3 บ้านนาหวาย

เนื่องจากสภาพที่ตั้งหมู่บ้านอยู่ติดเขตชายแดน ภายในหมู่บ้านมีการจัดชุดรักษาความปลอดภัยประจำหมู่บ้าน เรียกว่า ชุด ชรบ. ซึ่งอดีตจัดตั้งโดย หน่วยเฉพาะกิจ 327 มีอาวุธประจำกาย เป็น ปืนลูกซอง 5 นัด จำนวน 45 กระบอก โดยแยกประจำสมาชิก ชรบ.บ้านเมืองนะเหนือ 15 กระบอก ชรบ.บ้านเมืองนะกลาง 15 กระบอกและ ชรบ.บ้านเมืองนะใต้ 15 กระบอก มีหน้าที่ในการรักษาความปลอดภัยในหมู่บ้าน เป็นกำลังประจำถิ่นในการแจ้งเตือน เมื่อมีการสู้รบระหว่าง ทหารพม่ากับกองกำลังกู้ชาติไทยใหญ่ หรือการรุกร้าดินแดนของกองกำลังว้า ตลอดจนการลักลอบค้ายาเสพติดของกลุ่มต่าง ๆ

ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนและกลุ่มชุมชน

ระบบเครือญาติ

ในชุมชนบ้านเมืองนะมีการปกครองโดยผู้นำที่มาทำการตั้งรกราก ซึ่งได้แก่นายไทย จงลือ โดยดำรงตำแหน่งผู้ช่วยผู้ใหญบ้านเมืองนะ มาตั้งแต่ พ.ศ. 2532 – พ.ศ. 2544 แล้วต่อมาได้ลาออกจากตำแหน่ง นาย อ่อง จงลือ น้องชาย นายไทย ก็ได้ดำรงตำแหน่ง ผู้ช่วยผู้ใหญบ้านต่อ ตั้งแต่ พ.ศ. 2544 - พ.ศ.2545 นาย โยธิน โพธารักษ์ บุตรเขย นายไทย จงลือ ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยผู้ใหญบ้าน ตั้งแต่ พ.ศ. 2545 - พ.ศ. 2549จนครบวาระ ปัจจุบันนาย สมคิด จงลือ ลูกชาย นายไทย จงลือ ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยผู้ใหญบ้าน

ตาราง 5 แสดงลำดับการดำรงตำแหน่ง ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านเมืองนะ

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านเมืองนะ	ดำรงตำแหน่ง	หมายเหตุ
นายไทย จงลือ	พ.ศ. 2532 – พ.ศ. 2544	
นาย อ้อง จงลือ	พ.ศ. 2544 - พ.ศ.2545	น้องชาย นายไทย จงลือ
นาย โยธิน โพธารักษ์	พ.ศ. 2545 – พ.ศ. 2549	บุตรเขย นายไทย จงลือ
นาย สมคิด จงลือ	พ.ศ. 2549 - ปัจจุบัน	ลูกชาย นายไทย จงลือ

ระบบกลุ่มการช่วยเหลือกัน

เนื่องจากการที่หมู่บ้านมีการใช้ระบบประปาภูเขาเป็นน้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภค ต่อมาจากบริเวณต้นน้ำปิงที่ไหลมาจากบริเวณคอยด้วยเป็นหลัก จึงมีการจัดเวรเป็นหมวดในการดูแลปรับปรุงรักษาท่อส่งน้ำที่ไหลมายังหมู่บ้านเป็นหมวด ๆ จำนวน 3 หมวดเพื่อดูแลเมื่อท่อน้ำแตกหรือชำรุด ผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกัน

ทรัพยากรธรรมชาติ

ทรัพยากรดิน

จากผลการศึกษาวิเคราะห์ศักยภาพการผลิตรายพื้นที่ระดับตำบลของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร พบว่าสภาพพื้นที่ของตำบลแม่นะ รวม 15 หมู่บ้านมีศักยภาพในการผลิตทางการเกษตร ได้แก่ ข้าวนาปี ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มันสำปะหลัง สับปะรด (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2549)

ทรัพยากรน้ำ

บริเวณบ้านเมืองนะ มีแหล่งน้ำธรรมชาติเป็นลำห้วยที่ไหลมาจากบริเวณคอยด้วย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของแนวเทือกเขาถนนธงชัย ทำให้เกิดลำน้ำที่ไหลผ่านบริเวณหมู่บ้านจำนวน 3 สาย จากแนวทิศเหนือสู่แนวทิศใต้ ได้แก่

ห้วยน้ำปิง มีต้นกำเนิดจากบริเวณคอยด้วยติดชายแดนไทย-พม่า ในท้องที่ตำบลเมืองนะ ต้นน้ำมีความสูงประมาณ 1,600 เมตร (จากระดับน้ำทะเล) ไหลผ่านตำบลเมืองนะ ตำบลเมืองาย ตำบลปิงโค้ง และตำบลแม่นะ แล้วไหลไปสู่อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ รวมความยาวที่ไหลผ่านพื้นที่อำเภอเชียงดาวประมาณ 97 กิโลเมตรบริเวณบ้านเมืองนะเหนือ

สภาพปัญหาของชุมชน

ปัญหาด้านเศรษฐกิจ

ประชากรในบ้านเมืองนะ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีการปลูกพืชเศรษฐกิจลักษณะพืชเชิงเดี่ยว เช่น ข้าวโพด ถั่วลิสง ถั่วเขียว มะม่วง ส้ม กระเทียม หอม ซึ่งลักษณะการดำเนินการ ส่วนหนึ่งใช้ทุนของตนเอง และอีกส่วนหนึ่งต้องใช้ทุนจากนายทุน เช่น เมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย ยา เป็นต้น ซึ่งนับว่าเป็นการลงทุนที่ต้องจำยอมโดยไม่ได้มีการต่อรองได้เลย ซึ่งบางครั้งเมื่อได้ผลผลิตแล้วต้องจำหน่ายให้พ่อค้าคนกลางหรือนายทุน ทำให้เกิดการขาดทุนและไม่คุ้มค่า เกิดความเสี่ยงบางรายเกิดหนี้สิน ส่วน การเลี้ยงสัตว์ได้แก่ เป็ด ไก่ เลี้ยงกันเกือบทุกครัวเรือน และสัตว์ที่เลี้ยงไว้สำหรับขาย ได้แก่ หมูมีเลี้ยงกันเพียงเล็กน้อย วัว ควาย นอกจากนี้ยังมีอาชีพรับจ้าง และรับราชการ อีกเพียงจำนวนเล็กน้อย การทำสวนมีลักษณะเป็นการช่วยเหลือแบบเอาแรงกัน แต่หากไม่สามารถไปใช้แรงกันได้ต้องจ้างผู้อื่นไปใช้แรงแทน ผู้ชายจ้างวันละ 100 บาท ผู้หญิงจ้างวันละ 80-90 บาท ปัญหาที่พบได้แก่ เกษตรกรมีการใช้ปุ๋ยเคมี และยาปราบศัตรูพืชในปริมาณที่สูง ราคาผลผลิตทางการเกษตรไม่แน่นอน

ปัญหาด้านสังคม

เนื่องจากหมู่บ้านเมืองนะมีอาณาเขตที่ติดชายแดนและเป็นช่องทางของการนำเข้ายาเสพติดประเภท ยาบ้า จากประเทศเพื่อนบ้านจำนวนมาก ดังนั้นหมู่บ้านจึงต้องมีมาตรการในการต่อต้านขบวนการค้ายาเสพติดอย่างเข้มแข็ง ด้วยการใช้ชุดรักษาความปลอดภัย หรือ ชรบ.ร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ทหาร ที่ประจำอยู่ตามแนวชายแดน ในการสกัดกั้นปัญหาการลักลอบค้ายาเสพติดดังกล่าว หากพบว่าราษฎรในหมู่บ้านมีการเสพยาเสพติด ผู้นำและกรรมการในหมู่บ้านจะผลักดันให้ญาตินำไปบำบัด ณ ศูนย์บำบัดยาเสพติดภาคเหนือ

ปัญหาทางด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

ในหมู่บ้านเป็นระบบประปาภูเขา ที่ต่อจากต้นน้ำปิง บริเวณคอยด้วย มาเข้าถึงพักน้ำขนาด 99 เมตร³ จำนวน 4 ถัง บริเวณวัดด้วยท่อส่ง ขนาด 3 นิ้ว แล้วจ่ายไปยังหมู่บ้านและสำนักสงฆ์ พรหมปันญ์ ด้วยท่อจ่าย ขนาด 2 นิ้ว ซึ่งงบประมาณดังกล่าวได้จากราษฎรชาวกรุงเทพฯ ที่มาทำบุญ บริจาคให้สำนักสงฆ์ฯ จำนวน 130,000 บาท

ต่อมา หน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ 32 ได้สร้างระบบประปาหมู่บ้าน ให้จำนวน 1 แห่ง มีถังกรอง ตั้งอยู่บริเวณวัด ชาวบ้านใช้ประโยชน์ในการทำน้ำประปาในฤดูฝน เนื่องจากน้ำจากต้นน้ำจะขุ่น แต่ในฤดูอื่น ๆ ที่น้ำจะใส ชาวบ้านจะใช้ระบบน้ำประปาภูเขา ซึ่งไม่ผ่านถังกรอง เนื่องจากชาวบ้านไม่มีการบริหารจัดการเก็บค่าไฟฟ้า ซึ่งค่าไฟฟ้าในการทำน้ำประปาของหมู่บ้านที่ นพค. 32 ดำเนินการสร้างให้ นั้น ทางสำนักสงฆ์ฯเป็นผู้รับภาระค่าใช้จ่ายแทน

สำหรับระบบน้ำของหมู่บ้าน ท่อส่งจากวัดเป็นท่อขนาด 2 นิ้ว ต่อก่อมาจนถึงพักน้ำของหมู่บ้าน จำนวน 4 ถัง (ปัจจุบันชำรุดซ่อมแซมไม่คุ้มค่า 2 ถัง) แล้วจ่ายออกไปยังบ้านต่าง ๆ ทำให้ปริมาณน้ำไม่เพียงพอในฤดูแล้ง กรรมการหมู่บ้านจึงให้ชาวบ้านงดใช้ น้ำ และประหยัดการใช้น้ำ ซึ่งส่งผลกระทบในการทำการเกษตรในครัวเรือน เช่น การเลี้ยงปลา เลี้ยงหมู และการปลูกพืชผักสวนครัวในบริเวณบ้านเรือน

ผู้วิจัย ประชุมชี้แจงทำความเข้าใจถึงวัตถุประสงค์และประโยชน์ของการศึกษาวิจัยร่วมกับหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ 32 สำนักงานทหารพัฒนาภาค 3 อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ และชุมชนพื้นที่เป้าหมาย ผลการศึกษาพบว่า หน่วยงานที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ คือ เจ้าหน้าที่ นพค. 32 และผู้วิจัยได้มีการประสานงานกับ ผู้นำหมู่บ้าน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำทางศาสนา และแกนนำชุมชน ในการดำเนิน โครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง โดยวิธีการประชุมชี้แจงโครงการฯ ที่หน่วยงานให้การสนับสนุน เพื่อเสนอโครงการฯ ก่อนการตกลงร่วมดำเนินการ จำนวน 2 ครั้ง

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นตอนทำความเข้าใจและค้นหาเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการ

ศึกษาฐานความคิดเดิม และการดำเนินชีวิต ของคนในชุมชน

โดยวิธีการ เปิดเวทีชุมชน เพื่อศึกษาฐานความคิดเดิม และการดำเนินชีวิต ของคนในชุมชน โดยผู้วิจัยได้ชี้แจงและทำความเข้าใจแก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ถึงการศึกษาวิจัยที่เป็นการปฏิบัติการร่วมกับหน่วยงานที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ และขอความร่วมมือจากคนในชุมชนที่เข้าร่วมกิจกรรมตามโครงการฯ หลังจากนั้นผู้วิจัยเป็นผู้ตั้งประเด็นคำถามเพื่อกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีการแลกเปลี่ยนแนวคิด มีผู้ช่วยผู้วิจัยเป็นผู้สังเกตและจดบันทึกประเด็นสำคัญ ซึ่งมีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เช่น

- ความเป็นอยู่ของคนในชุมชนตั้งแต่อดีตเป็นอย่างไร
- ปัจจุบันความเป็นอยู่ของคนในชุมชนเป็นอย่างไร (สังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม)
- ในความคิดของคนในชุมชน คิดว่า ความพอเพียงในการดำเนินชีวิตเป็นอย่างไร
- การประกอบอาชีพที่เหมาะสมและพอเพียงของคนในชุมชนเป็นอย่างไร
- คำว่า เศรษฐกิจพอเพียง คนในชุมชนมีแนวคิดอย่างไร

ผลการศึกษาพบว่า ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้มีวิธีการแลกเปลี่ยนแนวคิดโดยการสนทนา และเขียนบันทึกแสดงความคิดเห็น ได้แก่ ด้านความเข้าใจประชาสัมพันธ์ของทางราชการ

โดยมีความเข้าใจว่า เศรษฐกิจพอเพียงคือการที่ชุมชนต้องปลูกข้าว ปลูกผักกินเอง ประหยัด ไม่ฟุ่มเฟือย ซึ่งเมื่อสังเกตกันจริงๆ แล้วพบว่า รากฐานการดำเนินชีวิตของชุมชน ในบริเวณชายแดน นั้น ส่วนใหญ่มีความเป็นอยู่ในลักษณะพอเพียงอยู่แล้ว เช่น ด้านอาหารส่วนใหญ่ชุมชนจะมีการ ปลูกพืชผัก ในสวนหรือไร่นา เพื่อใช้ในการบริโภคอยู่แล้ว จะพึ่งพาสินค้าจากภายนอกเท่าที่จำเป็น หรือไม่สามารถผลิตได้ในชุมชนของตน แล้วให้ผู้แทนชุมชนออกมาเขียนถึงสภาพปัญหาโดยรวม ของชุมชน พบว่า ปัญหาจากราคาพืชผลทางการเกษตรที่ไม่แน่นอนเป็นปัญหาหลักที่ทำให้ เกษตรกร มีความเสี่ยงการผลผลิตในแต่ละปี ซึ่งบางปีผลผลิตดีแต่ราคาผลผลิตตกต่ำ บางปีราคาดี แต่ผลผลิตเกิดการเสียหายจากโรค หรือแมลง ทำให้เกษตรกรส่วนมากมีหนี้สินจากค่าปุ๋ยเคมี และค่ายา ฆ่าแมลงที่ใช้ นอกจากนั้นเมื่อสินค้าทางการเกษตรที่ในท้องถิ่นมีมาก ชุมชนไม่มีตลาดภายใน ชุมชนหรือในท้องถิ่นในการระบายสินค้าของตน ซึ่งต้องอาศัยพ่อค้าคนกลางเป็นส่วนใหญ่

ภาพ 9 ทำความเข้าใจและค้นหาเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการ

ค้นหาเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการ

1. เปิดเวทีชุมชน เพื่อค้นหาเกษตรกรจำนวน 15 ครอบครัว โดย ผู้วิจัย และ เจ้าหน้าที่หน่วย นพค. 32 จำนวน 6 นาย และชาวบ้านจำนวน 80 คน ร่วมเปิดเวทีชาวบ้านร่วมกับ ผู้ใหญ่บ้าน ณ ศาลากลางบ้าน วันที่ 20 มิถุนายน 2549 โดยมีกระบวนการ ดังนี้

1.1 ทำความรู้จักคุ้นเคยกับชาวบ้าน

1.2 ชี้แจงหลักเกณฑ์ วัตถุประสงค์ กิจกรรมของ นพค. 32 และประโยชน์ของการวิจัย ให้ชาวบ้านรับทราบชุมชน มีมติคือสมาชิกที่มีความขยัน เสียสละเพื่อส่วนรวมแก่สังคม และชุมชน พร้อมทั้งมีการให้คำมั่นสัญญาว่าเมื่อเข้าโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงแล้วจะตั้งใจในการดำเนินการเพื่อให้เกิดการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม และเป็นตัวอย่างให้แก่ชุมชนอื่น ๆ ตาม

พระราชปณิธานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ที่ทรงพระราชทานแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งผลการค้นหาเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการ คือ สมาชิกชุดรักษาความปลอดภัยประจำหมู่บ้านหรือ ชุด ชรบ. จำนวน 15 ราย เนื่องจากเป็นบุคคลที่ได้รับความไว้วางใจทั้งในด้านความประพฤติ จนได้รับการมอบอาวุธปืนลูกซองให้ประจำกาย เพื่อใช้ในการปฏิบัติหน้าที่รักษาความปลอดภัย แต่ก็มีบางรายที่ขอสละสิทธิ์ในการร่วมโครงการเนื่องจากไม่พร้อมในเรื่องที่ทำกินบ้าง อายุมากบ้าง แต่สมาชิกก็ได้ขอมอบสิทธิ์แก่ บุตร หรือเครือญาติที่มีความพร้อม

1.3 ร่วมทำแผนเพื่อค้นหาปัญหา และสาเหตุ ในหมู่บ้าน

1.4 คัดเลือกตัวแทนเกษตรกรเพื่อเข้าร่วมโครงการ 15 ครัวเรือน

โดยผู้วิจัย เริ่มจากการทำความรู้จักผู้ใหญ่วัย และให้ผู้ใหญ่วัยนำผู้วิจัยไปรู้จักตัวแทนเกษตรกรที่จะเป็นผู้ให้ข้อมูลเชิงลึกถึงบ้าน

1.5 ศึกษาข้อมูลกลุ่มตัวแทนเกษตรกร และลักษณะส่วนบุคคล

1.6 นัดหมายตัวแทนเกษตรกรเพื่อเริ่มดำเนินกิจกรรมตามแผนของเจ้าหน้าที่

ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เข้าร่วมโครงการ 15 ครอบครัว

1. นายโยธิน โพรารักษ์ อายุ 56 ปี

บ้านเลขที่ 56/4

ภูมิลำเนา

เป็นคนอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่ เมื่อผ่านการรับราชการเป็นพลทหารเกณฑ์ที่ค่ายกาวิละ ได้แต่งงานกับนาง เทียง จงลือ ลูกสาวของนายไทย จงลือ อดีตผู้นำหมู่บ้านในขณะนั้น แล้วอพยพเข้ามาอยู่

บ้านเมืองนะ ปัจจุบันมีบุตรสาวจำนวน 2 คน

การประกอบอาชีพ

เดิมทำอาชีพค้าปลีกไม้ก่อ ค้าขาย และทำไร่ ปัจจุบันทำไร่ ทำสวน และเลี้ยงสัตว์ เป็นหลัก

สถานภาพทางสังคม

ปี พ.ศ. 2545 ได้รับเลือกเป็น ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านเมืองนะ โดยดูแลกลุ่มราษฎรบ้านเมืองนะเหนือ เป็นผู้นำในประสานงานกับเจ้าหน้าที่ทางราชการในการรักษาความปลอดภัยประจำหมู่บ้าน และเป็นหัวหน้าชุดรักษาความปลอดภัยประจำหมู่บ้าน (ชรบ.)

การเรียนรู้/ประสบการณ์

เป็นบุคคลที่มีลักษณะความเป็นผู้นำ เป็นเกษตรกรที่มีความขยัน มีการแสวงหาการเรียนรู้จากแหล่งความรู้ภายนอกเสมอ เช่น เป็นตัวแทนในการอบรม ศึกษาดูงาน ร่วมกับหน่วยงานภายนอก

ฐานะทางเศรษฐกิจ/รายได้/แหล่งรายได้

รายได้หลักได้จากการทำสวนทำไร่ บางปีกำไร บางปีขาดทุน เนื่องจากใช้น้ำเคมีและฆ่าแมลง ไม่มีหนี้สิน นับว่ามีฐานะมั่นคง

ความคิดเห็นเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง

คือการมีความเป็นอยู่อย่างพอดี มีรายรับจ่ายอย่างสมดุล มีบัญชีคุม ไม่ทำแบบก้าวกระโดดไม่กู้หนี้ยืมสินเกินกำลัง ไม่จ่ายเกินรายได้ มีกินมีใช้ และมีขาย (9 พอ พอดี พอใจ พอใช้ พอกิน พอเก็บ พอเหลือ พอให้ พอขาย และพอซื้อ)

2. นางสาวลัดดา จงลือ อายุ 33 ปี

บ้านเลขที่ 56

ภูมิลำเนา

เป็นบุคคลสัญชาติพม่า อพยพตามบิดามารดาเข้ามาอยู่ในประเทศไทยตั้งแต่อายุ 5 ขวบ แต่งงานกับนายสมคิด จงลือ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านคนปัจจุบัน

การประกอบอาชีพ ทำการเกษตร

สถานภาพทางสังคม

เนื่องจากมีบทบาทเป็นภรรยาผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ทำให้ต้องมีการกิจในการเข้าร่วมและช่วยเหลือกิจกรรมในชุมชนอยู่ตลอด ประกอบกับเป็นคนที่มีลักษณะชอบช่วยเหลือเพื่อนบ้าน จึงได้รับการยอมรับจากคนในชุมชน โดยเฉพาะกลุ่มแม่บ้าน ปัจจุบันมีบทบาทเป็นผู้นำกลุ่มแม่บ้าน

การเรียนรู้/ประสบการณ์

เป็นตัวแทนของคนในชุมชน ให้ไปเข้ารับการศึกษาดูงาน กับหน่วยงานภายนอกอยู่เป็นประจำ ทำให้ได้มีโอกาสเรียนรู้จากภายนอกมากกว่าคนอื่น ๆ ในชุมชน

ฐานะทางเศรษฐกิจ/รายได้/แหล่งรายได้

ฐานะครอบครัวมั่นคง ไม่มีหนี้สิน ซึ่งรายได้หลักมาจากการทำการเกษตร

ความคิดเห็นเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจแบบพออยู่พอกิน คล้ายคนสมัยก่อน

3. นายอติ้ะ จายคำ อายุ 41 ปี

บ้านเลขที่ 13

ภูมิลำเนา

เกิดที่บ้านเมืองนะ มีครอบครัว และมีบุตรซึ่งอยู่ในวัยศึกษา

จำนวน 2 คน

การประกอบอาชีพ ทำการเกษตร

สถานภาพทางสังคม

เป็นสมาชิก ชรบ. มีบุคลิก เป็นคนสุ่ม คนในชุมชนให้การยอมรับ และเชื่อถือ เห็น
ได้จากการได้รับการคัดเลือกเป็นหัวหน้ากลุ่มบ้าน

การเรียนรู้/ประสบการณ์

เป็นบุคคลหนึ่งที่ได้เป็นตัวแทนของคนในชุมชนให้เป็นผู้ประสานงานกัน
หน่วยงานภายนอก โดยมีบทบาท เป็นผู้นำกลุ่มอาชีพด้านการเกษตร

ฐานะทางเศรษฐกิจ/รายได้/แหล่งรายได้

มีความขยัน ฐานะครอบครัวปานกลาง มีหนี้สินที่เกิดจากการกู้ยืม สหกรณ์ใน
หมู่บ้านมาเป็นทุนในการทำเกษตร รายได้หลักได้จากการทำสวนกระเทียม สวนพริก

ความคิดเห็นเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจแบบพอมีพอกิน ไม่หวังรวยมาก สามารถ ภูมิใจตัวเองได้ ให้มีพอเพียง
กับตัวเอง ผลิตตามความต้องการของตนเอง ไม่เห่อ ไม่หลงตามคนอื่น จนลืมกำลังของตน

4. นายส่วยคำ ลุงน้อย อายุ 41 ปี

บ้านเลขที่ 21

ภูมิลำเนา

เป็นคนบ้านเมืองนะโดยกำเนิด มีครอบครัว และบุตร 4 คน

การประกอบอาชีพ ทำการเกษตร

สถานภาพทางสังคม

เป็นสมาชิก ชรบ. บุคลิก เป็นคนร่าเริง ให้ความร่วมมือกับ

ส่วนรวมอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะกิจกรรมการพัฒนาชุมชน

การเรียนรู้/ประสบการณ์

เป็นคนขยัน และทำการเกษตรมาโดยตลอด จึงมีการเรียนรู้ผ่านการทำงาน และเป็นผู้ที่เกิดการเรียนรู้ เรื่องการตัดแปลงสูตรผสมอาหารสุกรมาใช้กับโค

ฐานะทางเศรษฐกิจ/รายได้/แหล่งรายได้

ฐานะครอบครัวปานกลาง มีหนี้สินที่เกิดจากการกู้ยืมในหมู่บ้านมาเป็นทุนในการทำเกษตร รายได้หลักได้จากการทำสวนกระเทียม สวนพริก รายได้รองได้จากการรับจ้างรายวันบ้าง เมื่อถามถึงรายได้เดือนละเท่าไร บอกว่าตอบยาก รายได้ที่ได้มาก็ใช้ไปวันๆมีเหลือเก็บบ้างนิดหน่อย

ความคิดเห็นเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง

ต้องมีเก็บออมไว้ใช้ เราทำเศรษฐกิจพอเพียงต้องควรทำในสิ่งที่เราไม่ลงทุนอะไรมาก เราไม่ซื้อของกินของใช้ให้มากเกินไปจนความจำเป็น เช่น ผัก ปลา เนื้อ แต่เราต้องปลูกต้องเลี้ยงไว้ใช้ไว้กินในครอบครัว

5. นายจาย จงยอด อายุ 27 ปี

บ้านเลขที่ 149

ภูมิลำเนา

เป็นคนบ้านเมืองนะโดยกำเนิด มีครอบครัว มีบุตร 2 คน บิดาเป็นสมาชิก ขรบ. ปัจจุบันอาศัยรวมอยู่กับบิดามารดา

การประกอบอาชีพ ทำการเกษตร

สถานภาพทางสังคม

เป็นคนที่มีความกระตือรือร้น ขยัน ให้ความร่วมมือและช่วยเหลือกิจกรรมในชุมชนอย่างสม่ำเสมอ

การเรียนรู้/ประสบการณ์

เป็นสมาชิกกลุ่มเยาวชนในหมู่บ้าน ได้ร่วมทำกิจกรรมของชุมชนมาโดยตลอด อีกทั้งยังเป็นบุคคลหนึ่งที่ผู้นำมักจะมอบหมายให้เข้าร่วมกิจกรรมการทำงานกับหน่วยงานภายนอก เช่น การอบรม การศึกษาดูงานอยู่เสมอ

ฐานะทางเศรษฐกิจ/รายได้/แหล่งรายได้

ฐานะครอบครัวปานกลาง มีหนี้สินที่เกิดจากการกู้เงินจาก สหกรณ์ในหมู่บ้านมาเป็นทุนในการทำเกษตร รายได้หลักได้จากการทำสวนกระเทียม สวนพริก

ความคิดเห็นเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง

การที่เราทำอะไรก็ได้โดยการทำเอง ให้มันหมุนไปหมุนมาอยู่ตลอด เช่น ถ้าเราเลี้ยงหมู เราก็นำขี้หมูไปทำปุ๋ย ใส่ผัก ผักเหล่านั้นก็จะเติบโตดี ถ้าดีเราก็นำมากินหรือขายก็ได้ เป็นเศรษฐกิจที่เราไม่ต้องมีใครมาบังคับ เราทำก็ได้ ไม่ทำก็ได้ ไม่มีใครว่า ใครด่า

6. นายประพันธ์ จงลือ อายุ 33 ปี

บ้านเลขที่ 34

ภูมิลำเนา

เป็นคนบ้านเมืองนะ โดยกำเนิด มีครอบครัว และมีบุตร 2 คน

การประกอบอาชีพ ทำการเกษตร

สถานภาพทางสังคม

ได้รับการยอมรับจากคนในชุมชน ให้มีบทบาทหน้าที่หลายตำแหน่ง เช่น คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน หัวหน้ากลุ่มบ้าน ที่ปรึกษากลุ่มเยาวชน รวมทั้งเป็นสมาชิก ชรบ. บุคลิกเป็นคนกระตือรือร้นมีความมั่นใจในการแสดงความคิดเห็นในที่ประชุม มีความเสียสละเพื่อส่วนรวม ในการร่วมทำกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ

การเรียนรู้/ประสบการณ์

เป็นบุคคลหนึ่งที่ถูกได้รับการเสนอชื่อในการเข้าร่วมทำงานกับหน่วยงานภายนอก รวมทั้งมีประสบการณ์การอบรมและศึกษาดูงานบ่อยครั้ง

ฐานะทางเศรษฐกิจ/รายได้/แหล่งรายได้

รายได้หลักได้จากการทำการเกษตร รับจ้างรายวันในหมู่บ้าน ภาระหนี้สินเกิดจากการกู้เงินจาก สหกรณ์ในหมู่บ้าน เพื่อใช้ในการทำการเกษตร

ความคิดเห็นเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง

คือความพออยู่พอกินอย่างพอเพียง การอดออม และการตั้งมั่นอยู่ในความเป็นอยู่ของ ที่ประหยัด พออยู่ พอกิน พอใช้

7. นายประกร วงศ์วาน อายุ 32 ปี

บ้านเลขที่ 112

ภูมิลำเนา

เกิดที่บ้านเมืองนะ มีภรรยา และบุตร 2 คน

การประกอบอาชีพ ทำการเกษตร

สถานภาพทางสังคม

เป็นสมาชิก ชรบ. ที่ต้องรับผิดชอบในการรักษาความปลอดภัย

ประจำหมู่บ้าน ช่วยเหลืองานส่วนรวมในชุมชน

การเรียนรู้/ประสบการณ์

เป็นผู้ที่มีกระตือรือร้นที่ต้องการเรียนรู้ เห็นได้จากการเข้าไปศึกษาเรียนรู้กับสมาชิกรายอื่น ๆ เช่นการฝึกทำอาหารสัตว์ การทำอุปกรณ์การผสมอาหาร เป็นต้น

ฐานะทางเศรษฐกิจ/รายได้/แหล่งรายได้

อาชีพหลักได้แก่การทำเกษตร มีรายได้จากการทำสวนกระเทียม แต่บ้างปีก็ไม่คุ้มทุนเนื่องจากค่าต้นทุนในเรื่อง ปุ๋ยและยาฆ่าแมลง ทำนาพอมีข้าวกินไม่เหลือขาย การทำบัญชีรับจ่ายในครัวเรือนไม่มีการทำ ทราบแต่ว่าปัจจุบันมีหนี้สินจากการกู้ยืมสหกรณ์เงินกู้ของหมู่บ้านจำนวนหนึ่ง

ความคิดเห็นเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง

คือการพออยู่ พอกิน พอใช้ เช่นการปลูกผักในบ้านและการเลี้ยงสัตว์เพื่อประหยัดเงินในครอบครัวและเป็นเศรษฐกิจพอเพียง

8. นายปิ่นตอ ลุงหม่อง อายุ 37 ปี

บ้านเลขที่ 6

ภูมิลำเนา

บิดามารดาอพยพมาจากประเทศพม่า แต่นายปิ่นตอเกิดที่บ้านเมืองนะ มีครอบครัว และมีบุตร 1 คน

การประกอบอาชีพ

มีอาชีพทำการเกษตรเป็นหลัก และรับจ้างภายในหมู่บ้าน

สถานภาพทางสังคม

เป็นหนึ่งในสมาชิก ชรบ. ที่ต้องรับผิดชอบในการรักษาความปลอดภัยประจำหมู่บ้านเป็นคนขยัน และเสียสละเพื่อส่วนรวมอย่างสม่ำเสมอ จึงได้รับการคัดเลือกจากผู้นำ/แกนนำในชุมชน

การเรียนรู้/ประสบการณ์

เป็นบุคคลที่ให้ความสนใจในการร่วมกิจกรรมทุก ๆ เรื่อง มีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ในสิ่งต่าง ๆ เป็นคนช่างสังเกต ช่างจดจำ

ฐานะทางเศรษฐกิจ/รายได้/แหล่งรายได้

ฐานะ โดยภาพรวม พอกินพอใช้ มีการกู้ยืมเงินจากกลุ่มสหกรณ์เงินกู้ มาทำการซื้อปุ๋ยและยาฆ่าแมลง เพื่อใช้ในการทำการเกษตร ปีที่ผ่านมามีรายได้จากการทำสวนกระเทียม และสวนพริก มีการปลูกเป็นข้าวไร่เพื่อใช้ในการบริโภค เนื่องจากตนไม่ทำนาเป็นของตนเอง

ความคิดเห็นเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง

คือการพออยู่ พอกิน พอใช้ เช่นการใช้ชีวิตแบบพอเพียงไม่ใช่จ่ายพุ่มเฟิยและหารายได้ให้แก่ครอบครัวเช่น การเลี้ยงสัตว์ เช่นการเลี้ยงไก่ ถ้าไก่ไข่มาเราก็เก็บไข่ไปขายเพียงแค่นี้ก็เป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัว แค่นี้เราก็ใช้ชีวิตแบบพอเพียงแล้ว

9. นายวิน ลุงแหลง อายุ 37 ปี

บ้านเลขที่ 157

ภูมิลำเนา

เป็นคนบ้านเมืองนะโดยกำเนิด มีครอบครัวและมีบุตรจำนวน 2 คน

การประกอบอาชีพ

มีอาชีพทำการเกษตรเป็นหลัก และรับจ้างภายในหมู่บ้าน

สถานภาพทางสังคม

ไม่ได้เป็นสมาชิก ชรบ. แต่ได้รับเลือกให้เข้าร่วมโครงการ เนื่องจากเป็นชนชั้นมีการเสียสละเพื่อส่วนรวมอย่างสม่ำเสมอ

การเรียนรู้/ประสบการณ์

เป็นคนที่ขวนขวายหาความรู้อยู่ตลอดเวลา จึงมักอาสาเป็นตัวแทนเข้ารับการอบรมศึกษาดูงาน ร่วมกับหน่วยงานภายนอกบ่อยครั้ง

ฐานะทางเศรษฐกิจ/รายได้/แหล่งรายได้

มีฐานะยากจน มีความขยันหมั่นเพียร ช่วยเหลืองานส่วนรวมอย่างเข้มแข็ง มีภาระหนี้สินเนื่องจากกู้ยืมเงินจากสหกรณ์เงินกู้มาใช้ในการลงทุนเรื่องปุยและขา

ความคิดเห็นเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง

คือการพอเพียงในสิ่งที่เป็นอย่างพออยู่ พอกิน พอใช้ แต่ไม่ใช่พอเพียงจนเหลือแล้วทำประโยชน์ต่อไม่ได้ รู้จักนำสิ่งที่เหลือใช้มาใช้ประโยชน์ได้อีก แบ่งปันคนอื่นได้ ซึ่งแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงนั้น จะเริ่มจากครอบครัวเราก่อนเป็นสิ่งสำคัญไม่ใช่พอกิน พอใช้แล้วจึงไม่ทำ เราต้องขึ้นอยู่ด้วยความพอดี โดยที่ไม่เบียดเบียนผู้อื่น และก็คิดจะใช้ทำอะไรอย่างมีเหตุผล ไม่มีหนี้สิน

10. นายแอ กังอู อายุ 47 ปี

บ้านเลขที่ 156

ภูมิลำเนา

มีสมาชิกในครอบครัวจำนวน 5 คน ได้แก่ ภรรยา บุตร 2 คนและ
ลูกสะใภ้ 2 คน

การประกอบอาชีพ ทำการเกษตร

สถานภาพทางสังคม

ไม่ได้เป็นสมาชิก ชรบ.ของหมู่บ้าน แต่ได้รับเลือกให้ร่วมโครงการ เนื่องจากเป็นคนที่ชอบค้นคว้า ทดลองคิดประดิษฐ์ ด้วยการคิดแปลงเครื่องมือชอยหยวกเพื่อเป็นเครื่องทุ่นแรงในการเตรียมอาหารและมีความเสียสละโดยรับหน้าที่เป็นผู้ ทำบัญชีรายรับรายจ่ายในการทำกิจกรรมการเพาะเห็ด

การเรียนรู้/ประสบการณ์

เป็นที่มีความขยันและมีความมานะในการที่จะรับการถ่ายทอดวิทยาการใหม่ ๆ จากภายนอก จนเป็นตัวแทนที่ไปรับการฝึกอบรมการเรียนรู้การทำเกษตรแบบธรรมชาติ เป็นเวลา 4 วัน และสามารถกลับมาถ่ายทอดความรู้ที่ไปอบรมมาให้แก่สมาชิกฯ ได้เป็นอย่างดี

ฐานะทางเศรษฐกิจ/รายได้/แหล่งรายได้

ฐานะครอบครัว อยู่ในระดับพอกินพอใช้

ความคิดเห็นเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง

เราต้องทำสวนครัว ปลูกผัก ปลูกหญ้าที่กินได้ และสามารถขายได้ในราคาพอเพียง มีการใช้จ่ายอย่างประหยัด เราอยู่ได้อย่างไม่ขัดสน ตามพ่อหลวงท่านแนะนำให้

11. นายคิตู สวนตะ อายุ 30 ปี

บ้านเลขที่ 151/1

ภูมิลำเนา

เป็นคนบ้านเมืองนะ โดยกำเนิด มีครอบครัว และบุตร 2 คน

การประกอบอาชีพ

ทำการเกษตร และรับจ้างภายในหมู่บ้าน

สถานภาพทางสังคม

เป็นสมาชิก ชรบ. และเป็นกรรมการในคณะทำงานกลุ่มเยาวชน มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างสม่ำเสมอ

การเรียนรู้/ประสบการณ์

เป็นผู้ที่ได้รับมอบหมายจากผู้นำชุมชนให้เป็นตัวแทนในการร่วมกิจกรรมกับหน่วยงานภายนอก เช่น เข้ารับการอบรม ศึกษาดูงาน อยู่เป็นประจำ

ฐานะทางเศรษฐกิจ/รายได้/แหล่งรายได้

ฐานะยากจน มีรายได้จากการรับจ้างภายในหมู่บ้าน และการทำสวน ซึ่งเป็นรายได้ที่ไม่แน่นอน

ความคิดเห็นเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง

คือ การทำให้ครอบครัวพอเพียงสู่ชุมชน ชุมชนสู่ตำบล ตำบลสู่อำเภอ อำเภอสู่จังหวัด จังหวัดสู่ประเทศ

12. นายจายน้อง ก้อนแก้ว อายุ 44 ปี

บ้านเลขที่ 127

ภูมิลำเนา

เป็นคนบ้านเมืองนะโดยกำเนิด มีครอบครัว และมีบุตร 2 คน

การประกอบอาชีพ

อาชีพหลักได้แก่การทำการเกษตร และรับจ้างภายในหมู่บ้าน

สถานภาพทางสังคม

เป็นสมาชิก ชรบ. เป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมในชุมชนอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะกิจกรรมเกี่ยวกับศาสนา ซึ่งมีหน้าที่เป็นคณะกรรมการวัดด้วยการเรียนรู้/ประสบการณ์

ได้เรียนรู้และมีประสบการณ์จากการได้รับการอบรมเรื่อง การจัดการที่ดินเพื่อทำการเกษตรจากหน่วยงานพัฒนาที่ดิน สำนักงานเกษตรอำเภอ เป็นต้น

ฐานะทางเศรษฐกิจ/รายได้/แหล่งรายได้

ฐานะปานกลาง รายได้หลักได้จากการทำสวน ไร่ เกษตรและสวนพริก ปีที่ผ่านมา ไม่สามารถทำสวนได้มากนัก เพราะมีปัญหาเรื่องน้ำในการทำเกษตร

ความคิดเห็นเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง

คือการใช้ชีวิตไม่ฟุ้งเฟ้อเกินตัวเองที่เป็นอยู่หลักเลี้ยงความเป็นหนี้สินไม่ยอกได้ของฟุ้งเฟ้อ “จนแล้วอยู่อย่างรวยจะยิ่งจนรวยแล้วอยู่อย่างจนจะยิ่งรวย”

13. นายคำคำ ลุงซอ อายุ 27 ปี

บ้านเลขที่ 136

ภูมิลำเนา

เป็นคนบ้านเมืองนะ โดยกำเนิด มีสมาชิกในครอบครัวจำนวน 5 คน อาศัยอยู่กับบิดามารดาและภรรยา มีบุตร 1 คน น้องสาว 1 คน

การประกอบอาชีพ

มีอาชีพหลักในการทำการเกษตร และรับจ้างภายในหมู่บ้าน

สถานภาพทางสังคม

เป็นสมาชิก ชรบ. และได้รับการยอมรับจากคนในชุมชน โดยมีบทบาทเป็นผู้นำ
กลุ่มเยาวชน

การเรียนรู้/ประสบการณ์

มีความขยันในการทำงาน เป็นคนหนุ่มที่ชอบหาความรู้จากการเข้าร่วมกิจกรรมทั้ง
ในและนอกชุมชน จึงได้รับการยอมรับจากคนในชุมชนในการให้เป็นตัวแทนเข้าร่วมกิจกรรมกับ
หน่วยงานภายนอกอยู่เสมอ

ฐานะทางเศรษฐกิจ/รายได้/แหล่งรายได้

ฐานะในครอบครัวปานกลาง มีรายได้จาก การทำสวนกระเทียม และสวนพริก
และรับจ้าง

ความคิดเห็นเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง

เป็นเศรษฐกิจแบบ พออยู่ พอกิน ไม่หวังรวย เหลือกินแล้วจึงจะขาย

14. นายจา จงลือ อายุ 42 ปี

บ้านเลขที่ 50/1

ภูมิลาเนา

เป็นคนบ้านเมืองนะ โดยกำเนิด มีครอบครัว มีบุตร 2 คน

การประกอบอาชีพ

อาชีพหลักการทำงานเกษตร ทำสวนผักในพื้นที่บริเวณบ้านพัก

สถานภาพทางสังคม

มีความขยันเสียสละ เป็นผู้นำในการทำการเกษตรและเป็นสมาชิก ชรบ.

การเรียนรู้/ประสบการณ์

ได้เรียนรู้จากการเข้ารับการอบรม การศึกษาดูงานกับหน่วยงานภายนอกอยู่เป็นประจำ เช่น การอบรมการเลี้ยงปลา การทำไร่นาสวนผสม เป็นต้น

ฐานะทางเศรษฐกิจ/รายได้/แหล่งรายได้

ฐานะครัวครอบ พอกินพอใช้

ความคิดเห็นเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง

คือ เศรษฐกิจแบบพออยู่ พอกิน เหลือกินแล้วจึงจะขาย

15. นายสุยะ จงห์หล่าม อายุ 43 ปี

บ้านเลขที่ 51

ภูมิลำเนา

เป็นคนบ้านเมืองนะ โดยกำเนิด มีครอบครัว มีบุตรจำนวน 2 คน

การประกอบอาชีพ

อาชีพหลักได้แก่การทำเกษตร และรับจ้างภายในหมู่บ้าน

สถานภาพทางสังคม

เป็นผู้ที่ได้รับคัดเลือกเพิ่มเติมจากสมาชิก ชรบ. ที่สละสิทธิ์ เป็นผู้ช่วยเหลืองานสังคมเป็นอย่างดี โดยเฉพาะกิจกรรมทางศาสนา

การเรียนรู้/ประสบการณ์

เป็นบุคคลหนึ่งที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกับหน่วยงานภายนอก เช่น นพค. ที่ 32 สำนักงานพัฒนาที่ดิน ในการอบรม เป็นต้น

ฐานะทางเศรษฐกิจ/รายได้/แหล่งรายได้

ฐานะครอบครัวปานกลาง พอกินพอใช้ หนี้สินที่มีเกิดจากการกู้เงินสหกรณ์เงินกู้เพื่อใช้ในการทำการเกษตร

ความคิดเห็นเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง คือเศรษฐกิจแบบพออยู่พอกิน พอใช้

คัดเลือกสมาชิกเพื่อหาความรู้ภายนอก

กลุ่มสมาชิกได้ทำการคัดเลือกตัวแทนสมาชิกจำนวน 1 คนเพื่อเข้ารับการอบรม การทำการเกษตรแบบธรรมชาติ ได้แก่ นายแอ ก้างอู เมื่อได้สมาชิกที่เข้าร่วมโครงการเป็นที่เรียบร้อย ผู้วิจัยได้มีการจัดการประชุมกลุ่มย่อย เพื่อให้สมาชิกได้มีส่วนร่วมในการวางแผน ที่จะดำเนินกิจกรรมต่างๆที่มี พบว่าสมาชิกที่ความกังวลในเรื่องของการเลี้ยงสุกรรายละ 2 ตัวในเรื่อง ปัญหาเรื่องเหม็นจากมูลสุกรที่จะรบกวนเพื่อนบ้านใกล้เคียง การหาอาหารที่ใช้ในการเลี้ยง ตลอดจน วิธีการทำการเกษตรแบบธรรมชาติ จึงตกลงว่ามีความต้องการที่ศึกษาวิธีการเลี้ยงที่ถูกวิธี ผู้วิจัยจึงได้ติดต่อ ศูนย์เรียนรู้การพัฒนายั่งยืน ภาคเหนือ ที่ บ้านดงพระพร ตำบลป่าจั่ว อำเภอ เวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย ของ ดร.โชคชัย สารากิจ ได้ให้ความกรุณาในการถ่ายทอดวิธีการ เลี้ยงสุกรโดยวิถีธรรมชาติหรือที่เรียกว่า “หมูหลุม” โดยเปิดการอบรมในเรื่องการทำการเกษตรแบบ ธรรมชาติให้จำนวน 3 วัน ทำให้ผู้เข้าร่วมการอบรมได้เกิดความรู้ ทักษะ และความมั่นใจในการทำ การเกษตรแบบธรรมชาติที่สามารถลดต้นทุนในเรื่องของการผลิตด้านเกษตร ซึ่งผู้แทนสมาชิกที่

ได้รับการคัดเลือกให้เป็นตัวแทนนั้น ซึ่งต่อมาได้รับแต่งตั้งให้เป็นที่ปรึกษาประจำกลุ่มในเรื่องการเลี้ยงสุกร โดยเข้ารับการอบรมระหว่างวันที่ 18 – 20 กรกฎาคม 2550

หลังจากการฝึกอบรมเสร็จสิ้นแล้ว พบว่า นายแอ ก้างอู ได้กลับมาประชุมตัวแทนกลุ่มเกษตรกรและชาวบ้านที่สนใจ เพื่อเล่าให้สมาชิกผู้เข้าร่วมโครงการ ได้รับทราบ นอกจากนั้น นายแอ ก้างอู ยังเป็นผู้สาธิตการเตรียมคอกสุกรของตนเองให้แก่สมาชิกได้เห็นเป็นตัวอย่าง อีกทั้งยังได้ช่วยเหลือด้านแรงงานแก่สมาชิกรายอื่น ๆ ที่ขาดแรงงานในครัวเรือนอีกด้วย

หลังจากนั้นเจ้าหน้าที่ นพค. 32 ได้ให้ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามวิถีพอเพียง ภายใต้อำนาจของเศรษฐกิจพอเพียง โดยการประชุมสมาชิกฯ และคนในชุมชนที่สนใจ โดยมีเนื้อหาสาระที่สำคัญ ดังนี้

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานพระราชดำริเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงมาตั้งแต่เริ่มงานพัฒนาเมื่อ 50 ปีที่แล้ว และทรงยึดมั่นหลักการนี้มาโดยตลอด แต่ที่ผ่านมาด้านการเกษตรเน้นการ ผลិតสินค้าเพื่อส่งออกเป็นเชิงพาณิชย์ คือ เมื่อปลูกข้าวก็นำไปขาย และก็นำเงินไปซื้อข้าว เมื่อเงินหมดก็จะไปกู้ เป็นอย่างนี้มาโดยตลอดจนกระทั่ง ชวนาไทยตกอยู่ในภาวะหนี้สิน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงตระหนักถึงปัญหาด้านนี้ จึงได้พระราชทานพระราชดำริให้จัดตั้งธนาคารข้าว ธนาคาร โค-กระบือขึ้น เพื่อช่วยเหลือราษฎร นับเป็นจุดเริ่มต้นแห่งที่มาของ “เศรษฐกิจพอเพียง” นับตั้งแต่อดีตกาล แม้กระทั่งโครงการแรก ๆ แลวจังหวัดเพชรบุรี ก็ทรงกำชับหน่วยราชการ มิให้นำเครื่องมือกลหนักเข้าไปทำงาน รับสั่งว่าหากนำไปไถ่นักชาวบ้านจะละทิ้งจอบ เสียม และในอนาคตจะช่วยตัวเองไม่ได้ ซึ่งก็เป็นจริงในปัจจุบัน จากนั้นได้ทรงคิดค้นวิธีการที่จะช่วยเหลือ ราษฎรด้านการเกษตร จึงได้ทรงคิด “ทฤษฎีใหม่” ขึ้น เมื่อปี 2535 ณ โครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณวัดมงคลชัยพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดสระบุรี เพื่อเป็นตัวอย่างสำหรับการทำการเกษตรให้แก่ราษฎร ในการจัดการด้านที่ดินและแหล่งน้ำในลักษณะ 30:30:30:10 คือ ขุดสระและเลี้ยงปลา 30 ปลูกข้าว 30 ปลูกพืชไร่พืชสวน 30 และสำหรับเป็นที่อยู่อาศัย ปลูกพืชสวน และเลี้ยงสัตว์ใน 10 สุดท้าย ซึ่ง เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง เศรษฐกิจที่สามารถอุ้มชูตัวเองได้ ให้มีความพอเพียงกับตัวเอง (Self Sufficiency) อยู่ได้โดยไม่ต้องเดือดร้อน โดยต้องสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ของตนเองให้ดีเสียก่อน คือ ตั้งตัวให้มีความพอกินพอใช้ ไม่ใช่มุ่งหวังแต่จะทุ่มเทสร้างความเจริญทางเศรษฐกิจให้รวดเร็วแต่เพียงอย่างเดียว เพราะผู้ที่มีอาชีพและฐานะเพียงพอที่จะพึ่งตนเอง ย่อมสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้า และฐานะทางเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นไปตามลำดับต่อไปได้

แนวคิดของระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียงที่มีสาระสำคัญดังกล่าวข้างต้น น่าจะนำมาใช้เป็นแบบอย่างของการพัฒนาประเทศไทยในระยะต่อไป แม้ว่าวิกฤตเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น

ในขณะนี้ อาจจะเป็นสิ่งที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ แต่ผลกระทบต่าง ๆ จะไม่รุนแรงมากนัก ถ้าหากทุกภาคทุกส่วนของสังคมมีการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ โดยยึดหลักความพอดีกับศักยภาพของตนเอง บนพื้นฐานของการพึ่งพาตนเอง รวมทั้งมีความเอื้ออาทรต่อคนอื่น ๆ ในสังคม เป็นประการสำคัญ ถึงแม้ว่า ข้อคิดทั้งหมดจะมุ่งหน้าไปสู่กลุ่มเกษตรกร หรือผู้มีที่ดินทั้งหลาย แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า ทุกคนจะต้องกลับไปสู่ภาคเกษตรกรรมหมด ซึ่งเป็นไปไม่ได้ ในสภาพความเป็นจริงเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับผู้อยู่นอกภาคการเกษตร

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำรัส เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง เมื่อวันเฉลิมพระชนมพรรษา 4 ธันวาคม 2540 ซึ่งได้มีการขานรับนำแนวคิดเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ไปปฏิบัติกันหลายหน่วยงาน แต่คนส่วนมากมักเข้าใจว่า เศรษฐกิจพอเพียง เป็นเรื่องของเกษตรกร ในชนบทเท่านั้น แต่แท้ที่จริงผู้ประกอบการอาชีพอื่น เช่น พ่อค้า ข้าราชการ และพนักงานบริษัทต่างๆ สามารถนำแนวพระราชดำรัสเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ได้ ในวันเฉลิมพระชนมพรรษาปีนี้ ทรงได้มีหากรุณาธิคุณอธิบายเพิ่มเติมว่า ... ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงและทำได้เศษหนึ่งส่วนสี่เท่านั้นจะพอนั้น ไม่ได้แปลว่า เศษหนึ่งส่วนสี่ของพื้นที่ แต่เป็นเศษหนึ่งส่วนสี่ของการกระทำ...

จากนั้น ได้ทรงขยายความ คำว่า “พอเพียง” เพิ่มเติมต่อไปว่า หมายถึง “พอมีพอกิน”

... พอมีพอกิน ก็แปลว่า เศรษฐกิจพอเพียงนั่นเอง ถ้าแต่ละคนมีพอมีพอกิน ก็ใช้ได้ ยิ่งถ้าทั้งประเทศพอมีพอกินก็ยิ่งดี...

...ประเทศไทยสมัยก่อนนี้ พอมีพอกิน มาสมัยนี้อิสระ ไม่มีพอมีพอกินจึงจะต้องเป็นนโยบายที่จะทำเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อที่จะให้ทุกคนพอเพียงได้ พอเพียงนี้ก็หมายความว่า มีกิน มีอยู่ไม่ฟุ้งเฟ้อไม่หรูหราก็ได้ แต่ว่า พอ... ทรงเปรียบเทียบคำว่า พอเพียง กับคำว่า Self-Sufficiency ว่า ...Self-Sufficiency นั้นหมายความว่า ผลิตอะไร มีพอที่จะใช้ ไม่ต้องไปขอยืมคนอื่น อยู่ได้ด้วยตนเอง ...เป็นไปตามที่เค้าเรียกว่า ยืนบนขาของตัวเอง ... คนส่วนมากมักเข้าใจว่า เศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องของเกษตรกรในชนบทเท่านั้น แต่แท้ที่จริงผู้ประกอบการอาชีพอื่น เช่น พ่อค้า ข้าราชการ และพนักงานบริษัทต่าง ๆ สามารถนำแนวพระราชดำรัสเศรษฐกิจพอเพียง ไปประยุกต์ใช้ได้...

แต่ว่าพอเพียงนี้มีความหมายกว้างขวางยิ่งกว่านี้อีก คือ คำว่า พอ ก็พอเพียงนี้ก็พอแค่นั้นเอง คนเราถ้าพอใจในความต้องการมันก็มี ความโลภน้อย เมื่อมีความโลภน้อยก็เบียดเบียน

ผู้อื่นน้อย ถ้าประเทศใดมีความคิดอันนี้ มีความคิดว่าทำอะไรต้องพอเพียง หมายความว่า พอประมาณ ซื่อตรง ไม่โลภอย่างมาก คนเราก็อยู่เป็นสุข พอเพียงนี้อาจจะมี มีมาก อาจจะมีของ หรุกราก็ได้ แต่ว่าต้องไม่ไปเบียดเบียนคนอื่น ต้องให้พอประมาณ พุดจาก็พอเพียง ทำอะไร ก็ พอเพียง ปฏิบัติงานก็พอเพียง

...ฉะนั้น ความพอเพียงนี้ก็แปลว่า ความพอประมาณ และความมีเหตุผล... และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้มีพระราชกระแสเพิ่มเติมระหว่างเข้าเฝ้าถวายงานมาอีกว่า เศรษฐกิจพอเพียง เป็นเสมือนรากฐาน ของชีวิต รากฐานความมั่นคงของแผ่นดิน เปรียบเสมือน เสาเข็มที่ถูกตอกรองรับบ้านเรือนตัวอาคารไว้นั่นเอง สิ่งก่อสร้างจะอยู่มั่นคงได้ ก็อยู่ที่เสาเข็ม แต่ คนส่วนมากมองไม่เห็นเสาเข็ม และ ลืมเสาเข็มเสียด้วย ซ้ำไป

... ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงและทำได้เศษหนึ่งส่วนสี่เท่านั้นจะพอนั้น ไม่ได้แปลว่าเศษหนึ่งส่วนสี่ของพื้นที่แต่เป็นเศษหนึ่งส่วนสี่ของการกระทำ...มิได้จำกัดเฉพาะของ เกษตรกร หรือชาวไร่ชาวนาเพียงเท่านั้น แต่เป็นเศรษฐกิจของทุกคนทุกอาชีพ ทั้งที่อยู่ในเมืองและ อยู่ในชนบท เช่น ผู้ที่เป็นเจ้าของโรงงานอุตสาหกรรมและบริษัทในระบบเศรษฐกิจพอเพียง ถ้าจะต้องขยายกิจการ เพราะความเจริญเติบโตจากเนื้อของงาน โดยอาศัยการขยายตัว อย่างค่อยเป็น ค่อยไป หรือหากจะกู้ยืม ก็กระทำตามความเหมาะสม ไม่ใช่กู้มาลงทุนจนเกินตัว จนไม่เหลือที่มั่น ให้ยืนอยู่ได้เมื่อภาวะของเงินผันผวน ประชาชนก็จะต้องไม่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือยเกินตัว สำหรับเกษตรกร นั้นก็ทำไร่นา ปลูกพืชแบบผสมผสานในที่แห้งแล้งตามแนว“ทฤษฎีใหม่”ได้สำเร็จ หากไม่มี ความพอประมาณในใจตน นึกแต่จะซื้อรถปิคอัพคันใหม่ หรือเครื่องอำนวยความสะดวกอื่น ๆ อยู่ ร่ำไป ก็ย่อมไม่ถือว่าประพฤตินอยู่ในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ

เศรษฐกิจพอเพียง จึงเป็นพระราชดำรัสที่พระราชทานให้ประชาชนดำเนินตามวิถี แห่งการดำรงชีพที่สมบูรณ์ สานติสุข โดยมีธรรมะเป็นเครื่องกำกับ และใจตนเป็นที่สำคัญ ซึ่งที่ พระองค์ทรงรับสั่งมานั้น แท้ที่จริง คือ วิถีชีวิตไทยนั่นเอง วิถีชีวิตไทยที่ยึดเส้นทางสายกลางของ ความพอดี

... ความสุขความเจริญอันแท้จริงนั้น หมายถึง ความสุขความ เจริญที่บุคคลแสวงหามาได้ด้วยความเป็นธรรมทั้งในเจตนา และการ กระทำไม่ใช่ได้มาด้วยความบังเอิญ หรือด้วยการแก่งแย่งเบียดบัง มาจากผู้อื่น ...

ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง จึงประกอบด้วยคุณสมบัติ ดังนี้

1. ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ
2. ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ
3. ภูมิคุ้มกัน หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต

โดยมี เงื่อนไข ของการตัดสินใจและดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียง 2 ประการ ดังนี้

1. เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวังในทางปฏิบัติ

2. เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้าง ประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

หลักการพึ่งตนเอง หากขยายความออกไป อาจจะสามารถยึดหลักสำคัญของความพอดีได้ 5 ประการ คือ

ความพอดีด้านจิตใจ ต้องเข้มแข็ง สามารถพึ่งตนเองได้ มีจิตสำนึกที่ดี เอื้ออาทร ประนีประนอม นึกถึงผลประโยชน์ส่วนรวม

ความพอดีด้านสังคม ต้องมีความช่วยเหลือเกื้อกูลกันสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน รู้จักฉีกก้ำกัลัง และที่สำคัญมีกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดจากฐานรากที่มั่นคงและแข็งแรง

ความพอดีด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรู้จักใช้และจัดการอย่างฉลาดและรอบคอบ เพื่อให้เกิดความยั่งยืนสูงสุด และที่สำคัญใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในประเทศ เพื่อพัฒนาประเทศให้มั่นคงอยู่เป็นขั้นเป็นตอนไป

ความพอดีด้านเทคโนโลยี รู้จักใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมให้สอดคล้องกับความต้องการ และควรพัฒนาเทคโนโลยีจากภูมิปัญญาชาวบ้านของเราเอง และสอดคล้อง เป็นประโยชน์ต่อสภาพแวดล้อมของเราเอง

ความพอดีด้านเศรษฐกิจ เพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย ดำรงชีวิตอย่างพอควร พออยู่ พอกิน สมควรตามอัตภาพ และฐานะของตน

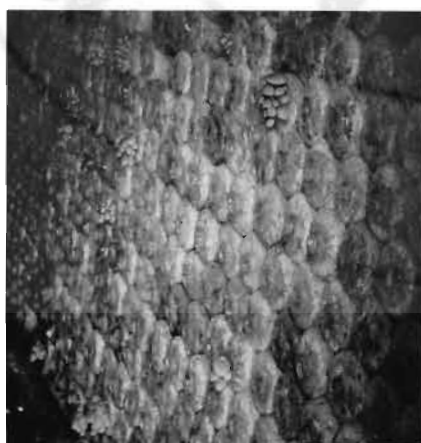
... การที่ต้องการให้ทุกคนพยายามที่จะหาความรู้และสร้างตนเองให้มั่นคงนี้เพื่อตนเอง เพื่อที่จะให้ตัวเองมีความเป็นอยู่ที่ก้าวหน้า ที่มีความสุข พอมีพอกินเป็นขั้นหนึ่งและขั้นต่อไป ก็คือ ให้มีเกียรติว่า ขึ้นได้ด้วยตัวเอง ...

การดำเนินตามกิจกรรมที่โครงการฯ สนับสนุน

เพื่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกันก่อนการดำเนินการตามกิจกรรม หน่วยงาน นพค. 32 ได้ชี้แจงในรายละเอียดกิจกรรม ตามแผนงานโครงการฯ ให้แก่สมาชิกได้รับทราบโดยวิธีการประชุมตามกิจกรรม 6 กิจกรรม คือ

1. กิจกรรมการเพาะเห็ดนางฟ้า
 2. การปลูกพืชผักสวนครัว
 3. กิจกรรมการเลี้ยงสุกร
 4. กิจกรรมการเลี้ยงไก่พื้นเมือง
 5. กิจกรรมการเลี้ยงโค
 6. กิจกรรมการขุดสระน้ำในไร่เพื่อใช้เก็บกักน้ำและเลี้ยงปลา
- โดยมีผลการดำเนินการดังนี้

1. กิจกรรมการเพาะเห็ดนางฟ้า

ภาพ 10 กิจกรรมการเพาะเห็ดนางฟ้า

ชั้นร่วมคิดค้นหาปัญหา

เปิดเวทีสนทนากลุ่มย่อยกับสมาชิกที่เข้าร่วมโครงการฯ

ผลการศึกษาพบว่า

เจ้าหน้าที่โครงการฯ ได้ชี้แจงวัตถุประสงค์เพื่อให้สมาชิกมีการเพาะเห็ดไว้บริโภค ภายในครัวเรือน และเก็บออกขายเป็นรายได้เสริม แต่เนื่องจากผู้เข้าร่วมกิจกรรมไม่เคยทำอาชีพการเพาะเห็ดนางฟ้า และไม่มีความรู้มาก่อน อีกทั้งยังคิดว่าอาชีพการเพาะเห็ดไม่มีความจำเป็นที่ต้องทำ เพราะสภาพพื้นที่ของท้องถิ่นมีเห็ดป่าเป็นจำนวนมากอยู่แล้ว จึงไม่มีความจำเป็นที่จะทำการบริโภค หรือเพื่อจำหน่าย เพราะชาวบ้านนิยมรับประทานเห็ดป่าโดยธรรมชาติอยู่แล้ว ดังนั้น สมาชิกกลุ่มจึงตกลงร่วมกันว่า หากทางโครงการฯ ให้การสนับสนุน ก็ควรทดลองเรียนรู้ โดยทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม

ชั้นร่วมวางแผน

จากการตกลงร่วมกันว่า จะเรียนรู้ร่วมกัน โดยให้เจ้าหน้าที่โครงการฯ เป็นผู้ให้ความรู้ โดยตกลงแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ซึ่งสมาชิกร่วมกันวางแผนสร้างโรงเรือนเห็ดขนาด 10 ตร.ม. จำนวน 2 โรง และมีการแบ่งบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ คือ สมาชิกฯ จำนวน 8 คน ทำหน้าที่ไปตัดไม้ทำโรงเรือน โดยตกลงกันว่าให้ใช้ไม้ไผ่ ไม่ต้องใช้ไม้เนื้อแข็ง เนื่องจากการทดลองเรียนรู้ ส่วนที่เหลือทำหน้าที่เตรียมพื้นที่ ซึ่งได้ใช้พื้นที่สาธารณประโยชน์ของหมู่บ้าน ส่วนในช่วงการปฏิบัติ เช่น ดูแลในเรื่องการรดน้ำ การเก็บผลผลิต การทำบัญชีผลผลิต และการจำหน่าย (หากมีผลผลิตเพียงพอ) แบ่งหน้าที่เป็นเวรประจำวันๆ ละ 2 คน แต่หากมีปัญหาเกิดขึ้น ต้องมีการประชุมปรึกษาหารือกัน โดยให้เจ้าหน้าที่โครงการฯ เป็นผู้ดูแล

ชั้นร่วมปฏิบัติ

การสร้างโรงเรือน ใช้เวลา 10 วันระหว่างวันที่ 17 – 27 กรกฎาคม 2549 เนื่องจากเป็นช่วงเวลาที่สมาชิกฯ ทำข้าวไร่ไม่มีเวลามาร่วมกันสร้างโรงเรือน

จากนั้น วันที่ 8 สิงหาคม 2549 เจ้าหน้าที่โครงการได้นำก้อนเชื้อเห็ดจำนวน 5,000 ก้อน มาให้กลุ่มโดย แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ๆ ละ 2,500 ก้อน ในการทำงานร่วมกันสมาชิกฯ ได้เรียนรู้และปรึกษาหารือกันอยู่ตลอดเวลา เนื่องจากส่วนใหญ่คิดว่าตนเองไม่มีความรู้ เมื่อดำเนินการไปได้ประมาณ 1 เดือน เจ้าหน้าที่โครงการฯ และผู้วิจัยจึงขออนัดกลุ่มเพื่อประชุมขอทราบผลการทำงาน ผลการประชุมพบว่า ถึงแม้สมาชิกส่วนใหญ่ไม่เคยทำอาชีพนี้มาก่อน แต่เนื่องจากการดำเนินวิถีชีวิตโดยการเก็บเห็ดป่ามาเพื่อบริโภคและมีการเรียนรู้โดยธรรมชาติอยู่แล้วจึงสามารถจัดการได้ เช่น กรณีที่เป็นช่วงฤดูฝน ความชื้นสูง สมาชิกก็จะไม่รดน้ำมากเกินไป และจะไม่ให้คนภายนอกเข้าโรงเรือน เนื่องจากเห็นว่าจะเป็นการนำเชื้อโรคเข้าโรงเรือนได้ อีกทั้งยังได้เกิดการ

เรียนรู้ ในระยะเริ่มต้นผลผลิตที่ได้รับยังมีน้อย การจัดจำหน่ายสามารถจำหน่ายได้ภายในชุมชน ในระยะต่อมาปริมาณผลผลิตมีเพิ่มมากขึ้น เกินการจำหน่ายภายในชุมชน สมาชิกภายในกลุ่มได้มีการหารือและมอบหมายให้สมาชิกนำไปขายให้กับชุมชนใกล้เคียง ทำให้สามารถแก้ไขปัญหาในเรื่องการตลาดโดยการจำหน่ายภายในชุมชนได้

ขั้นการติดตามประเมินผล

เนื่องจากส่วนใหญ่สมาชิกนิคมบริโกลเค็ดป่า จึงมีการตกลงกันว่า แบ่งกันบริโภคเพียงบางส่วนนอกนั้นให้จำหน่าย ซึ่งตลาดการจำหน่ายส่วนใหญ่เป็นตลาดนอกหมู่บ้าน ซึ่งมีครอบครัวของสมาชิกที่ทำอาชีพขายของชำ นอกหมู่บ้าน จึงสามารถฝากจำหน่ายได้ แต่เนื่องจากเมื่อคิดต้นทุนแล้ว ผลผลิตที่ได้ไม่พอคุ้มทุน กลุ่มจึงตกลงกันว่า จะไม่ดำเนินการต่อ เนื่องจากไม่มีเวลาเพียงพอต่อการมาดูแล ประกอบเป็นช่วงฤดูที่เห็ดป่ากำลังมีมาก หากดำเนินการต่อไปจะไม่คุ้มทุน จึงตกลงกันให้นำเงินส่วนที่ขายผลผลิตได้ไปเป็นการทำประโยชน์ในชุมชน คือ เป็นค่าซ่อมแซมและปรับปรุงหอกระจายข่าว ซึ่งถือว่ากลุ่มได้ร่วมกันทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม ส่วนถุงเชื้อเห็ดที่เหลือ พบว่าสมาชิกได้นำไปทำปุ๋ยหมักในไร่นา ซึ่งอยู่ในระหว่างการดำเนินการ

2. กิจกรรมการปลูกพืชผักสวนครัว

ภาพ 11 กิจกรรมการปลูกพืชผักสวนครัว

ขั้นร่วมคิดค้นหาปัญหา

มีการจัดการสนทนากลุ่มย่อย เพื่อ ชี้แจงวัตถุประสงค์ให้สมาชิกทราบว่า การปลูกพืชผักสวนครัวสามารถเป็นแหล่งผลิตอาหารปลอดภัยสำหรับเลี้ยงครอบครัว และเมื่อเหลือ

จากการบริโภคนำไปจำหน่าย เพื่อเพิ่มพูนรายได้แก่ครอบครัวได้อย่างต่อเนื่อง จากนั้นได้มีการค้นหาข้อมูลว่าสมาชิกทั้ง 15 ครอบครัว มีการปลูกพืชผักสวนครัวอยู่แล้ว โดยเฉพาะผักพื้นบ้าน เช่น ผักปิ้ง ชะอม พริก ผักเชียงดา ตะไคร้ ข่า ผักกาด กวางตุ้ง หอม กระเทียม เป็นต้น ส่วนใหญ่ไม่ได้มีค่าใช้จ่ายในการซื้อผักเพื่อการบริโภค หากโครงการฯให้การสนับสนุนสมาชิกต้องมีการเตรียมพื้นที่เพื่อปลูกเพิ่มเติม ซึ่งในรายละเอียดของโครงการฯ กำหนดให้สมาชิกเตรียมพื้นที่ที่ครอบครัวละ 2 งาน แต่เนื่องจากไม่มีพื้นที่เพียงพอ จึงจำเป็นต้องทำการปลูกเสริมในพื้นที่ไร่ และสวนของสมาชิก เท่านั้น

ขั้นร่วมวางแผน

สมาชิกผู้ร่วมโครงการได้ตกลงกันว่า เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมที่ได้รับไม่ขัดกับวัตถุประสงค์ของโครงการที่ต้องการให้สมาชิกมีความสามารถในการลดรายจ่าย ในเรื่องอาหารจึงได้ตกลงว่าจะนำเมล็ดพันธุ์พืชผักสวนครัวที่ได้รับมาทำการเพาะปลูกในไร่นา ตามหัวแปลง สวนกระเทียม สวนกะหล่ำเพื่อให้ง่ายต่อการดูแล โดยให้สมาชิกแต่ละรายจัดการเองตามความเหมาะสม อีกทั้งยังวางแผนการการแลกเปลี่ยนพันธุ์พืชระหว่างสมาชิก เพื่อเป็นการประหยัดและขยายพันธุ์ด้วย อีกประการหนึ่งสมาชิกกลุ่มได้ตกลงกันว่า จะไม่ใช้ปุ๋ยเคมี แต่จะใช้ปุ๋ยอินทรีย์หรือปุ๋ยชีวภาพ เท่านั้น

ขั้นร่วมปฏิบัติ

เจ้าหน้าที่โครงการฯ ได้นำเมล็ดพันธุ์ผักมาแจกจ่ายให้กับสมาชิก เช่น กะหล่ำปลี ผักกาดขาว ผักบุ้ง กวางตุ้ง คะน้า มะเขือ ถั่วฝักยาว จากนั้น สมาชิกฯ ได้นำเมล็ดพันธุ์พืชผักสวนครัว ไปทำการเพาะกล้า แล้วแยกปลูกกันตาม แปลงสวนกระเทียม สวนกะหล่ำ ที่เหลือมีบ้างบางรายได้นำมาปลูกในบริเวณบ้านพักอาศัย

จากการดำเนินการตามกิจกรรมนี้ สมาชิกได้ใช้ความรู้และประสบการณ์ที่มีอยู่จากการปลูกพืชผักไว้บริโภคตามวิถีชีวิตปกติ

ขั้นการติดตามประเมินผล

พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่ มีการใช้มูลสุกร ที่เลี้ยงมาใช้ในการแปลงผัก อีกทั้งยังมีการร่วมกันทำปุ๋ยน้ำชีวภาพ โดยการให้เจ้าหน้าที่เป็นผู้แนะนำ สามารถประหยัดค่าใช้จ่ายในเรื่องปุ๋ยได้

สมาชิกฯ มีผักสวนครัว ในการบริโภคในครัวเรือน สามารถลดค่าใช้จ่ายในการดำรงชีพ มีเหลือที่แจกจ่ายแบ่งปันให้แก่เครือญาติของตนเพื่อบริโภค มีบางรายที่เหลือจากการบริโภคได้นำไปฝากขายในตลาดภายในชุมชนแต่ยังไม่สามารถจำหน่ายในตลาดนอกชุมชนได้ เนื่องจากผลผลิตยังไม่เพียงพอกับต้นทุนในการขนส่ง

3. กิจกรรมการเลี้ยงสุกร

ขั้นร่วมคิดค้นหาปัญหา

จากการจัดเวทีการสนทนากลุ่มย่อย ๆ พบว่า สมาชิกหลายคนมีความกังวล เนื่องจากการเลี้ยงหมูหลุม เป็นวิธีการใหม่ที่สมาชิกไม่เคยทำเลยจึงไม่มีความมั่นใจ และคิดว่า ตนเองไม่มีความรู้จึงเกิดความกังวล ในหลายเรื่อง ได้แก่ การเตรียมคอกหมูหลุม การดูแลรักษา กลิ่นจากมูลสุกรที่เกิดจากการเลี้ยง ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมและเพื่อนบ้านได้ อาหารที่จะนำมาใช้เลี้ยง เช่น แกลบอ่อนหรือรำละเอียดว่ามีราคาสูงและหาได้ยาก เนื่องจากในระยะแรกยังไม่มีรายได้ อาจส่งผลเป็นภาระในเรื่องค่าใช้จ่าย ซึ่งเจ้าหน้าที่โครงการฯและผู้วิจัย จึงเสนอแนวทางแก้ไขโดยการให้การสนับสนุนการอบรมการผสมอาหารจากวัสดุในท้องถิ่น เช่น บอนที่ชาวบ้านนิยมนำมาต้มผสมรำละเอียด และปลายข้าวหรือเศษอาหารที่เหลือจากครัวเรือน

การเตรียมการในการเลี้ยงสุกร โครงการมีการสนับสนุนพันธุ์สุกรให้แก่สมาชิก รายละ 2 ตัว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้สร้างรายได้ ในลักษณะรายได้รายเดือนโดยมุ่งเน้นการประหยัดต้นทุนการผลิต

ขั้นร่วมวางแผน

จากข้อคิดเห็นและมีความกังวลในเรื่อง กลิ่นจากมูลสุกรที่เกิดจากการเลี้ยง เจ้าหน้าที่โครงการฯ จึงแนะนำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ทราบถึงวิธีการทำน้ำหมักจุลินทรีย์เพื่อใช้เป็นน้ำยาดับกลิ่นและทำความสะอาดคอก ซึ่งผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้แสดงความคิดเห็นว่ามีสมาชิกที่ทำอยู่แล้วจำนวน 1 ราย คือนายโยธิน โพธารักษ์ และหาแนวทางแก้ไขไว้ล่วงหน้าโดยนัดวางแผนการฝึกทำน้ำหมักจุลินทรีย์ โดยเจ้าหน้าที่โครงการฯ ให้การสนับสนุนการอบรม

ภาพ 12 การทำน้ำหมักจุลินทรีย์

จากนั้น ผู้วิจัยจึงได้ตั้งคำถามถึงการทำการเกษตรธรรมชาติ ที่สามารถแก้ปัญหาเรื่องกลิ่นจากการเลี้ยงสุกร และผลพลอยได้จากการเลี้ยงซึ่งได้แก่ มูลสุกรที่ผสมกับวัสดุรองพื้นที่สามารถใช้เป็นปุ๋ยหมัก ได้เป็นอย่างดี โดยสมาชิกได้ให้ความสนใจในวิธีการเลี้ยงสุกรด้วยวิธีนี้ แต่เนื่องจากเป็นวิทยาการใหม่ที่สมาชิกขาดความรู้ในเรื่องการจัดการ และวิธีการเลี้ยง จึงได้ร่วมตกลงที่จะคัดตัวแทนสมาชิกให้ไปเข้ารับ การเรียนรู้ถึงการเลี้ยงสุกร โดยวิธีธรรมชาติหรือที่เรียกว่า “หมูหลุม”

จากนั้น มีการตกลงร่วมกันว่าเมื่อสมาชิกรายใดได้ผลผลิตเป็นลูกสุกรเมื่ออายุเฉลี่ย 1 เดือนหรือหย่านม ให้คัดลูกสุกรออกมาจำนวน 2 ตัว ให้สมาชิกรายอื่นนอกเหนือจากสมาชิกกลุ่มเดิมเพื่อเป็นการขยายผล โดยให้สมาชิกกลุ่มเดิมเป็นผู้พิจารณาคัดเลือกสมาชิกขยายผลเอง ซึ่งสมาชิกทุกรายจะได้รับการสนับสนุนสุกร จำนวน 2 ตัว แยกเป็นตัวผู้ 1 ตัว ตัวเมีย 1 ตัว

ด้านการป้องกันโรค หน่วย นพค. 32 จะประสานกับเจ้าหน้าที่หน่วยงานปศุสัตว์อำเภอ มาให้วัคซีนป้องกันโรคแก่สุกร

ด้านการผสมพันธุ์ กลุ่มตัวแทนเกษตรกรจะเป็นผู้จัดหาพ่อพันธุ์มาผสมเอง
ขั้นร่วมปฏิบัติ

สมาชิกกลุ่มได้คัดเลือกตัวแทนคือนายแอ ก้างอู ไปศึกษาดูงาน ณ ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาที่ยั่งยืน ภาคเหนือ ที่ บ้านดงพระพร ต.ป่าจั่ว อ.เวียงป่าเป้า จ.เชียงราย ของอาจารย์โชคชัย สารากิจ เป็นเวลา 3 วัน หลังจากตัวแทนที่เข้ารับการอบรมผ่านการอบรมแล้ว ได้มีการประชุมเพื่อถ่ายทอดความรู้ โดยมีผู้วิจัยและเจ้าหน้าที่โครงการฯ เป็นผู้คอยกระตุ้นและแนะนำการถ่ายทอดความรู้ หลังจากนั้นนายแอ ก้างอู ได้ปฏิบัติเป็นตัวอย่างให้กับสมาชิกฯ โดยเริ่มการเตรียมคอก และแนะนำสมาชิกรายอื่นที่ยังไม่เข้าใจ

ภาพ 13 ศึกษาดูงาน ณ ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาที่ยั่งยืนภาคเหนือที่บ้านดงพระพร ต.ป่าจั่ว
อ.เวียงป่าเป้า จ.เชียงราย

จากนั้น ได้มีการประชุมกลุ่มย่อย เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้เรื่องการผลิตอาหารสุกร ที่ใช้วัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่น เนื่องจากสมาชิกส่วนใหญ่มีอาชีพการเลี้ยงสุกรอยู่แล้ว จึงมีการนำความรู้ ที่มีอยู่มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ผลจากการสนทนากลุ่มย่อย พบว่า ต้นกล้วยที่นำมาเป็น วัสดุหมักที่ใช้แทนอาหารประเภทเส้นใย เดิมใช้ต้นกล้วยที่มีในบริเวณใกล้เคียงตลอดจนกล้วยป่าที่ มีใกล้หมู่บ้าน จึงมีการคิดคำนวณว่า สุกร 1 ตัวเมื่อเลี้ยงจนได้น้ำหนัก 90-100 กิโลกรัม นั้นต้องใช้ ต้นกล้วยขนาดใหญ่ในการเลี้ยงประมาณ 80-90 ต้นต่อตัว เมื่อกลุ่มสมาชิก 15 รายทำการเลี้ยงสุกร จำนวน 30 ตัวมีความต้องการกล้วย 2,400-2,700 ต้น ซึ่งนับว่าเป็นปริมาณที่มาก ทำให้สมาชิกเริ่ม คิดที่ต้องเตรียมการปลูกกล้วยเพื่อใช้ในการเลี้ยงตามสวนหรือพื้นที่ว่างของตน จึงพูดคุยถึงเดือนที่ เหมาะสมในการปลูก ซึ่งสมาชิกที่มีประสบการณ์ในการปลูกกล้วยบอกว่า “ปลูกกล้วย เดือนแปด ตายเฒ่า เดือนเก้า ตายพราय” ซึ่งเป็นภูมิปัญญาชาวบ้าน เดือนแปดที่กล่าวนั้นตรงกับเดือนกรกฎาคม หรือประมาณฤดูเข้าพรรษา ซึ่งโดยปกติแล้วจะมีฝนตกอย่างพอเพียง ส่วนเดือนเก้า นั้น ตรงกับเดือน สิงหาคม ซึ่งระยะดังกล่าวฝนจะเริ่มมีปริมาณมากกว่าเดือนกรกฎาคม ซึ่งจะทำให้กล้วยติดเชื้อรา บริเวณเหง้าของลำต้นได้ง่าย นั่นเอง

ภาพ 14 การผลิตอาหารสุกร ที่ใช้วัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่น

ในเรื่องการผสมอาหารให้สุกร นายเอ ก้างอู ยังได้เป็นผู้แนะนำวิธีการใช้ใบมิดในการชอย ต้นกล้วยเพื่อนำมาใช้ในการหมักด้วยการทำเครื่องชอยหอยแบบใช้เท้าเหยียบ แทนที่จะใช้มือในการชอยทำในประหยัคเวลามากขึ้น โดยทำคั้นไม้ไผ่มาโยงกับใบมิด หรือใช้ยางในรถ เครื่องมาทำเป็นตัวยกใบมิดขึ้น เมื่อยกเท้า จากนั้นได้มีการจัดการสาธิตวิธีการหมักอาหารด้วย เชื้อจุลินทรีย์ และการผสมอาหารเพื่อใช้ในการเลี้ยง และให้สมาชิกฝึกทดลองทำงานสมาชิกได้มี

ความมั่นใจในวิธีเลี้ยง ซึ่งลงความเห็นว่าเป็นวิธีที่ง่ายรวมถึงประหยัดต้นทุนค่าอาหารอีกทั้งไม่มีมลภาวะจากกลิ่นมูลของสุกรเหมือนที่เคยเลี้ยงด้วยวิธีเดิม ถึงแม้ต้องเสียเวลาในการทำ

ขั้นการติดตามประเมินผล

จากกิจกรรมการเลี้ยงสุกร สมาชิกได้มีการปรึกษาหารือกันอย่างต่อเนื่อง โดยในระยะแรก ๆ สมาชิกมีปัญหว่าสุกรไม่กินอาหารที่ผสมให้ ซึ่งเกิดจากเป็นระยะการปรับตัวของสุกร แต่เมื่อนำอาหารที่ผสมนั้น ผสมกับเศษอาหารที่เหลือจากครัวเรือนมาคลุกเคล้า พบว่าสุกรกินอาหารที่ให้เป็นอย่างดี จากการเลี้ยงมีสมาชิกหลายรายได้นำแกลบที่ใช้เป็นวัสดุในการรองพื้นคอก ซึ่งผสมกับมูลสุกรไปใช้ในการปลูกพืชผักสวนครัว ทำให้ลดปริมาณการใช้ปุ๋ยวิทยาศาสตร์เพื่อเป็นการพึ่งตนเอง และการใช้สารเคมีอีกด้วย นับว่าเป็นที่พึงพอใจแก่เกษตรกร ซึ่งผลที่เกิดขึ้นนับว่าเกษตรกรเกิดความพอเพียงในการลงทุน ซึ่งเดิมนั้น ใช้อาหารสุกรสำเร็จรูป ทำให้ต้นทุนสูง เมื่อได้เวลาจำหน่าย บางครั้งทำให้ไม่คุ้มทุน

ภาพ 15 ปุ๋ยหมักที่ได้จากวัชวรองพื้นคอกสุกร

4. กิจกรรมการเลี้ยงไก่พื้นเมือง

ขั้นร่วมคิดค้นหาปัญหา

เปิดเวทีสนทนากลุ่มย่อย เพื่อแลกเปลี่ยนแนวคิดเกี่ยวกับการเลี้ยงไก่พื้นเมือง ซึ่งสมาชิก ทั้ง 15 ราย ได้ทำการเลี้ยงไก่พื้นเมืองอยู่แล้ว เมื่อได้เข้าร่วมโครงการฯ จึงเกิดความมั่นใจ และมีความพร้อมสูง เนื่องจากไม่ต้องมีการเตรียมการมาก ซึ่งสมาชิกทุกคน มีโรงเรือนอยู่แล้ว อีกทั้งยังเห็นความสำคัญและประโยชน์ที่ได้รับ เพราะไก่ เป็นอาหารและสามารถจำหน่ายได้ อีกทั้งยังเป็นส่วนสำคัญในการนำไปประกอบในพิธีกรรมทางศาสนาและความเชื่อของสมาชิกด้วย

ขั้นร่วมวางแผน

เจ้าหน้าที่โครงการฯ ได้จัดประชุมกลุ่ม เพื่อแนะนำให้สมาชิกเข้าใจร่วมกันว่าหาก รายใด มีโรงเรียนขนาดเล็ก ให้ขยายโรงเรียน เพราะทางโครงการฯ จะแจกพันธุ์ไก่รุ่น รายละเอียด 25 ตัว หรือหากรายใด มีการเลี้ยงแบบปล่อยตามธรรมชาติ ให้ทำการสร้างโรงเรียน เพื่อป้องกันการ ระบาดเพื่อนบ้าน

ภาพ 16 การเลี้ยงไก่พื้นเมือง

ขั้นร่วมปฏิบัติ

สมาชิกใช้เวลาในการดูแลเลี้ยงดูไก่วันละเล็กน้อยเท่านั้น ซึ่งเป็นการเลี้ยงแบบ ปล่อยให้สัตว์หากินเองตามธรรมชาติ และให้อาหารเสริมบ้าง แต่จากการสังเกตพบว่าไก่มักจะไป หาเศษอาหารที่สุกรกินตกหล่นและกินอาหารร่วมกับสุกรเป็นบางครั้ง จึงทำให้สมาชิกหลายรายใช้ อาหารหมักชีวภาพที่ใช้เลี้ยงสุกรมาทำการเลี้ยงไก่ได้อีกด้วย

ขั้นการติดตามประเมินผล

สมาชิกมีอาหารในการบริโภคในครัวเรือน ทั้งประเภทเนื้อ และไข่ไก่ที่ได้จากการ เลี้ยงและสมาชิกยังมีการเรียนรู้ว่าอาหารหมักชีวภาพที่ใช้เลี้ยงสุกรนั้น สามารถนำมาเลี้ยงไก่ พื้นเมืองได้อีกด้วย นอกจากนั้น ยังพบว่า เมื่อมีการขยายผลการเลี้ยงไก่เพิ่มมากขึ้น ทำให้สมาชิกมี รายได้เพิ่มขึ้น ซึ่งเมื่อดำเนินการไปได้ 3-4 เดือน มีพ่อค้าจากภายนอกเข้ามาซื้อผลผลิตของสมาชิก นอกจากนั้นเจ้าหน้าที่ฯ ยังได้ให้คำแนะนำแก่สมาชิกกลุ่มถึงการวางแผนด้านการตลาดและวางแผน ด้านการผลิตให้ทันกับความต้องการ จึงพบว่าผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินกิจกรรม สมาชิก มีการ สร้างภูมิคุ้มกันด้านการประกอบอาชีพ ที่ป้องกันด้านความเสี่ยงเกิดขึ้น

5. กิจกรรมการเลี้ยงโค

ขั้นร่วมคิดค้นหาปัญหา

จากการเปิดเวทีสนทนากลุ่มย่อย พบว่า อาชีพการเลี้ยงโค มีสมาชิก 6 ราย เคยดำเนินการมาแล้วและยังทำเป็นอาชีพอยู่ แต่อีก 9 ราย ปัจจุบันไม่ได้ดำเนินการ เนื่องจากไม่มีทุน และไม่มีแปลงหญ้าเพราะ เดิมมีวิธีการเลี้ยง คือ การเลี้ยงปล่อยในทุ่งหญ้าธรรมชาติ ซึ่งปัจจุบันทุ่งหญ้าลดน้อยลง เนื่องจากคนในชุมชนต่างไปเพื่อทำการปลูกพืชไร่ เช่นกะหล่ำ หอม กระเทียม แต่หากได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงาน สมาชิกก็ดำเนินการได้ โดยเลี้ยงตามท้องไร่ปลายนาของแต่ละราย

ภาพ 17 การเลี้ยงโค

ขั้นร่วมวางแผน

เจ้าหน้าที่โครงการฯ ได้ชี้แจงว่า สมาชิกทุกราย จะได้รับสนับสนุนโคเพศเมียอายุระหว่าง 18 – 24 เดือน รายละ 1 ตัว โดยให้สมาชิกเตรียมคอก และวางแผนการเตรียมทุ่งหญ้าของตนเองถ้ามีสภาพพื้นที่ที่เหมาะสม หรือรายใดไม่มีพื้นที่ ก็ควรวางแผนการเลี้ยงปล่อยธรรมชาติ ส่วนการดูแลด้านการสุขภาพ เจ้าหน้าที่โครงการฯ จะเป็นผู้ประสานงานกับหน่วยงานปศุสัตว์อำเภอให้เข้ามาดูแลรวมทั้งการปรับปรุงพันธุ์ในระยะยาวต่อไปด้วย

ส่วนการขยายผลแก่สมาชิกรายอื่น เสนอเป็นกติกากลางร่วมกัน คือ หากโคของสมาชิกรายใดได้ผลผลิตลูกตัวแรก ให้เลี้ยงต่อไปประมาณ 1 ปี และเมื่อได้ผลผลิตลูกตัวที่ 2 จึงให้ลูกตัวที่ 1 แก่สมาชิกที่จะขยายผล โดยการคัดเลือกสมาชิกขยายผลนั้น สมาชิกกลุ่ม ทั้ง 15 ราย เป็นผู้พิจารณาคัดเลือกเอง

ชั้นร่วมปฏิบัติ

มีสมาชิกจำนวน 6 รายที่มีทุ่งหญ้าตามท้องไร่ปลายนาของตนเอง อีก 9 ราย ใช้วิธีการเลี้ยงปลอยในทุ่งหญ้าธรรมชาติ เมื่อดำเนินการไปได้ประมาณ 5 เดือน สมาชิกได้ประชุมปรึกษาหารือกันเรื่องการให้อาหารโค เนื่องจากเข้าสู่ฤดูแล้งทุ่งหญ้าเริ่มลดน้อยลง จึงหาแนวทางในการหาอาหารเสริมให้โค อีกทั้งทราบว่าสมาชิกจำนวน 1 ราย ที่ได้เกิดการเรียนรู้ว่าวัสดุในท้องถิ่นคือหยวกที่นำมาเป็นส่วนผสมอาหารให้สุกร สามารถนำมาผสมกับเกลือใช้เป็นอาหารให้โคกินเป็นอาหารเสริมได้ นอกจากนั้นสมาชิกยังได้ประสานขอการสนับสนุนจากหน่วยงานปศุสัตว์ เพื่อผสมเทียมโค จำนวน 4 ราย

ชั้นร่วมติดตามประเมินผล

พบว่า การดำเนินการในกิจกรรมการเลี้ยงโค สมาชิกมีความพอใจ เนื่องจากไม่ได้เป็นการระดมเงินเพราะไม่ได้ใช้แรงงานมากนัก อีกทั้งยังสามารถสร้างรายได้ที่เป็นรายปี ได้ค่อนข้างชัดเจน อีกทั้งยังเป็นอาชีพเดิมที่ตนเองถนัดจึงไม่มีปัญหาอย่างใด นอกจากนั้น มีสมาชิกบางรายที่เตรียมมูลโค เพื่อขายให้พ่อค้าที่เข้ามาสั่งจอง ซึ่งนับว่าเป็นการสร้างรายได้เพิ่มให้แก่สมาชิกได้อีกทางหนึ่ง

6. กิจกรรมการขุดสระน้ำในไร่เพื่อใช้เก็บกักน้ำและเลี้ยงปลา

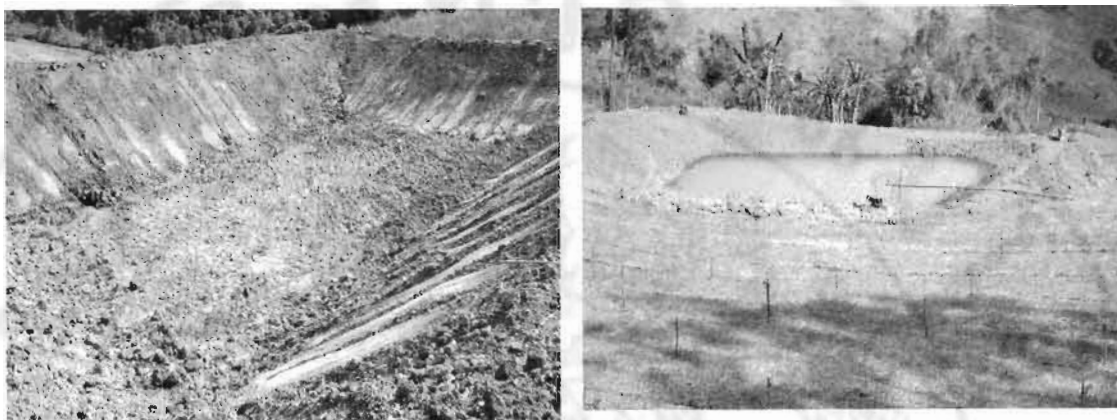
ชั้นร่วมคิดค้นหาปัญหา

จากการประชุมกลุ่มย่อยโดยเจ้าหน้าที่โครงการฯ ที่ได้ชี้แจงวัตถุประสงค์เพื่อใช้สระเก็บน้ำในไร่นาเลี้ยงปลาไว้บริโภคและจำหน่ายเป็นรายได้ในครอบครัว ผลการแลกเปลี่ยนพบว่ามีสมาชิกจำนวน 1 ราย ที่มีสระเก็บน้ำในไร่นาและเลี้ยงปลาอยู่แล้วเพียงทำการขุดลอกก็สามารถดำเนินการได้ดีขึ้น อีกทั้งสมาชิกรายนี้ยังมีโอกาสได้ผ่านการฝึกอบรมกับหน่วยงานประมงมาแล้ว จึงสามารถให้คำแนะนำในเรื่องของการเตรียมพื้นที่เพื่อขุดสระแก่สมาชิกกลุ่มรายอื่นได้จำนวน 10 รายมีพื้นที่เพื่อดำเนินการขุดสระได้ ส่วนอีกจำนวน 4 ราย ไม่มีพื้นที่ จากนั้นจึงตั้งเป้าหมายร่วมกันคือ เพื่อให้มีแหล่งน้ำในการทำเกษตรทั้งปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ โดยสระเก็บน้ำมีขนาดกว้าง 22 ม. ยาว 30 ม. ลึก 3.50 ม.

ชั้นร่วมวางแผน

เจ้าหน้าที่โครงการฯ ได้จัดประชุมกลุ่มย่อยและเข้าศึกษาพื้นที่ร่วมกัน เพื่อวางแผนการเตรียมพื้นที่ขุดสระ พบว่า มีพื้นที่ของสมาชิกจำนวน 5 ราย ที่เป็นพื้นที่ดอน เมื่อได้พิจารณาร่วมกันแล้วสมาชิกเกิดความไม่มั่นใจว่าเมื่อดำเนินการขุดสระแล้วจะสามารถเก็บกักน้ำได้หรือไม่อย่างไรก็ตามผลของการพิจารณาร่วมกันให้ดำเนินการขุด แต่หากเก็บกักน้ำไม่ได้ก็พิจารณาหาแนว

ทางแก้ไขปัญหาใหม่ ส่วนอีก 4 ราย ที่ไม่มีพื้นที่ขุดสระ ให้ไปขยายพื้นที่ขุดสระของสมาชิกอีก 5 ราย ที่มีพื้นที่เหมาะสมโดยจะใช้ประโยชน์ร่วมกัน นอกจากนั้นสมาชิกได้มีการหารือกับเจ้าหน้าที่ที่ทำการขุดสระขอให้มีการลดขนาดลงบ้างตามความเหมาะสม

ภาพ 18 การขุดสระน้ำในไร่เพื่อใช้เก็บกักน้ำและเลี้ยงปลา

ขั้นร่วมปฏิบัติ

หลังจากที่สมาชิกได้รับการสนับสนุนการขุดสระในพื้นที่การเกษตรของตนแล้ว ได้มีการขุดร่องระบายน้ำ และวางท่อประปาภูเขาแย่งน้ำเพื่อใช้ในการเกษตรในพื้นที่ของตนเอง นอกจากนั้นสมาชิกได้มีการจัดเตรียมทำคอกเพื่อใส่เศษฟางหรือหญ้าที่ได้จากการผลิตข้าว มาเป็นวัสดุหมักเช่นน้ำทับด้วยมูลโคที่ได้จากการเลี้ยงโค เป็นชั้น โดยประมาณ 3 วันบริเวณกองฟาง จะเกิดเป็นหนอนแดงที่ได้มาจากมูลโคและฟางที่แช่น้ำ สามารถใช้เป็นอาหารปลาเล็กได้เป็นอย่างดี และสภาพน้ำในบริเวณที่ฟางแช่น้ำจะเกิดเป็นน้ำเขียวขึ้น ส่วนในเรื่องของอาหารปลาสมาชิกได้มีการทดลองนำเอาต้นกล้วยที่ทำการหมักแล้ว ไปทำการผสมกับหยวกหมักที่ใช้สำหรับเลี้ยงสุกรมา ทดลองใช้เลี้ยงปลาซึ่งมีการคัดแปลงอาหารด้วยการเพิ่มรำละเอียดซึ่งสามารถใช้แทนอาหารเม็ดที่เค็มเคยใช้เลี้ยง ผลที่ได้รับจากการสังเกตพบว่าปลาสามารถเจริญเติบโตได้ ทำลดการใช้อาหารเม็ดสำเร็จรูปจากเดิมที่เคยใช้ และน้ำที่ใช้ในการเลี้ยงปลามีสีเขียวของสาหร่ายรวมถึงการเกิดของไรแดงที่สามารถใช้เป็นอาหารของลูกปลาได้ด้วย นอกจากนั้นสมาชิกได้มีการจัดหาลูกพันธุ์ปลา ประเภทอื่นมาทำการปล่อยเลี้ยงเองด้วย

ขั้นการติดตามประเมินผล

พบว่า สมาชิก จำนวน 5 ราย ที่มีสภาพพื้นที่เป็นที่ดอน เมื่อดำเนินการขุดแล้ว ปรากฏว่ามีน้ำและเก็บกักได้ นอกจากนั้น สมาชิกส่วนใหญ่ที่มีพื้นที่เพียงพอได้ดำเนินการขุดสระ

ในไร่นาเพื่อเก็บกักน้ำ เพื่อใช้ในการเกษตร ได้มีการลงทุนต่อท่อประปาภูเขามาใส่สระเก็บน้ำของตนเองเพิ่มเติมอีก เพื่อให้มีน้ำไว้ใช้สำหรับการปลูกพืชในช่วงฤดูแล้ง อีกทั้งยังได้มีการนำวิทยาการในการเลี้ยงสัตว์แบบธรรมชาติ โดยการนำขุยมะพร้าวมาใช้สำหรับเลี้ยงสุกรมาทดลองใช้เลี้ยงปลาซึ่งมีการคัดแปลงอาหารด้วยการเพิ่มรำละเอียดซึ่งสามารถใช้แทนอาหารเม็ดที่เคยใช้เลี้ยง ผลที่ได้รับจากการสังเกตพบว่าปลาสามารถเจริญเติบโตได้เท่ากับการใช้อาหารสำเร็จรูป และน้ำที่ใช้ในการเลี้ยงปลามีสีเขียวของสาหร่ายรวมถึงการเกิดของไรแดงที่สามารถใช้เป็นอาหารของลูกปลาได้ด้วย นอกจากนี้ บริเวณพื้นที่รอบสระน้ำ สมาชิกมีการปลูกพืช เพิ่มขึ้น เช่น ถั่วเขียว ถั่วเหลือง เนื่องจากเป็นพืชที่สามารถนำไปเป็นส่วนผสมของอาหารเลี้ยงสุกร และโค ได้ อีกทั้งทำบริเวณพื้นที่นั้นเกิดความชุ่มชื้นเพิ่มขึ้น ผลที่เกิดขึ้นคือสมาชิกมีอาหารประเภทปลาในการบริโภคในครัวเรือน และสามารถจำหน่ายเป็นรายได้ตามวัตถุประสงค์ของโครงการ

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นตอนวิเคราะห์ประเมินผลการขับเคลื่อนฯ

การวิเคราะห์ข้อมูลได้แบ่งการวิเคราะห์เป็น 5 ขั้นตอนดังนี้

1. การใช้แนวคิดทฤษฎี และการสร้างกรอบแนวคิดสำหรับการวิเคราะห์ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ได้ใช้แนวคิดการเรียนรู้มีส่วนร่วม และหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นกรอบหลักสำหรับการวิเคราะห์ ตั้งแต่ก่อนเริ่มเก็บรวบรวมข้อมูล ระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูล จนถึงขั้นวิเคราะห์ข้อมูลและสร้างบทสรุป
2. ตรวจสอบข้อมูล
3. การจัดบันทึก
4. การทำข้อสรุปชั่วคราว และการจำกัดข้อมูล โดยนำความคิดที่ได้จากการประมวล ข้อมูล มาเขียนเป็นประโยคหรือข้อความ เชิงแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับลักษณะข้อมูล
5. การสร้างข้อสรุปและการพิสูจน์ข้อสรุป เป็นการนำข้อสรุปย่อยๆ มาเชื่อมโยงกัน เพื่อให้เป็นบทสรุปที่ใช้ผลการวิเคราะห์มา เทียบเคียงตามแนวคิดทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงในการตอบปัญหาของการวิจัย (สุภางค์ จันทวานิช, 2549: 17-50)

ผลการศึกษาตามกระบวนการฯ พบว่า

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นตอนเตรียมการก่อนเข้าพื้นที่: ประสานงานและหาข้อมูลเบื้องต้นจากการดำเนินการในขั้นตอนนี้ เป็นการเตรียมการและศึกษาค้นหาข้อมูลเบื้องต้น ซึ่งผู้วิจัยเป็นหลักในการศึกษาและค้นหาข้อมูล โดยผู้วิจัยได้มีการเลือกแหล่ง และผู้ให้ข้อมูล โดย

คำนึงถึงหน่วยงานและคนที่อยู่ในสังคมและวัฒนธรรม คือองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้นำทางการ และที่ไม่เป็นทางการ รวมทั้งแกนนำกลุ่มต่าง ๆ และคนในชุมชนในกรณีที่ข้อมูลไม่เพียงพอ ซึ่งขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลที่คืบหน้า ไม่จำเป็นต้องเป็นผู้นำชุมชน แต่เป็นคนเฝ้าคนแก่ที่อยู่ในชุมชน โดยเฉพาะประเด็นทางประวัติศาสตร์ของชุมชน และแหล่งที่ให้ข้อมูลที่หน่วยงานที่ใกล้ชิดชุมชนจะเป็นแหล่งข้อมูลที่ดีที่สุด อีกทั้งเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในองค์กรนั้นที่เป็นคนในชุมชนก็เป็นผู้ให้ข้อมูลที่ดีอีกทางหนึ่งด้วย

ในกรณีที่เป็นข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพทางภูมิศาสตร์ แหล่งที่ให้ข้อมูลที่ดีคือหน่วยงานที่มีหน้าที่โดยตรง ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบข้อมูลเพื่อความถูกต้องอีกครั้งกับผู้นำชุมชนและผู้รู้ โดยใช้การสร้างความสัมพันธ์ที่ไม่เป็นทางการ เช่น การพูดคุยในช่วงเวลาเย็นหลังเลิกการทำงานของคนในชุมชน และช่วงระหว่างวันพระที่คนในชุมชนมีการชุมนุมกันที่วัด จากการศึกษาในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยพบว่าข้อมูลที่ได้เป็นความรู้ที่เกิดจากความรู้ภายในของคนในชุมชน และอีกส่วนหนึ่งเป็นความรู้ที่เกิดจากการรวบรวมความรู้จากภายนอก แต่เป็นความร่วมมือกันระหว่างคนภายนอกและคนภายในชุมชน

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นตอนทำความเข้าใจและค้นหาผู้มีส่วนร่วม

จากการศึกษาพบว่า การทำความเข้าใจทั้งที่เป็นคนในชุมชนและผู้เข้าร่วมโครงการฯ เป็น พื้นฐานที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมที่ดีที่สุด เนื่องจากผู้วิจัยเป็นคนนอก ยังไม่รู้จักและคุ้นเคยกับคนในชุมชนมากนัก ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสร้างความสัมพันธ์ กับนายโยธิน โพธารักษ์ ที่มีตำแหน่งผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และเป็นบุคคลที่ชาวบ้านให้ความเชื่อถือ ซึ่งผู้วิจัยได้รู้จักคุ้นเคยมากกว่าคนอื่น ๆ ในชุมชนเมื่อครั้งผู้วิจัยเคยปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่นี้มาก่อน โดยประสานทำความเข้าใจเบื้องต้นกับนายโยธิน เพื่อทำความเข้าใจทั้งเรื่องการนำเสนอโครงการ การสนับสนุนงบประมาณ และการกระตุ้นให้นายโยธิน ไปทำความเข้าใจกับผู้นำ คนในชุมชน ซึ่งสามารถทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมได้ง่ายขึ้นจนได้รับความคุ้นเคยและความไว้วางใจเข้าร่วมกระบวนการอย่างมีส่วนร่วมโดยตลอด ซึ่งจากการศึกษาพบว่า การสร้างความสัมพันธ์และสร้างความสนิทสนมกับคนในชุมชนเพียงคนใดคนหนึ่ง แล้วให้คนนั้นเป็นกุญแจแนะนำคนอื่น ๆ ต่อไป ในด้านการศึกษา นักสังคมวิทยาเรียกวิธีนี้ว่า Snow Ball Sampling Technique นั่นคือ กลุ่มคนที่ศึกษาค่อย ๆ พอกพูนขึ้นเหมือนก้อนหิมะที่กลิ้งไปแล้วมีขนาดใหญ่ขึ้นเรื่อย ๆ (สุภางค์ จันทวานิช, 2547: 35)

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นตอนกระบวนการการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง

จากการศึกษาพบว่า เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญขั้นตอนหนึ่ง เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษากระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน ดังนั้นการวิเคราะห์ ผู้วิจัยจึงกำหนดหลักการวิเคราะห์ตามแนวคิด เศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นพระราชดำรัสที่พระราชทานให้

ประชาชนดำเนินตามวิถีแห่งการดำรงชีพที่มี วิถีชีวิตไทยที่ยึดเส้นทางสายกลางของความพอดี โดยหลักการพึ่งตนเอง อีกทั้งยังพบว่า การดำเนินชีวิตของกลุ่มเป้าหมาย โดยกระบวนการพัฒนาตามแนวพระราชดำริสู่ความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ จากรายงานผลการประชุมประจำปี 2546 ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืนได้ให้คำจำกัดความของกรอบแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนในบริบทไทยไว้ว่า การพัฒนาที่มีคุณภาพระหว่างมิติทางเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อความอยู่ดีมีสุขของประชาชนตลอดไป (อันเนื่องมาจากพระราชดำริ, 2547: 130) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงกำหนด การวิเคราะห์ไว้ 3 ด้าน คือ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม โดยขั้นตอนกระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ตามกิจกรรม 6 กิจกรรม ดังนี้

1. กิจกรรมการเพาะเห็ดนางฟ้า

ด้านสังคม ในขั้นการวางแผน สมาชิกกลุ่มมีการแบ่งหน้าที่การทำงานร่วมกัน ตั้งแต่การสร้างโรงเรือน โดยไม่ได้หวังพึ่งคนภายนอก ซึ่งถือว่ามีความเข้มแข็งในการพึ่งตนเองของกลุ่ม อีกทั้งการทำโรงเรือน ต้องใช้เวลามาก เนื่องจากกลุ่มไม่มีเวลา แต่นับว่าเป็นการทำงานอย่างค่อยเป็นค่อยไปตามความเหมาะสมของคนในกลุ่ม มีการเสียสละรายได้ของกลุ่มไปเป็นการทำประโยชน์ในชุมชน คือ เป็นค่าซ่อมแซมและปรับปรุงหอกระจายข่าว ซึ่งถือว่ากลุ่มได้ร่วมกันทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม และสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน

ด้านเศรษฐกิจ จากวัตถุประสงค์ที่ตั้งกลุ่มเพื่อเพาะเห็ดเพื่อการบริโภค เหลือจากการบริโภคจึงมีการจำหน่าย แต่เนื่องจากเมื่อดำเนินการไปแล้วผลที่ได้ไม่เกิดการหมุน ทำให้สมาชิกไม่ดำเนินการต่อ ซึ่งกิจกรรมนี้ ยังไม่ส่งผลต่อการเพิ่มรายได้ ให้แก่สมาชิก เพียงแต่มีส่วนลดค่าใช้จ่ายในช่วงระยะเวลาที่สมาชิกได้นำผลผลิตไปบริโภค เพียงระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น ซึ่งการศึกษาพบข้อมูลในระหว่างการปฏิบัติ ซึ่งถือว่าเป็นการเกิดความรู้จากการปฏิบัติจริง

ด้านสิ่งแวดล้อม สมาชิกกลุ่มรู้จักใช้และจัดการทรัพยากรในชุมชนได้อย่างประหยัด โดยไม่เกิดการสิ้นเปลือง อีกทั้งยังพบว่า นำวัสดุส่วนที่เหลือ คือ เชื้อเห็ด ไปทำปุ๋ยหมัก นับว่าสมาชิก มีความรู้ความเข้าใจในการจัดการกับสิ่งแวดล้อมได้

2. กิจกรรมการปลูกพืชผักสวนครัว

ด้านสังคม จากขั้นตอนของการร่วมคิดและร่วมวางแผนพบว่า สมาชิกกลุ่มมีการแลกเปลี่ยนแนวคิดจนสามารถเกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ในการแลกเปลี่ยนพันธุ์พืช เป็นการเห็นคุณค่า และมีความประหยัด มีส่วนในการสร้างเสริมความเข้มแข็งในชุมชน อีกทั้งยังมีการแบ่งปันผลผลิตที่ได้ให้กับเพื่อนบ้านที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรม

ด้านเศรษฐกิจ กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่สมาชิกได้ดำเนินการอยู่แล้วตามวิถีการดำเนินชีวิตปกติ เมื่อมีการสนับสนุนจากภายนอก สมาชิกกลุ่มก็ไม่ได้ปฏิเสธ แต่สามารถจัดการให้เป็นการเสริมสร้างเพื่อให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้น ถึงแม้ว่าจะยังไม่สามารถขยายผลได้มาก ซึ่งพบว่าจากขั้นร่วมคิด ถือว่าเป็นการค้นหาข้อมูลความต้องการของตนเองได้อย่างชัดเจน

ด้านสิ่งแวดล้อม จากขั้นตอนการปฏิบัติสมาชิกฯ มีการใช้ปุ๋ยจากมูลสัตว์ โดยไม่ได้ใช้ปุ๋ยเคมีเลย ถือว่าเป็นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมได้อย่างรู้เท่าทัน

3. กิจกรรมการเลี้ยงสุกร

ด้านสังคม สมาชิกฯ มีการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างสมาชิกกลุ่ม ซึ่งถือว่าทำให้เกิดความสัมพันธ์ของคนในชุมชน โดยมีกิจกรรมเป็นเครื่องมือ อีกทั้งสมาชิกกลุ่มยังมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ในการดำเนินการตามกิจกรรมอยู่ตลอด ซึ่งพบว่า การร่วมคิด ร่วมวางแผน เป็นการได้แลกเปลี่ยนแนวคิดจนสามารถทำให้เกิดความตระหนักและมีความรับผิดชอบต่อกันในสังคมได้

ด้านเศรษฐกิจ จากขั้นตอนการปฏิบัติ พบว่า สมาชิกสามารถลดค่าใช้จ่ายในเรื่องการซื้อปุ๋ยวิทยาศาสตร์ได้ โดยใช้มูลสุกรไปใช้กับกิจกรรมการปลูกผักสวนครัว และยังสามารถทำน้ำหมักชีวภาพเพื่อการดำเนินการในการควบคุมกลิ่นได้ นอกจากนั้นยังเรียนรู้จากภูมิปัญญาในการนำวัสดุในชุมชนมาทำอาหารสัตว์ได้ ซึ่งถือว่าเป็นการประหยัดได้อย่างเหมาะสม

ด้านสิ่งแวดล้อม จากขั้นตอนการร่วมคิด ร่วมวางแผน สมาชิกฯ ได้ตระหนักในเรื่องของสิ่งแวดล้อม โดยมีการวางแผนร่วมกันในการจัดการปัญหาไว้ล่วงหน้า จนสามารถดำเนินการได้

4. กิจกรรมการเลี้ยงไก่พื้นเมือง

ด้านสังคม จากขั้นตอนการร่วมวางแผนพบว่า สมาชิกกลุ่ม มีความตระหนักและรับผิดชอบต่อสังคม ในกรณีการรบกวนเพื่อนบ้าน ซึ่งถือว่าการได้ร่วมวางแผนโดยการพูดคุยกันทำให้เกิดแนวคิดที่เป็นประโยชน์ นอกจากนั้นสมาชิกยังมีการช่วยเหลือกันในการสร้างโรงเรือน ในขั้นตอนการปฏิบัติ

ด้านเศรษฐกิจ พบว่า การดำเนินกิจกรรมที่สมาชิกมีประสบการณ์อยู่แล้ว นับว่าเป็นการดำเนินการที่เหมาะสมและได้ผลทำให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้น ซึ่งข้อมูลจากการศึกษาพบในขั้นตอนการติดตามประเมินผล

ด้านสิ่งแวดล้อม จากขั้นตอนการติดตามประเมินผล พบว่าการดำเนินการตามกิจกรรมนี้ ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม

5. กิจกรรมการเลี้ยงโค

ด้านสังคม จากขั้นการร่วมคิด ร่วมวางแผน พบว่า สมาชิกมีความเอื้ออาทรคนในชุมชน พบได้จากการตั้งกฎกติการ่วมกัน ในการขยายผลให้กับสมาชิกรายต่อไป ซึ่งเป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลกันของคนในชุมชน นอกจากนั้นสมาชิก ที่มีความรู้และประสบการณ์ ได้ถ่ายทอดความรู้ที่มีอยู่ให้กับสมาชิกรายอื่น นับว่าเป็นการพึ่งพากัน

ด้านเศรษฐกิจ พบว่าการดำเนินกิจกรรมนี้ เป็นสิ่งที่สมาชิกมีความพอใจ เนื่องจากการสร้างรายได้ที่เป็นรายได้รายปีและถือว่า ไม่ได้ลงทุนมาก แต่ให้ผลคุ้มค่า และในขั้นร่วมปฏิบัติ พบว่าสมาชิกได้เกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงในเรื่องการมีอาหารที่เป็นวัสดุในท้องถิ่น คือ หยวกกล้วยที่เกิดจากการได้เรียนรู้วิธีการทำอาหารสุกร ซึ่งถือว่าการดำเนินกิจกรรมที่ผสมผสานกันได้

ด้านสิ่งแวดล้อม จากขั้นตอนการคิดร่วม มีสมาชิกที่ดำเนินการอยู่แล้ว มีการจัดการเตรียมพื้นที่เพื่อเก็บมูลสัตว์ โดยการขยายพื้นที่เพิ่ม ทำให้สามารถมีปุ๋ยอินทรีย์เพิ่มโดยไม่ได้ใช้ปุ๋ยเคมี ซึ่งเป็นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมได้อีกทางหนึ่ง

6. กิจกรรมการขุดสระน้ำในไร่เพื่อใช้เก็บกักน้ำและเลี้ยงปลา

ด้านสังคม จากขั้นตอนการวางแผนร่วมกัน พบว่าสมาชิกมีแนวความคิดการพึ่งพากัน โดยสามารถดำเนินการตามกิจกรรมร่วมกันได้ ในรายที่ไม่มีพื้นที่ขุดสระน้ำ ซึ่งนับว่าเป็นการรวมกลุ่มกันด้วยความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ นอกจากนั้นยังพบว่า ความสัมพันธ์ของสมาชิกในกลุ่มมีมากขึ้น เมื่อเกิดการร่วมปฏิบัติการร่วมกันในการเรียนรู้เรื่องการเตรียมพื้นที่

ด้านเศรษฐกิจ จากขั้นตอนการปฏิบัติ พบว่า นอกจากจะมีแหล่งอาหารเพิ่มขึ้น ทำให้ลดค่าใช้จ่ายได้แล้ว สมาชิกยังมีแหล่งเก็บกักน้ำเพื่อทำการเกษตรในฤดูแล้งได้อีก และส่วนหนึ่งที่ทำให้เพิ่มรายได้ของสมาชิก คือ รายได้จากการขายกล้วยน้ำว้ารอบบริเวณสระน้ำ

ด้านสิ่งแวดล้อม จากขั้นตอนการติดตามประเมินผล พบว่า บริเวณพื้นที่ดำเนินการกิจกรรมเกิดความชุ่มชื้น เป็นการดูแลสิ่งแวดล้อมอีกทางหนึ่ง

สรุปผลการวิเคราะห์ตามองค์ประกอบ 3 ด้าน ดังนี้

ด้านเศรษฐกิจ

ผลการศึกษาพบว่า ก่อนการดำเนินการสมาชิก มีรายรับไม่พอจ่าย เนื่องจากการทำการเกษตรขาดทุน เพราะต้องพึ่งพาปัจจัยภายนอกมากเกินไป หลังจากที่เข้าร่วมกระบวนการฯ ผ่านการทำกิจกรรมทั้ง 6 กิจกรรม แล้ว จากการสัมภาษณ์สมาชิกพบว่ามีความเป็นอยู่ดีขึ้น สามารถลดการพึ่งพาจากภายนอกได้ โดยมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการเลี้ยงโค เลี้ยงไก่ เลี้ยงปลาและสามารถลด

รายจ่ายประจำวันในครัวเรือนจากการปลูกพืชผัก มีภูมิคุ้มกันและเกิดความมั่นคงทางด้านอาหาร และมีการออมเพิ่มขึ้น จากการมีรายได้รายปี

ด้านสังคม

ก่อนการดำเนินกิจกรรม สมาชิกไม่ได้มีการรวมกลุ่ม ขาดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ความสัมพันธ์ระหว่างกันมีน้อย ไม่ได้นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ หลังจากผ่านการดำเนินกิจกรรม ร่วมกัน สมาชิกเกิดการเรียนรู้เพิ่มขึ้น ทั้งจากการแสวงหาความรู้จากภายนอกและการค้นหาและนำ ความรู้ภายในมาปรับประยุกต์ใช้ มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เป็นภูมิคุ้มกันในการสร้างความเข้มแข็ง ภายในชุมชน มีคุณธรรมในการแบ่งปันผลประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม

ด้านสิ่งแวดล้อม

ก่อนการดำเนินกิจกรรมมีการพึ่งพาปัจจัยภายนอก เช่น ปุ๋ยเคมี ยาฆ่าหญ้า ขาด ความรู้ความเข้าใจในการใช้ทรัพยากรอย่างสมดุล หลังจากได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ทำให้เกิด ความรู้ไม่ว่าจะเป็นความการทำปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพ เริ่มลดการใช้สารเคมีลง มีการปลูกต้นไม้ เช่นกล้วย และหญ้าแฝกเพื่อป้องกันดินพังทลายบริเวณรอบสระน้ำ สมาชิกเริ่มตระหนักและมี จิตสำนึกร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติมากขึ้น โดยมีการปลูกป่าในพื้นที่สาธารณะของชุมชน เพิ่มขึ้น

นอกจากนั้น การศึกษายังพบว่าในการดำเนินกิจกรรม โดยยึดหลักความพอดีกับ ศักยภาพ ของสมาชิกกลุ่ม บนพื้นฐานของการพึ่งพาตนเอง รวมทั้งมีความเอื้ออาทรต่อคนอื่น ๆ ใน กลุ่มแล้ว เป็นประการสำคัญ เศรษฐกิจพอเพียง เป็นการดำเนิน ตามวิถีแห่งการดำรงชีพ คือ วิถีชีวิต ไทยที่ยึดเส้นทางสายกลางของความพอดี ดังนั้น ผู้วิจัยจึงใช้หลักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อ สรุปลดตามกระบวนการการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

1. ความพอประมาณ

กิจกรรมการเพาะเห็ดนางฟ้า พบว่า ในขั้นการวางแผนร่วมกัน สมาชิกมีความ พอประมาณในการดำเนินกิจกรรมเนื่องจากไม่ประกอบอาชีพนี้จึงขอเป็นการทดลองเรียนรู้โดย ไม่ได้แยกกันทำแต่รวมกลุ่มเพื่อเรียนรู้ร่วมกัน อีกทั้งยังมีความพอประมาณในการเลือกใช้วัสดุใน การสร้างโรงเรือน ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับพอประมาณ

กิจกรรมการปลูกพืชผักสวนครัว จากขั้นตอนการติดตามประเมินผล พบว่า สมาชิกมีความพอประมาณในการผลิต โดยไม่เบียดเบียนตนเองในการผลิตให้ได้จำนวนมากเพื่อ การจำหน่าย แต่ผลิตเพียงเพื่อการบริโภคและการแบ่งปันกันเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากมีพื้นที่มาก พอและไม่คุ้มทุน

กิจกรรมการเลี้ยงสุกร เมื่อมีการปฏิบัติ ทำให้พบว่าวิธีการหมักอาหารด้วย เชื้อจุลินทรีย์ และการผสมอาหารเพื่อใช้ในการเลี้ยง เป็นวิธีที่ง่ายรวมถึงประหยัดต้นทุนค่าอาหาร อีกทั้งไม่มีมลภาวะจากกลิ่นมูลของสุกรเหมือนที่เคยเลี้ยงด้วยวิธีเดิม ถึงแม้จะต้องเสียเวลาในการทำ ซึ่งนับว่าเป็นความพอประมาณที่กลุ่มได้เรียนรู้ร่วมกัน

กิจกรรมการเลี้ยงไก่พื้นเมือง จากการดำเนินกิจกรรมหลายอย่างทำให้สมาชิกได้ เกิดการเรียนรู้การบูรณาการร่วมกันอย่างพอประมาณ จากการปฏิบัติสังเกตพบว่าไก่อ้มักจะไปหาเศษ อาหารที่สุกรกินตกหล่นและกินอาหารร่วมกับสุกรเป็นบางครั้ง จึงทำให้สมาชิกหลายรายใช้อาหาร หมักชีวภาพที่ใช้เลี้ยงสุกรมาทำการเลี้ยงไก่ได้อีกด้วย

กิจกรรมการเลี้ยงโค จากการศึกษา ยังไม่พบข้อมูลความพอประมาณที่ชัดเจน อาจ เนื่องจาก การทำอาชีพนี้ เป็นอาชีพที่สมาชิกได้ดำเนินการเป็นปกติอยู่แล้ว อย่างเป็นธรรมชาติ

กิจกรรมการขุดสระน้ำในไร่เพื่อใช้เก็บกักน้ำและเลี้ยงปลา ในขั้นร่วมวางแผน พบว่ามีสมาชิกจำนวน 5 ราย ที่มีพื้นที่เป็นที่ดอน เกิดความไม่มั่นใจว่าเมื่อดำเนินการขุดสระแล้วจะ สามารถเก็บกักน้ำได้หรือไม่ จึงให้ไปขยายพื้นที่เพิ่มในการขุดสระของสมาชิกอีก 5 ราย ที่มีพื้นที่ เหมาะสม ซึ่งถือว่าสมาชิกกลุ่มนี้มีการรู้จักการพอประมาณตน ทำให้เกิดความเล็งเลือน้อยลง อีกทั้งยัง ได้ความสามัคคีของคนในกลุ่มอีกด้วย

2. ความมีเหตุผล

กิจกรรมการเพาะเห็ดนางฟ้า พบว่าการตัดสินใจ ของสมาชิกเกิดจากความมีเหตุมี ผล ในการเลือกรับการดำเนินกิจกรรมเพื่อเป็นการทดลองเรียนรู้ ซึ่งถือว่าการคำนึงถึงผลการ ดำเนินกิจกรรมอย่างรอบคอบ

กิจกรรมการปลูกพืชผักสวนครัว พบว่า สมาชิกได้ใช้เหตุผลในการวางแผน ภายใต้อาหารที่เหมาะสม โดยการตกลงร่วมกันถึงการจัดการตนเองของแต่ละราย อีกทั้งยังคำนึงถึง ความประหยัดในการแลกเปลี่ยนพันธุ์พืช และการดูแลสิ่งแวดล้อมด้วยการใช้ปุ๋ยอินทรีย์

กิจกรรมการเลี้ยงสุกร พบว่าการที่สมาชิก ได้คัดเลือกตัวแทนจำนวน 1 คน เพื่อ เข้ารับการอบรมเรื่องการเลี้ยงหมูหลุม ด้วยเหตุผลเพื่อนำกลับมาถ่ายทอด ให้แก่สมาชิกรายอื่น ๆ แต่สิ่งที่ต้องการมากที่สุดคือการได้รับประโยชน์จากการเลี้ยงหมูหลุม คือการได้ปุ๋ย เพื่อใช้ในการ เกษตร ซึ่งจะทำให้ลดค่าใช้จ่าย อีกทั้งต้องการมีความรู้เรื่องอื่นๆเพิ่มขึ้น เช่น การผสมอาหาร การทำน้ำหมักจุลินทรีย์

กิจกรรมการเลี้ยงไก่พื้นเมือง พบว่าสมาชิกเห็นความสำคัญและประโยชน์ที่ได้รับ ทำให้เกิดความมั่นใจและมีความพร้อม ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสมาชิกมีเหตุมีผลในการร่วมดำเนิน กิจกรรมนี้ ซึ่งระยะต่อมา ทำให้สามารถสร้างรายได้เพิ่มขึ้นอีกด้วย

กิจกรรมการเลี้ยงโค จากการที่สมาชิกได้ตกลงกติการ่วมกัน ทำให้พบว่าสมาชิกมีเหตุผลในการที่จะถือฤกษ์แก่สมาชิกขายผล เนื่องจากสมาชิกยังต้องรับภาระในการเลี้ยงลูกโคตัวที่ 1 จนลูกโคหย่านม ซึ่งถือว่า เป็นการเลี้ยงสัตว์ร่วมกันของสมาชิกในกลุ่มเพื่อคนในชุมชน

กิจกรรมการขุดสระน้ำในไร่เพื่อใช้เก็บกักน้ำและเลี้ยงปลา จากสมาชิกจำนวน 4 ราย ที่ไม่มีพื้นที่ขุดสระ แต่ตกลงร่วมกันให้ไปขุดพื้นที่ขุดสระของสมาชิกอีก 5 ราย ที่มีพื้นที่เหมาะสมโดยจะใช้ประโยชน์ร่วมกัน นับว่าสมาชิกได้ใช้เหตุ ใช้ผลอย่างเหมาะสมกับศักยภาพของตนเอง อีกทั้งยังเกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกลุ่มอีกด้วย

3. การมีภูมิคุ้มกัน

กิจกรรมการเพาะเห็ดนางฟ้า เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่ทดลองเรียนรู้ร่วมกัน แต่ในขั้นตอนการวางแผนร่วมกัน พบว่า กลุ่มได้วางแผนได้อย่างรอบคอบในขั้นการ เช่น การแบ่งหน้าที่ดูแลในเรื่องการรดน้ำ การเก็บผลผลิต การทำบัญชีผลผลิต และการจำหน่าย แบ่งหน้าที่เป็นเวรประจำวันๆ ละ 2 คน แต่หากมีปัญหาเกิดขึ้น ต้องมีการประชุมปรึกษาหารือกัน โดยให้เจ้าหน้าที่โครงการเป็นผู้ดูแล ซึ่งเป็นกิจกรรมหนึ่งที่มีการวางแผนป้องกันความเสี่ยง ได้ชัดเจน

กิจกรรมการปลูกพืชผักสวนครัว จากขั้นตอนการปฏิบัติสมาชิก มีการใช้ปุ๋ยจากมูลสัตว์ โดยไม่ได้ใช้ปุ๋ยเคมี ถือว่าเป็นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมได้อย่างรู้เท่าทัน ประการสำคัญ นับว่าเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันทางด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

กิจกรรมการเลี้ยงสุกร จากการร่วมคิดและวางแผนร่วมกันของสมาชิก พบว่ามีปัญหาที่เกิดขึ้น ทั้งความไม่มั่นใจในการดำเนินการ การส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมของเพื่อนบ้านเรื่องกลิ่น และเรื่องอาหาร แต่เนื่องจากได้มีการแลกเปลี่ยนแนวคิด ทำให้สมาชิกสามารถหาแนวทางเตรียมแก้ไขได้ นับว่าเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันที่เกิดจากแนวคิดอย่างมีส่วนร่วมที่ชัดเจน

กิจกรรมการเลี้ยงไก่พื้นเมือง จากการศึกษาพบว่า การดำเนินกิจกรรมนี้ เป็นกิจกรรมที่สมาชิกทุกรายได้ดำเนินการมาโดยตลอด ซึ่งเป็นการดำเนินวิถีชีวิตปกติอยู่แล้ว ทั้งด้านการสร้างแหล่งอาหาร และรายได้ ซึ่งเมื่อเข้าร่วมกิจกรรมกับทางโครงการ การสร้างภูมิคุ้มกัน จึงไม่เห็นความชัดเจน เพราะไม่มีผลกระทบหรือการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่จะเกิดเป็นผลกระทบที่จะเป็นปัญหาขึ้น

กิจกรรมการเลี้ยงโค พบว่า สมาชิก ได้มีการเตรียมพร้อมในเรื่องของอาหารโค ซึ่งเมื่อเข้าสู่ฤดูแล้งทุ่งหญ้าเริ่มลดน้อยลง จึงหาแนวทางในการหาอาหารเสริมให้โค อีกทั้งทราบว่าสมาชิกจำนวน 1 ราย ที่ได้เกิดการเรียนรู้ว่าวัสดุในท้องถิ่น คือหอยกที่นำมาเป็นส่วนผสมอาหารให้สุกร สามารถนำมาผสมกับเกลือใช้เป็นอาหารให้โคกินเป็นอาหารเสริมได้ ซึ่งนับว่าเป็นการเตรียมพร้อมที่จะรับมือกับความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นได้

กิจกรรมการขุดสระน้ำในไร่เพื่อใช้เก็บกักน้ำและเลี้ยงปลา พบว่า มีพื้นที่ของสมาชิกจำนวน 5 ราย ที่เป็นพื้นที่ดอน ที่ไม่มั่นใจว่าเมื่อดำเนินการขุดสระแล้วจะสามารถเก็บกักน้ำได้หรือไม่ แต่สมาชิกได้ตกลงให้ดำเนินการขุด โดยไม่ได้มีการหาแนวทางอื่น ๆ ซึ่งหากเมื่อลงทุนดำเนินการไปแล้ว ไม่ประสบผลสำเร็จ ก็นับว่าเป็นการเสี่ยง โดยไม่มีการเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตเลย

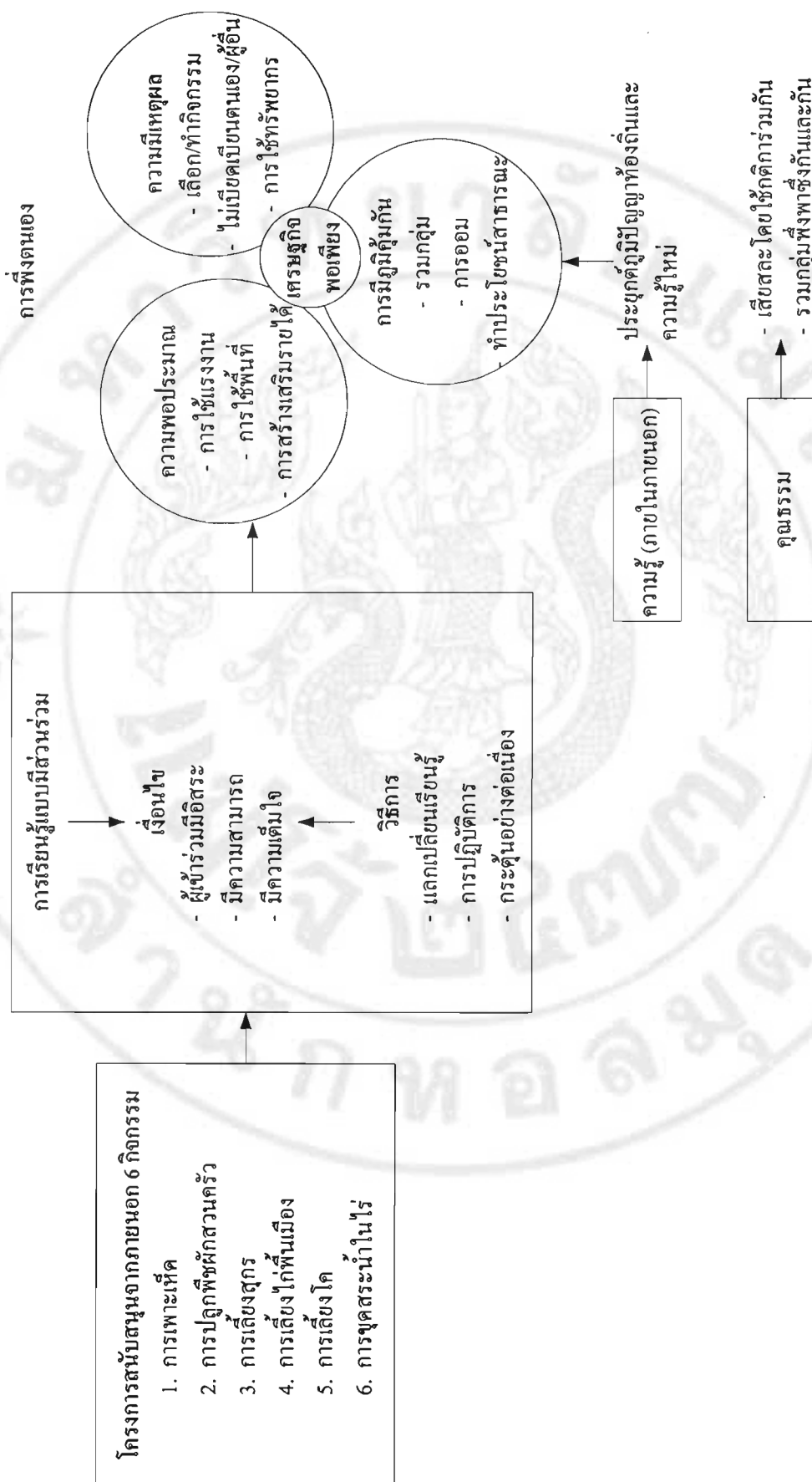
สรุปผลการวิเคราะห์ภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

จากผลการวิเคราะห์ พบว่า หลังจากสมาชิกเข้าร่วมโครงการฯ ตามกระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านเมืองนะ ที่ได้เริ่มโครงการตั้งแต่เดือนพฤษภาคม 2549 – เมษายน 2551 เป็นระยะเวลาทั้งสิ้น 2 ปี สมาชิกที่เข้าร่วมโครงการ ให้ความสนใจและมีส่วนร่วมในกิจกรรมเป็นอย่างดี โดยได้เข้าร่วมดำเนินการครบทั้ง 6 กิจกรรม และสมาชิกทั้ง 15 ครอบครัว มีความรู้เพิ่มมากขึ้น ทำให้เกิดการพัฒนาศักยภาพให้สามารถพึ่งตนเองได้อีกทั้งยังมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในหมู่บ้าน ซึ่งสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือการพึ่งตนเองเป็นอันดับแรก ไม่ทำเกินตัว มีเหตุมีผลในการทำกิจกรรมแต่ละประเภทเพื่อแก้ไขปัญหของตนเอง มีเพียงกิจกรรมการเลี้ยงโค ที่ไม่พบว่าความพอประมาณเกิดการเปลี่ยนแปลง อาจเนื่องจากการทำอาชีพนี้เป็นอาชีพที่สมาชิกได้ดำเนินการเป็นปกติอยู่แล้ว ซึ่งเป็นความพอดีทั้งด้านการใช้แรงงาน การใช้พื้นที่ และการสร้างเสริมรายได้ ซึ่งไม่ได้ถือว่ามากไปหรือน้อยไป แต่เป็นความเหมาะสมในศักยภาพของสมาชิกอยู่แล้ว นอกจากนี้พบว่าหลังจากเข้าร่วมกิจกรรม สมาชิก มีความพอประมาณในการเลือกคิดพิจารณาในการดำเนินกิจกรรม เช่น สมาชิกไม่ได้มุ่งหวังถึงเรื่องเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียวแต่ดำเนินการเพื่อการกินอยู่ และไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น รวมทั้งการมีความพอประมาณในด้านสิ่งแวดล้อมด้วย

อย่างไรก็ตาม การสร้างเงื่อนไขของการดำเนินการตามกระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง คือ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อเป็นการการสร้างความรู้ ที่มีความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งการนำความรู้ภายในที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น และการแสวงหาความรู้จากภายนอก ให้มีความรู้และมีความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวังในการปฏิบัติร่วมกัน ตลอดจนมีการสร้างหลักเกณฑ์และข้อตกลงร่วมกันในกิจกรรมการเลี้ยงสุกรและโค เป็นการสร้างคุณธรรมอันเป็นเงื่อนไขสำคัญประการหนึ่งของเศรษฐกิจพอเพียง ประการสำคัญยึดหลักความพอเพียงอย่างพอประมาณ ความมีเหตุผล และความมีภูมิคุ้มกัน สามารถดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยการพึ่งพา

ตนเอง เกิดการรวมกลุ่ม ที่ชุมชนสามารถขับเคลื่อนกระบวนการฯ ด้วยตนเองต่อไปได้ ซึ่งสรุปผลตามกระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านเมืองนะ ได้ดังนี้

ภาพ 19 กระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่บ้านเมืองนะ

บทที่ 5

สรุปผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องกระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในบ้านเมืองนะ ตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนบ้านเมืองนะ ตำบล เมืองนะอำเภอ เชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีวิธีการในการทำการวิจัยด้วยการรวบรวมข้อมูล โดยใช้การสังเกต การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และการเข้าร่วมการปฏิบัติการตามกิจกรรม จากนั้นได้เรียบเรียงข้อมูลตามขอบเขตเนื้อหาการวิจัย แล้วทำการวิเคราะห์โดยใช้กรอบแนวคิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีการตรวจสอบข้อมูลโดยการเปรียบเทียบข้อมูลจากแหล่งต่างๆ โดยวิธีการตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล และนำเสนอในรูปแบบการบรรยายและอภิปรายตามแนวคิดทฤษฎีเป็นหลัก ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม 2549 – เมษายน 2551 เป็นระยะเวลา 2 ปี

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า

1. กระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่บ้านเมืองนะ ประสบผลสำเร็จในการขับเคลื่อนได้นั้น ขั้นตอนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงต้องผ่านกระบวนการการมีส่วนร่วม เพื่อการรับผลประโยชน์ร่วมกัน ดังนั้น ผลการศึกษาโดยกระบวนการขับเคลื่อนฯ จึงสอดคล้องกับแนวคิดการมีส่วนร่วมที่เกิดจากการมีส่วนร่วม 4 ขั้นตอน คือ การร่วมคิดค้นปัญหาร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมติดตามประเมินผล อย่างไรก็ตาม การมีส่วนร่วมจะเกิดขึ้นได้ ผู้เข้าร่วมโครงการฯ ต้องมีโอกาที่จะเข้าร่วมในกิจกรรม กล่าวคือ ต้องมีเงื่อนไขของการมีส่วนร่วม ซึ่งผลการศึกษาพบว่า

1.1 ผู้เข้าร่วมต้องมีอิสระที่จะเข้าร่วม โดยเฉพาะการที่มีอิสระทางความคิด ซึ่งขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เวลาในการคิด ตัดสินใจ โดยใช้เวลาประมาณ 1 เดือน หลังจากการทำความเข้าใจในโครงการกับผู้นำ แกนนำและคนในชุมชนแล้ว

1.2 ผู้เข้าร่วมต้องมีความสามารถที่จะเข้าร่วม ซึ่งลักษณะนี้ การร่วมคิด ร่วมวางแผน โดยการแลกเปลี่ยนแนวคิดระหว่างกันของผู้เข้าร่วมโครงการฯ ถือว่ามีความสำคัญเนื่องจากได้มีการทำข้อตกลงร่วมกันถึงกฎระเบียบ กติกา เพื่อให้เกิดความเข้าใจนำสู่การร่วมรับ

ผลประโยชน์ร่วมกันระหว่างสมาชิกและคนในชุมชน ซึ่งพบว่าผู้เข้าร่วมมีความสามารถในการจัดการได้ โดยใช้เงื่อนไขที่ร่วมกันกำหนดขึ้นอย่างเหมาะสม

1.3 ผู้เข้าร่วมต้องมีความเต็มใจที่จะเข้าร่วม จากการที่ผู้นำ แกนนำ ได้มีการพิจารณาคัดเลือกเกษตรกรที่จะเข้าร่วมโครงการฯ โดยการกำหนดคุณลักษณะที่ผ่านการแลกเปลี่ยนแนวคิดร่วมกันก่อนการคัดเลือก อีกทั้งการให้เวลาในการตัดสินใจจึงเป็นเงื่อนไขหนึ่งที่ทำให้ผู้เข้าร่วมได้มีเวลาในการตัดสินใจพิจารณาถึงความพร้อมของตนเอง จึงส่งผลให้ผู้เข้าร่วมมีความเต็มใจและมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมทุกขั้นตอนในเวลาต่อมา

อย่างไรก็ตาม การก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของผู้เข้าร่วมโครงการฯคือการยอมรับซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการยอมรับ (Roger และ Shoemaker (1971 อ้างใน บุญธรรม จิตต์อนันต์, 2536: 252-254) จากการศึกษาพบว่า การที่ผู้เข้าร่วมโครงการฯจะยอมรับแนวคิดใหม่ไปปฏิบัตินั้นจะมีการเริ่มรับรู้ เริ่มต้นจากบุคคล คือ แกนนำ เจ้าหน้าที่โครงการฯ และนักวิจัยก่อนอันดับแรก ซึ่งจากการกระบวนการขับเคลื่อนฯ ในขั้นการสร้างความรู้ความคุ้นเคยและการทำความเข้าใจ ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญทำให้เกิดการยอมรับ จนทำให้เกิดความสนใจที่เข้าร่วมโครงการฯผ่านการคิดไตร่ตรอง หาเหตุผล แล้วเริ่มทดลองปฏิบัติในบางกิจกรรม อย่างเหมาะสมกับสภาพของตนเองได้และในบางกิจกรรมมีความมั่นใจสามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเอง ซึ่งกระบวนการตัดสินใจนี้ เกิดจาก ผู้เข้าร่วมโครงการฯ มีความรู้เดิมอยู่แล้ว เมื่อได้รับการจูงใจ ทำให้เกิดแนวคิดใหม่ จึงตัดสินใจ ซึ่งนำไปสู่การตัดสินใจที่ยอมรับ จนถึงกับยืนยันเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ

2. ความรู้ที่เกิดจากกระบวนการขับเคลื่อนฯ ผลการวิจัย พบว่า สมาชิกที่เข้าร่วมกระบวนการขับเคลื่อนฯ มีความรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียง อันเป็นความรู้ในตัวตนที่เกิดจากการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนผ่านการพูดคุย แลกเปลี่ยน ค้นหาความรู้ที่เป็นศักยภาพของตนเองได้ สอดคล้องกับหลักการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง ครอบคลุมทั้งด้าน เศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม กล่าวคือ ด้านเศรษฐกิจ พบว่าสมาชิกมีความเป็นอยู่ดีขึ้น สามารถลดการพึ่งพาจากภายนอกได้ เกิดความมั่นคงทางด้านอาหารและมีการออมเพิ่มขึ้น จากการมีรายได้รายปี ด้านสังคม เกิดการรวมกลุ่ม มีการแลกเปลี่ยนและเกิดการเรียนรู้เพิ่มขึ้น ทั้งจากการแสวงหาความรู้จากภายนอกและการค้นหาและนำความรู้ภายในมาประยุกต์ใช้ มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เป็นภูมิคุ้มกันในการสร้างความเข้มแข็งภายในชุมชน มีคุณธรรมในการแบ่งปันผลประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม นอกจากนั้น ด้านสิ่งแวดล้อมสมาชิกเริ่มตระหนักและมีจิตสำนึกร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติมากขึ้น ภายใต้อิทธิพลเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นการดำเนิน ตามวิถีแห่งการดำรงชีพ คือ วิถีชีวิตไทยที่ยึดเส้นทางสายกลางของความพอดี ซึ่งทำให้เกิดความสัมพันธ์ทางสังคมของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งฐานเศรษฐกิจของชุมชนหมู่บ้าน คือการผลิตแบบพอยังชีพถือผลิตเพื่อ

ดำรงอยู่ชีวิตอยู่ กล่าวอีกนัยหนึ่งคือผลิตเพื่อใช้ ผลิตเพื่อแลกเปลี่ยน จากกระบวนการขับเคลื่อนที่มีกิจกรรมเป็นเสมือนเครื่องมือที่ประสานเชื่อมโยงแนวคิดหลายแนวคิดอย่างเป็นระบบ ทุกกิจกรรมมีความสัมพันธ์กัน ตั้งอยู่บนพื้นฐานเศรษฐกิจชุมชน เป็นการดำเนินตามวิถีชีวิตปกติ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ แนวทางในการพัฒนาการเกษตรในชนบทที่เน้นให้มีความพอเพียง พอกินพอใช้ และสามารถอยู่ได้ด้วยตนเองก่อน เพื่อเป็นทางเลือกในการดำรงชีพของเกษตรกร แทนการมุ่งทำการเกษตรเพื่อการค้าแต่เพียงอย่างเดียว ซึ่งจะทำให้มีความเสี่ยงมากจากความผันผวนของปัจจัยภายนอกต่าง ๆ อย่างไรก็ตามการพัฒนาตามขั้นตอนบนพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้น หลังจากที่แต่ละครอบครัวและชุมชนสามารถพึ่งตนเอง และอยู่อย่าง พอกิน พอใช้ ได้แล้ว ก็พร้อมที่จะพัฒนาไปสู่ขั้นต่อไป คือ การผลิตเพื่อค้าขาย หรือการรวมกลุ่มกันเพื่อประกอบกิจกรรมอื่น ๆ บนพื้นฐานของการแบ่งปันและช่วยเหลือซึ่งกันและกันตามกำลังและความสามารถของตน ซึ่งจะทำให้ชุมชนโดยรวมเกิดความพอเพียงในการดำเนินชีวิตอย่างแท้จริง (คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง, 2547ข: 25-26) อย่างไรก็ตาม จากการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก ที่มีวัตถุประสงค์โดยภาพรวม คือ เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ สามารถตัดสินใจเลือกกิจกรรมการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการ และความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่ อีกทั้งเพื่อเพิ่มอาหารและรายได้ต่อครัวเรือนของประชาชนอย่างต่อเนื่อง จากกิจกรรมการปลูกพืชเลี้ยงสัตว์ ประการสำคัญ เพื่อให้ประชาชนที่ทำเศรษฐกิจพอเพียงมีแหล่งผลิตอาหารปลอดภัยสำหรับเลี้ยงครอบครัว และเมื่อเหลือจากการบริโภคก็นำไปจำหน่าย เพื่อเพิ่มพูนรายได้แก่ครอบครัว และช่วยให้ประชาชนได้มีอาหารปลอดภัยสำหรับบริโภค ซึ่งหากพิจารณาตามวัตถุประสงค์ของโครงการ แล้ว โครงการมุ่งหวังที่จะช่วยเหลือประชาชนในเรื่องพื้นฐานของการดำรงชีวิตก่อนเป็นอันดับแรก จึงเป็นเงื่อนไขหนึ่งในการทำให้เกิดความรู้ทั้งที่เกิดจากการค้นพบความรู้ภายใน และภายนอก

3. กระบวนการการเรียนรู้ร่วมกันของผู้เข้าร่วมโครงการฯ ที่เกิดจากกระบวนการขับเคลื่อน พบว่า สอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้ อย่างเป็นกระบวนการเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมซึ่งเกิดขึ้นเนื่องมาจากการประพฤติปฏิบัติ หรือการได้รับประสบการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง (สุพานี สฤณภูวนิช, 2549: 56-78) ซึ่งการศึกษาพบว่า วิธีการเรียนรู้ของผู้เข้าร่วมโครงการฯ คือ

3.1 การกำหนดเงื่อนไขการเรียนรู้ร่วมกันสมาชิกฯ โดยมีโครงการสนับสนุนจากภายนอกเป็นตัวกำหนด ทำให้เกิดเป็นสิ่งแวดล้อมและกระตุ้นให้เกิดการกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน

3.2 การปฏิบัติการเรียนรู้ร่วมกันตามกิจกรรมของโครงการฯ ในเรื่องง่าย ๆ ตามวิถีชีวิตปกติทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ตามกระบวนการขับเคลื่อนฯ ได้ ซึ่งต้องใช้เวลา ใช้หลักการ

การมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ทำให้เกิดการเรียนรู้ โดยการกำหนดและวางเงื่อนไขร่วมกันในทุกขั้นตอน

3.3 การได้รับการกระตุ้นจากภายนอก โดยการพูดคุยแลกเปลี่ยนอย่างต่อเนื่องการเข้ารับการฝึกอบรม แล้วนำมาถ่ายทอด รวมทั้งการสอนงานกันระหว่างสมาชิกโครงการฯ นับว่าเป็นการเสริมแรงทำให้เกิดการเรียนรู้เพิ่มขึ้น

ดังนั้นสรุปได้ว่า กระบวนการการขับเคลื่อนฯ จึงเป็นส่วนที่เอื้อให้การสนับสนุนให้เกิดผลสัมฤทธิ์เพิ่มมากขึ้น เห็นได้จากการพึ่งตนเองของสมาชิก กล่าวคือ ด้านจิตใจ สามารถเลือกพิจารณาสิ่งที่เหมาะสมกับตนเองได้ ด้านสังคม มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันทั้งระดับกลุ่ม และระดับชุมชน ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีการตระหนักถึงการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างประหยัดและระมัดระวัง ด้านเศรษฐกิจสามารถอยู่ได้ด้วยตนเองในระดับเบื้องต้น โดยมีแหล่งอาหาร และสามารถลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ให้กับตนเองและครอบครัวได้ ส่วนด้านการใช้เทคโนโลยียังพบการนำเทคโนโลยีท้องถิ่นและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาปรับประยุกต์ใช้ อีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

สำหรับหน่วยงาน

หน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ 32 สำนักงานพัฒนาภาค 3 หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา กองบัญชาการกองทัพไทย ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักที่มีบทบาทในการเข้าไปพัฒนาพื้นที่บริเวณแนวชายแดน ควรมีการปรับกระบวนการการพัฒนาโดยให้กระบวนการพัฒนานั้นเกิดจาก

1. การมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน โดยการสร้างเงื่อนไขร่วมกันอย่างเหมาะสมระหว่างหน่วยงานภายนอกและคนในชุมชน
2. มีช่วงระยะเวลาที่ต่อเนื่องเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่สอดคล้อง คล้อง สร้างความสัมพันธ์ขยายเครือข่าย
3. การใช้กระบวนการเรียนรู้ควบคู่กับการปฏิบัติภายใต้สภาพภูมิสังคมของแต่ละพื้นที่
4. ในการดำเนินการนักพัฒนาดังเป็นผู้เอื้อ ประสาน และเรียนรู้ภูมิสังคมในพื้นที่นั้น ๆ เพื่อให้กระบวนการมีความสอดคล้อง กับสภาพความเป็นอยู่ของสังคม และฤดูกาลที่ดำเนินการ
5. เงื่อนไขที่เกิดขึ้นร่วมกันระหว่างหน่วยงานกับสมาชิก ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่บ้านเมืองนะ คือการสร้างความรู้ทั้งที่เป็นความรู้ภายในและการแสวงหา

ความรู้ภายนอก โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างเป็นกระบวนการ ผ่านการปฏิบัติร่วมกัน แต่ขณะเดียวกัน พบว่ามีเงื่อนไขที่ไม่สอดคล้องกับกระบวนการขับเคลื่อนฯ เกิดจากการไม่ได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ตั้งแต่เริ่มโครงการฯ ทำให้บางกิจกรรม สมาชิกไม่สามารถขับเคลื่อนกระบวนการฯ ได้ เช่น กิจกรรมการเพาะเห็ดนางฟ้า ซึ่งผลการศึกษาพบว่า เกิดจากการกำหนดนโยบายจากหน่วยงานที่ยังไม่สามารถให้สมาชิกได้มีส่วนร่วมในขั้นตอนการร่วมคิด ดังนั้น หน่วยงานควรบริหารจัดการในขั้นตอนนี้ก่อนการดำเนินการเพื่อให้เกิดผลต่อการพัฒนาต่อไป

สำหรับสมาชิกที่เข้าร่วมโครงการ

1. สมาชิกต้องค้นหาความรู้เดิมหรือภูมิปัญญาท้องถิ่น มาปรับปรุงประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตนเองและชุมชน ซึ่งต้องมีกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมกัน อาทิเช่น ความรู้ในเรื่องการใช้ยาสมุนไพรในการรักษาป้องกันโรคในการทำเกษตร เพื่อทดแทนใช้สารเคมี
2. สมาชิกที่ร่วมโครงการต้องมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อหาความรู้ในการพึ่งพาตนเอง และพึ่งระลึกถึงหลักเศรษฐกิจพอเพียง อยู่เสมอในการดำเนินในการดำเนินชีวิต

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการทำการวิจัยเพื่อประเมินผลของกระบวนการขับเคลื่อนฯ ในครั้งนี้ ว่ายังสามารถดำเนินการด้วยกิจกรรมของโครงการ ได้หรือไม่ หากไม่สามารถขับเคลื่อนต่อไปได้เป็นเพราะเหตุใด เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาโครงการในลักษณะนี้ต่อไป
2. กระบวนการขับเคลื่อนฯ ซึ่งเริ่มจากมีบุคคลภายนอกมาทำหน้าที่เป็นผู้กระตุ้น ซึ่งเป็นวิธีการที่ช่วยให้เกิดการรวมกลุ่ม เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ช่วยให้เห็นความเป็นจริงที่เป็นอยู่ ทั้งในเรื่องศักยภาพของกลุ่ม ปัญหาการเปลี่ยนแปลงที่เข้ามากระทบ และเห็นความเชื่อมโยงในทุกมิติ ที่ไม่ใช่เรื่องเศรษฐกิจ เพียงอย่างเดียว ดังนั้น จึงควรมีการวิจัยเรื่องการบริหารจัดการกลุ่ม เพื่อศึกษาถึงสภาพภายนอกที่มีผลกระทบต่อกลุ่มเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนากลุ่มสู่การพัฒนาชุมชนต่อไป

บรรณานุกรม

- กนก คติกร และ ไพฑูรย์ อรุณพันธ์. 2541. “การวิเคราะห์เศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้แบบจำลองการลดความ เสี่ยงของครัวเรือนเกษตรกร: กรณีศึกษาในอำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร”. *วารสารเศรษฐศาสตร์ธรรมชาติ*. 16, 3(กันยายน): 103-134.
- คณะกรรมการการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง. 2547ก. *เศรษฐกิจพอเพียงคืออะไร*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ.
- คณะกรรมการการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง. 2547ข. *การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. *การศึกษาในวิถีชุมชน: ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย*. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
- คณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงาน โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. 2549. *เศรษฐกิจพอเพียงปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงชีวิต*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงาน โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. (จุลสาร).
- เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. 2527. “การระดมประชาชนเพื่อการพัฒนาชนบท”. ใน *รายงานการประชุมเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชน: นโยบาย และกลวิธี*. นครปฐม: ศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ชาติชาย ณ เชียงใหม่. 2533. *ทิศทางการพัฒนาชนบทในอนาคต*. กรุงเทพฯ: สำนักวิจัยสถาบัน บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ทองศักดิ์ คุ้มใจน้ำ. 2541. *หลักการพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพฯ: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ทรงชัย ดิยานนท์. 2541. “การศึกษาทัศนะของเกษตรกรในการสร้างความมั่นคงทางรายได้ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง”. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://thesis.tiac.or.th>. (15 มกราคม 2549).
- นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. 2533. *ผู้แปล. แนวทางในการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท*. แปลจาก Peter Oakley and David Mars den. กรุงเทพฯ: กองแปลและวิเทศน์สัมพันธ์ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- บุญธรรม จิตต์อนันต์. 2536. *ส่งเสริมการเกษตร*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สำนักส่งเสริมและฝึกอบรม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- บุษราคัม ปัญญาณี. 2551. การพัฒนาศักยภาพผู้นำในกระบวนการนวัตกรรมที่ใหม่ในพื้นที่โครงการพระราชดำริหมู่บ้านสหกรณ์อำเภอสันกำแพง กิ่งอำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- ประเวศ วะสี. 2547. ธรรมชาติของสรรพสิ่ง : การเข้าถึงความจริงทั้งหมด. กรุงเทพฯ: มูลนิธิบ้านเกิด.
- ปฐม นิคมานนท์. 2535. การค้นหาความรู้ และระบบถ่ายทอดความรู้ในชุมชนประเทศไทย. ใน รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ. 2543. กระบวนการ และเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- _____. 2546. กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา. กรุงเทพฯ: อูษาการพิมพ์.
- พินิจ ลาภานันท์. 2529. บทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิมภารวรรณ ปั่นคอนทอง. 2548. การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมจากการทำงานเอดส์ในชุมชน จังหวัดเชียงราย. เชียงใหม่: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ไพบุลย์ สุทธสุภา. 2528. “กลยุทธ์ในการส่งเสริม และพัฒนาชนบท” ใน รายงานการสัมมนาเรื่อง ปัญหาการส่งเสริมการเกษตร และพัฒนาชนบท. เชียงใหม่: ภาควิชาส่งเสริม และเผยแพร่การเกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- บุวัฒน์ วุฒิเมธี. 2526. การพัฒนาชุมชน และกรพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ: ไทยอนุเคราะห์ไทย.
- วัชร พุ่มทอง. 2548. “กรอบแนวคิดและทิศทางการพัฒนาประเทศในระยะแผนฯ 10”. วารสารเศรษฐกิจและสังคม 42 (6): 36-37.
- สรเรณู วงศ์ชะอุ่ม. 2548. “การวางแผนการพัฒนาประเทศ” น. 3-4. ใน เอกสารประกอบการบรรยาย วิชา พล 511 สาขาวิชาการพัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืน. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. ม.ป.ป. หลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. กรุงเทพฯ: โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า (เดิม). (จุลสาร).

- สุพานี สฤณภูวนิช.2549. พฤติกรรมองค์การสมัยใหม่ แนวคิดและทฤษฎี. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุภางค์ จันทวานิช. 2547. วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. 2549. การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมศรี จินะวงษ์. 2544. “การวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้กิจกรรมทางเศรษฐกิจ และการกระจายรายได้ในชุมชน ที่ใช้แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง”. [ระบบออนไลน์] แหล่งที่มา <http://thesis.tiac.or.th>. (2 พฤษภาคม 2548).
- อकिन รพีพัฒน์. 2527. “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคม และวัฒนธรรม” ในรายงานการประชุมเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชน: นโยบาย และกลวิธี. นครปฐม: ศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล.
- เอกวิทย์ ณ ถลาง. 2539. ภูมิปัญญาชาวบ้าน : วิถีชีวิต และกระบวนการเรียนรู้แก้ปัญหาของชาวบ้านไทย. กรุงเทพฯ: มูลนิธิภูมิปัญญา.
- อันเนื่องมาจากพระราชดำริ. 2547. กรุงเทพฯ: รุ่งศิลป์การพิมพ์ (1977).
- Barker, L. M. 1994. **Learning and Behavior**. New York: Macmillan College.
- Schunk, Dale H. 1991. **Learning Theories: And Educational Perspectives**. New York: Macmillan Publishing Company.
- White, A.T. 1982. “Why Community Participation”. **Assignment Children**. 59/60, 2: 17-34.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
ประวัติผู้วิจัย

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	พันเอก สากล ศรีรัตนศักดิ์
เกิดเมื่อ	14 มิถุนายน 2506
ภูมิลำเนา	จังหวัดกาญจนบุรี
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2520 มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวิสุทธิรังสี จังหวัดกาญจนบุรี พ.ศ. 2522 โรงเรียนนายสิบทหารบก พ.ศ. 2523 โรงเรียนเตรียมทหาร พ.ศ. 2530 โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า (วทบ.ทบ.) พ.ศ. 2540 โรงเรียนเสนาธิการทหารบก (หลักสูตรหลักประจำ ชุดที่ 78)
ประวัติการทำงาน	มกราคม 2530- ผู้บังคับหมวดปืนเล็ก กองร้อยอาวุธเบา กันยายน 2530 กองพันทหารราบที่ 2 กรมทหารราบที่ 7 ตุลาคม 2530 - รองผู้บังคับ กองร้อยอาวุธเบา กันยายน 2535 กองพันทหารราบที่ 2 กรมทหารราบที่ 7 ตุลาคม 2535 - ผู้บังคับ กองร้อยอาวุธเบา กันยายน 2538 กองพันทหารราบที่ 2 กรมทหารราบที่ 7 ตุลาคม 2538 - นายทหารฝ่ายยุทธการ กันยายน 2541 กองพันทหารราบที่ 2 กรมทหารราบที่ 7 ตุลาคม 2541 - ผู้ช่วยหัวหน้าฝ่ายยุทธการ กันยายน 2545 กองพลทหารราบที่ 4 กองทัพภาคที่ 3 ตุลาคม 2545 - หัวหน้าแผนกรักษาความปลอดภัย กันยายน 2547 กองรักษาความปลอดภัย กรมข่าวทหาร ตุลาคม 2547 - หัวหน้าแผนกแผน กองข่าว เมษายน 2547 หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา เมษายน 2547 - ผู้ช่วยผู้อำนวยการ กองข่าว กันยายน 2547 หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา ตุลาคม 2547 - รองผู้อำนวยการ กองข่าว เมษายน 2551 หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา

เมษายน 2551 - รองผู้บังคับหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ 35
ตุลาคม 2551 - จังหวัดเชียงราย
ตุลาคม 2551 - ผู้บังคับหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ 32
ปัจจุบัน - จังหวัดเชียงใหม่

